

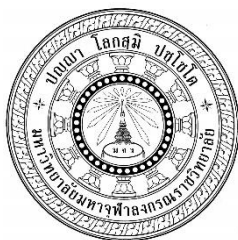
การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT OF READING HABITS ACCORDING TO IDDHIPĀDA 4
BY USING GUIDANCE ACTIVITIES OF THE 6th PRIMARY SCHOOL
STUDENTS, BANTALOOKSANSAI SCHOOL, CHIANG MAI PROVINCE

นางสาวณัฐพร พึ่งธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

นางสาวณัฐพร พิงธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Development of Reading Habits according to Iddhipāda 4
by Using Guidance Activities of the 6th Primary school Students,
Bantaloosansai School, Chiang Mai Province

Miss Nattaporn Pungthum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Educational Psychology and Guidance)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.ลลิตา ฤกษ์สำราญ)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์)

กรรมการ

(รศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม)

กรรมการ

(รศ.มณฑรา ธรรมบุศย์)

กรรมการ

(พระครูปลัดมารุต วรมงคลโล, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระปลัดสรวิชัย อภิปัญญา, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม ประธานกรรมการ

รศ.ดร.ลลิตา ฤกษ์สำราญ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวณัฐพร พึ่งธรรม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย : นางสาวณัฐพร พิงธรรม

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: รศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, พธ.บ. (บริหารการศึกษา), M.Phil.
(Interdisciplinary), M.Ed.(Guidance), Ph.D. (Guidance and Counselling),

: รศ.ดร.ลลิตา ฤกษ์สำราญ, กศ.บ. (คณิตศาสตร์-ภาษาอังกฤษ),
ค.ม. (การวิจัยทางการศึกษา), ค.ด. (จิตวิทยาการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรัก การอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้กิจกรรม การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จำนวน ๓๐ คน ใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยการสุ่ม วัดผลก่อนและหลังการดำเนินการจัดกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัยพบว่า :

๑. ระดับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมนิสัยรักการอ่าน อยู่ในระดับปานกลาง หลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

(ข)

๒. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรม
แนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า
นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีเพศ สถานภาพผู้ปกครอง อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีการ
พัฒนานิสัยรัก การอ่าน โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕ จึงเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

Thesis Title : The Development of Reading Habits according to Iddhipāda 4 by Using Guidance Activities of the 6th Primary school Students, Bantaloosansai School, Chiang Mai Province

Researcher : Miss Nattaporn Pungthum

Degree : Master of Arts (Psychology of Education and Guidance)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr.Chartchai Phitaktanakhom, B.A. (Educational Administration), M.Phil. (Interdisciplinary), MEd. (Guidance), Ph.D. (Guidance and Counselling)

: Assoc. Prof. Dr.Lalita Lerksamran, B.A. (Mathematics), M.A. (Educational Research), Ph.D. (Educational Psychology)

Date of Graduation: March 19, 2019

Abstract

The purpose of this research were; 1) to study the level of reading habits according to Iddhipāda 4 by using guidance activities of the 6th Primary school Students, Bantaloosansai School, Chiang Mai Province and 2) to compare the development of reading habits according to Iddhipāda 4 by using guidance activities of the 6th Primary school Students, Bantaloosansai School, Chiang Mai Province by using guidance activities of students before and after learning. This research was a semi-experimental research (Quasi-Experimental Research). The sample used in this research were primary the 6th Primary school Students as number 30 persons by using simple random sampling method by mean used classroom as a random unit with measure before and after the activity. The research tools were questionnaires. The statistics were data analysis including , percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing, and then t-test, F-test, by One-Way Analysis of Variance.

The thesis results were found as follows:

1. The Level of reading habits of primary the 6th Primary school Students Bantaloosansai School, Chiang Mai Province. It was found that before joining the activity by overall cases were at a moderate level, then it was found that after joining the activity by overall cases were at the most level. Therefore, by statistical significance was at 0.05 level, and according to the hypothesis were set.

2. The comparison results of using guidance activities to develop reading habits according to Iddhipāda 4 by using guidance activities of the 6th Primary school Students, Bantaloosansai School, Chiang Mai Province. They were found that of primary the 6th Primary school Students who had gender, different parents' occupations. They have to develop reading habits according to Iddhipāda 4 all parts were different, by statistical significance was at 0.05 level, and according to the hypothesis were set.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม และ รองศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา ฤกษ์สำราญ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาสาระ ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ตลอดทั้งให้คำแนะนำช่วยเหลือ ในการทำ วิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองมา ณ ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มณฑรา ธรรมบุศย์ และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์ ที่ได้ช่วยเหลือแก้ไขจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ นายศักดิ์ คักดีใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ และนางสาวกนกพัชรสม์ กิตติยะ ครูชำนาญการ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ผู้วิจัยเก็บ รวบรวมข้อมูล รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือทั้ง ๕ รูป/คน จากคณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้ ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถ ดำเนินการวิจัย จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ ที่สนับสนุนการศึกษาด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ มารดาบิดา ครู อาจารย์ และญาติพี่น้อง ที่มีส่วนช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยบริบูรณ์ ดังที่ปรากฏอยู่

นางสาวณัฐพร พิงธรรม

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ณ)
สารบัญแผนภาพ	(ฎ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฐ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว	๑๘
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างนิสัยรักการอ่าน	๓๙
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔	๕๕
๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน	๗๒
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๑
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๖
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๘๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๗

(ช)

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๐
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๑

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	๙๓
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว	๙๔
๔.๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยแต่ละบุคคล	๑๐๗
๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๔

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๒๑

บรรณานุกรม

๑๒๒

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Index : IOC)	๑๒๙
ภาคผนวก ข ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามของแบบสอบถาม (Item-Objective Index : IOC)	๑๓๒
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๓๕
ภาคผนวก ง ผลการประเมินความสอดคล้องแบบสอบถามของค่า (Alpha)	๑๓๗
ภาคผนวก จ แบบสอบถามและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	๑๔๐

ประวัติผู้วิจัย

๑๕๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	๙๕
๔.๒	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม แนะแนว โดยภาพรวม	๙๖
๔.๓	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความพอใจ (ก่อนการเข้า ร่วมกิจกรรมแนะแนว)	๙๗
๔.๔	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความเพียร (ก่อนการเข้า ร่วมกิจกรรมแนะแนว)	๙๘
๔.๕	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความตั้งใจ (ก่อนการเข้า ร่วมกิจกรรม)	๙๙
๔.๖	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความไตร่ตรอง (ก่อนการ เข้าร่วมกิจกรรม)	๑๐๐
๔.๗	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรม แนะแนว โดยภาพรวม	๑๐๑
๔.๘	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลัก อิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านความพอใจ (หลังการเข้า ร่วมกิจกรรมแนะแนว)	๑๐๒

สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตามเพศ

- ๔.๑๘ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามสถานภาพครอบครัว ๑๑๒
- ๔.๑๙ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามสถานภาพครอบครัว ๑๑๓
- ๔.๒๐ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ๑๑๔
- ๔.๒๑ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง หลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ๑๑๕
- ๔.๒๒ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกปัจจัยบุคคลตามสมมุติฐานที่ ๑ - ๓ ๑๑๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก โดยใช้ระบบย่อคำ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
อง.เอกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง.อ. (ไทย)

อรรถกถา

ม.ม.อ.

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยจะระบุ เล่ม / ข้อ / หน้า เช่น ม.ม. (ไทย) ๑๓/๖๐๙/๕๕๔. หมายความว่า สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ ๑๓ ข้อที่ ๖๐๙ หน้า ๕๕๔ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการอ่านคือการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะการอ่านจะช่วยให้มีความรู้หลากหลาย โดยความรู้เรื่องทุกเรื่องมีความสำคัญ การอ่านเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ทำให้โลกได้ดี มีความสุขและทัดเทียมเสมอกัน^๑ การอ่านยังเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา และเป็นทักษะสำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หากนักเรียนรักการอ่าน จะสามารถอ่านได้แตกฉาน จับใจความสำคัญของหนังสือที่อ่านได้ และยังเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในชั้นเรียน สามารถสร้างนิสัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นการอ่านจึงนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดชีวิต^๒

การพัฒนาการอ่านดำเนินการได้หลายแนวทางตั้งแต่การผลิตสื่อการอ่านที่ดีมีคุณภาพ การจัดแหล่งบริการหนังสือและการจัดระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการตาม เพศ วัย และระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนานิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นกับเด็กนักเรียนทุกระดับชั้น จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างพฤติกรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ในระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการอ่านการมีห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดประชาชนที่มีคุณภาพการผลิตและเผยแพร่หนังสือการณรงค์และพัฒนานิสัยรักการอ่านในโรงเรียนส่วนความสำคัญของการพัฒนานิสัยรักการอ่านนั้นเปรียบเสมือนการพัฒนาให้ผู้คนมีประสบการณ์และความรู้ที่เพิ่มขึ้นซึ่งการณรงค์ให้เด็กรักการอ่านเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมสามารถทำร่วมกันได้แต่คนที่สำคัญที่สุดคือพ่อแม่และต้องเริ่มต้นจากครอบครัวนอกจากนี้สถานศึกษาก็มีส่วนสำคัญในการสร้างเด็กให้มีนิสัยรักการอ่านผ่านกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านและครูต้องเป็นผู้มีประสบการณ์อ่านหนังสือมากด้วยเช่นกันเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนโรงเรียนมีบทบาทหลักในการสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านโดยมีปัจจัยหลายอย่างเช่นระบบการศึกษาที่เข้าใจความสำคัญของการอ่านวิธีการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการอ่านและพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่านไปตามลำดับการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียนที่มีคุณภาพซึ่งมีหนังสือและทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายมีกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านมีความสำคัญต่อนักเรียนเพราะ

^๑ แม้นมาส ขวลิต, “การอ่านและเรียนรู้”, *วารสารวิชาการ*, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๑, (มีนาคม ๒๕๔๕): ๒-๕.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ, ๒๕๔๙): หน้า ๑๐.

การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลและสามารถติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ^๓ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ในยุคข้อมูลข่าวสาร เช่นในปัจจุบันนี้การอ่านทำให้มีความสุข มีความหวังและสนองความอยากรู้ อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคนและเป็นวิธีการที่สำคัญและสะดวกในการพัฒนาตนเองทั้ง ในด้านต่างๆ ในด้านการศึกษาอาชีพและคุณภาพชีวิตของนักเรียนซึ่งเป็นวัยที่กำลังพัฒนาการทั้งทาง ร่างกายสติปัญญาอารมณ์อย่างรวดเร็วมักมีความกระตือรือร้นสนใจใคร่รู้ในเรื่องต่าง ๆ

ปัญหาที่พบนักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน ทำให้นักเรียนไทยไม่ชอบการอ่านหนังสือ เพราะไม่ได้รับแรงจูงใจปลูกฝังนิสัยรักการอ่านมาตั้งแต่เด็ก การอ่านในสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ เป็นเพราะสื่อมวลชนด้านต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ล้วนอำนวยความสะดวกให้คนศึกษาเรียนรู้ และ ทราบข่าวสารข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนสูญเสียเวลาที่จะได้อ่าน^๔ การอ่าน หนังสือของนักเรียนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลายแม้ในหมู่ผู้รู้หนังสือแล้ว จะเห็นว่าพฤติกรรม การอ่านหนังสือลดน้อยลงสาเหตุมีอยู่หลายประการนับตั้งแต่การขาดแคลนหนังสือที่ดี ความทันสมัยของ สื่อสังคม เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้นทำให้เพิ่มช่องทางการ เรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งขาดการชักจูง การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่านตลอดจนมีนิสัย รักการอ่านทั้งในและนอกสถานศึกษา เมื่อเทียบความเพลิดเพลินและการได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็นเรื่องต่างๆ จากสื่อสังคม เช่น อินเทอร์เน็ตแล้ว การอ่านหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว ต้องใช้ความพยายาม มากกว่า และต้องมีทักษะในการอ่าน ถ้าจะให้การอ่านหนังสือเกิดเป็นนิสัยจำเป็นต้องมีการปลูกฝัง และชักชวนให้เกิดความสนใจทำให้มีการพัฒนานิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านโดยสม่ำเสมอ และร่วมมือ กับครูผู้สอนในการพัฒนาการเรียนรู้อ่าน และทักษะการอ่าน เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า ครอบครัวและโรงเรียน เป็นปัจจัยพื้นฐานในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียน กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการ อ่าน ส่วนใหญ่มักจัดโดยห้องสมุดประเภทต่างๆและสถานศึกษาโดยดำเนินการตามรูปแบบและวิธีการ ที่มีการปฏิบัติแล้วเป็นผลดีอย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา นิสัยรักการอ่านที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนการวิจัยเรื่องการพัฒนา นิสัยรักการอ่านตาม หลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนครั้งนี้ จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลการอ่าน การ เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการ อ่านนำเสนอรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยการรวบรวมข้อมูลการจัดกิจกรรมพัฒนานิสัยรักการอ่านทั้งของไทยและต่างประเทศจากหนังสือ เอกสารงานวิจัยและเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และแจกแบบสอบถามของการ จัดกิจกรรมแนะแนวอ่านสำหรับนักเรียนซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ พัฒนานิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนที่สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมายอันจะเป็นแนวทาง สำหรับการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนที่ เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับนักเรียนและเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

^๓ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านต้องอาศัยความร่วมมือ, การศึกษาวันนี้, ๗ (๓๓๓๔), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://dnfe5.nfe.go.th/local_data/webimags/story๒๖๘love-reader.html, [๐๑ ตุลาคม ๒๕๖๐].

^๔ สมเกียรติ อ่อนวิมล, *Putting Reading First*, (กรุงเทพมหานคร: ไทวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙, หน้า ๓).

ซึ่งการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนยังอยู่ในระดับรองเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านการเดินทางหน้าผลิตภัณฑ์ให้นักเรียนอ่านหนังสือเพื่อการพัฒนาการศึกษาของตนเองในการสอบในระดับชั้น หรือสอบเลื่อนระดับชั้นที่มากขึ้นการวิจัยด้านการอ่านยังชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยที่ผ่านเกณฑ์มีเพียงกลุ่มเดียวคือนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ เด็กควรได้อ่านหนังสือหลากหลายประเภท ทั้งบทร้อยกรองเทพนิยาย นิทานเพื่อฝัน เรื่องสั้น ตลอดจนหนังสือที่เขียนโดยผู้เขียนหนังสือเด็ก การอ่านหนังสือของเด็กนับเป็นทักษะที่สำคัญ ความรับผิดชอบของโรงเรียนเกี่ยวกับการสอนอ่านนั้นไม่ได้สิ้นสุดลงที่การสอนให้เด็กอ่านหนังสือได้เท่านั้น แต่หน้าที่อีกส่วนหนึ่ง คือ การส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือได้โดยลำพัง พัฒนาความสามารถและรสนิยมในการอ่านไปตามลำดับ และมีความสุขความเพลิดเพลินกับการอ่าน นิสัยรักการอ่านจึงเกิดขึ้น และนำไปสู่ทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการใช้ภาษา การพูด การเขียน การเล่าเรื่อง และความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น

จากข้อมูลและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการอ่าน จึงมีความสนใจศึกษาการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปัญหาของนักเรียน คือ นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจในเรื่อง จับใจความสำคัญได้ไม่หมด ไม่ทราบความหมายของคำศัพท์บางคำจากเรื่องที่อ่าน และยังสรุปเนื้อเรื่องได้ไม่ดีพอ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้พฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนและทำให้เกิดปัญหาตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาต่อตนเองคือเรียนไม่บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังเอาไว้และยังเป็นปัญหาในครอบครัวอีกด้วยจึงควรปลูกฝังและสนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้นในฐานะผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนได้หลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนได้แก่หลักอริยบท ๔ ซึ่งประกอบด้วย ๑) ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) ๒) วิริยะ (ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น) ๓) จิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) ๔) วิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น) เพราะเป็นธรรมะที่ทำให้ประสบความสำเร็จกล่าวคือถ้าบุคคลใดมีฉันทะมีความพยายามตั้งอยู่ในความเพียรประครองจิตตัวเองให้อยู่กับหน้าที่มีความมุ่งมั่นเพื่อสิ่งที่ทำเมื่อทำให้เต็มที่แล้วบุคคลนั้นย่อมประสบผลสำเร็จ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับนิสัยรักการอ่านตามหลักอริยบท ๔ จากการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาผลการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอริยบท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๒.๓ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอริยบท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนว

๑.๓ ปัญหาที่ต้องทราบ

๑.๓.๑ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการใช้กิจกรรมแนะแนว อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการใช้กิจกรรมแนะแนว อยู่ในระดับใด

๑.๓.๓ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ก่อนและหลังการใช้ใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยศึกษา เนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ผู้วิจัยได้แนวคิด หลักการและทฤษฎี รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยหลักธรรม อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ (ความพอใจ), วิริยะ (ความเพียร) , จิตตะ (ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ), วิมังสา (ความไตร่ตรอง) เพราะเป็นธรรมะที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ หลักธรรมอิทธิบาท ๔ (ฉันทะ ความพอใจ, วิริยะ ความเพียร, จิตตะ ความตั้งใจ, วิมังสา ความไตร่ตรอง)

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ นิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

ด้านที่ ๑ ความพอใจ

ด้านที่ ๒ ความเพียร

ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ

ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๑๖๙ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓๐ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย ๑๙๑ หมู่ที่ ๘ ถนนฟ้าฮ่าม- สันผีเสื้อ บ้านสันทราย ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๖๐ ถึงเดือน มีนาคม ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๕ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการใช้กิจกรรมแนะแนว มีระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านมากขึ้นกว่าก่อนใช้กิจกรรมแนะแนว

๑.๕.๒ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ แตกต่างกัน หลังจากใช้กิจกรรมแนะแนว มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ไม่แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่สถานภาพผู้ปกครองแตกต่างกัน หลังจากใช้กิจกรรมแนะแนว มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน แตกต่างกัน

๑.๕.๔ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่อาชีพผู้ปกครองแตกต่างกัน หลังจากใช้กิจกรรมแนะแนว มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑) **อิทธิบาท ๔** หมายถึง บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งซึ่งเรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

(๑) **ฉันทะ** หมายถึง ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะ ได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

(๒) **วิริยะ** หมายถึง ความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็น ระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

(๓) **จิตตะ** หมายถึง ความตั้งใจ สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึก ของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

(๔) วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรอง เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่

๒) การอ่าน หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ ที่มีการจดบันทึกไว้เพื่อจับใจความสำคัญ แปลความ ตีความ ขยายความ โดยการผสมผสานระหว่าง ความมุ่งหมายของผู้เขียนกับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน และเป็นทักษะสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หากเด็กรักการอ่านสามารถอ่านได้อย่างแตกฉาน

๓) นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความชอบอ่าน การ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนแต่การอ่านและอ่านจนเคยชิน เป็นคุณลักษณะที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกลายเป็น นิสัย การชอบอ่านจนเป็นนิสัยเมื่อมีเวลาว่าง โดยจะอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส และหาโอกาสเพื่อ อ่าน ชอบอ่านหนังสือหรือวัสดุการอ่านทุกชนิดทุกประเภท อ่านโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่เมื่อมี เวลา ว่าง มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่าน อย่างไม่ มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์หรือพึ่งพาคนอื่น โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่าง สม่ำเสมอ พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน ตัวอย่างเช่น การใช้เวลา ว่างโดย การอ่านหนังสือ การซื้อหรือยืมหนังสือมาอ่าน หาโอกาสเพื่ออ่าน การใช้บริการห้องสมุด แสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่าน

๔) การพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่ง ดำเนินการเพื่อเป็นการช่วย กระตุ้น จูงใจและแนะแนวทางให้ นักเรียนอ่านหนังสือ เพื่อพัฒนาให้ นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น และส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนโรงเรียน บ้านท่าหลุกสันทราย

๕) นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๖) โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๘ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑. ทำให้ทราบถึงระดับนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ จากการใช้กิจกรรม แนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๘.๒. ทำให้ทราบถึงระดับผลการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนา นิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑.๘.๓. ทำให้ทราบถึงการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรม แนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนว

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยนี้ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงหลักธรรม อิทธิบาท ๔ (ฉันทะ วิริยะ อุสาหะ วิมังสา) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดต่างๆ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างนิสัยรักการอ่าน
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔
- ๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในชีวิตประจำวันต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๑ ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน การอ่านเป็นกระบวนการอันซับซ้อน ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านจึงให้ความหมายของการอ่านแตกต่างกัน ซึ่งแล้วแต่ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ เช่น นักภาษาศาสตร์จะมองการอ่านในแง่ของภาษา นักจิตวิทยาจะมองการอ่านในแง่ของจิตวิทยา หรือมองในแง่จิตภาษาศาสตร์ แต่ส่วนมากก็ให้ความหมายที่คล้ายกัน และใกล้เคียงกัน ดังนี้

บันลือ พฤกษ์วัน ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียน (ผู้สื่อ) ถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่า “อ่านเป็น” ผู้อ่านยอมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนโดยผู้อ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านแล้วได้ด้วย^๕

^๕ บันลือ พฤกษ์วัน, มิติใหม่ในการสอนอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๒.

เรวดี อาชานาม ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า^๗ กระบวนการในการแบ่งความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกอย่างมีเหตุผลและเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านตลอดจนการพิจารณาเลือกความหมายที่ดีที่สุดขึ้นไปใช้เป็นประโยชน์ด้วย จะเห็นได้ว่าการอ่านไม่ใช่การรับเอาความคิดจากหนังสือที่อ่านเฉยๆ ผู้อ่านไม่ใช่ผู้รับแต่เป็นผู้กระทำ สรุปได้ว่าเป็นผู้ใช้ความคิดไตร่ตรองเรื่องราวที่ตนเองอ่านเสียก่อน แล้วจึงรับเอาใจความของเรื่องที่ตนอ่านไปเก็บไว้หรือนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป ดังนั้นหัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำการอ่านในโรงเรียนประถมที่ปรากฏก็คือการที่ครูให้นักเรียนคนหนึ่งอ่านประโยคหรือข้อความนำแล้วให้คนอื่น ๆ อ่านตาม ผู้อ่านนำตั้งใจอ่านให้เสียงดังได้ยินทั่วทั้งชั้นเพื่อเพื่อนจะอ่านตามได้ถูก ผู้อ่านตามมีหน้าที่อ่านอย่างเดียว ตาอาจจะมองสิ่งต่าง รอบตัวหูฟังเพื่อนคุย ฯลฯ อ่านแล้วจำไม่ได้และไม่รู้ความหมายของข้อความที่อ่าน ถ้าวิเคราะห์ตามความหมายข้างต้นแล้ว ลักษณะแบบนี้ยังไม่เรียกว่าอ่านได้อย่างสมบูรณ์การที่คนเราจะอ่านหนังสือได้เร็วหรือช้า นั้น องค์ประกอบอย่างหนึ่งของการอ่านคือ การเคลื่อนไหวสายตาในการอ่านและความเข้าใจความหมายอย่างถ่องแท้ ในการอ่านจะต้องมีการฝึกอยู่เสมอและถูกต้องตามวิธีการด้วยความเข้าใจความหมายของการอ่านมีความหมายต่างๆ กัน เมื่อกล่าวถึงการอ่านต้องมีความเข้าใจมาเกี่ยวข้องคือ เข้าใจในถ้อยคำที่อ่าน เช่น ถ้ามีเด็กเห็นคำว่า กา แล้วเปล่งเสียงว่ากา ก็เข้าใจว่าเป็นการอ่าน เช่นนี้เป็นกรเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เพราะเด็กอาจไม่เข้าใจกา ที่เปล่งเสียงออกมานั้น หมายถึง นกชนิดหนึ่งที่มีสีดำ ร้อง กา กา กา หรืออาจหมายถึง กาที่ใช้ในการต้มน้ำ หรืออาจไม่เข้าใจทั้งสองความหมายก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงยังไม่เรียกว่าการอ่าน แต่เป็นเพียงการเปล่งเสียงเท่านั้น ดังนั้นสิ่งที่นักเรียนควรเข้าใจกับความหมายของการอ่าน ถ้าเป็นการอ่านที่ต้องเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถอ่านเรื่องและสรุปเรื่องให้ถูกต้อง

นภดล จันทรเพ็ญ อธิบายว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษรเครื่องหมายสัญลักษณ์ เครื่องสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่ตาออกมาเป็นความคิดความเข้าใจในเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิดความเข้าใจนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป^๘

แม่นมาส ขวลิต ให้แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านคือ การใช้ศักยภาพของสมองเพื่อการรับรู้ แปลความหมาย ความเข้าใจปรากฏการณ์ของข้อมูลข่าวสาร เรื่องราว ประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ตลอดจนสาระอื่นๆ ซึ่งมีผู้แสดงออกโดยสัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสื่อสาร การอ่านเป็นทักษะพื้นฐาน^๙

ศรีรัตน์ เจริญจันทร อธิบายว่าการอ่านมิใช่แต่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดและจาก

^๗ เรวดี อาชานาม, พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, (มหาสารคาม: สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๓๗), หน้า ๗๗-๗๘.

^๘ นภดล จันทรเพ็ญ, การใช้ภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อ, ๒๕๓๙), หน้า ๗๓.

^๙ แม่นมาส ขวลิต, การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓๒.

ความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจนาแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป^{๑๐}

พนิตนันท์ บุญพามี ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การเข้าใจความหมายของคาสัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้ แล้วแปลความหมายออกมาได้ ถ้าอ่านไม่เข้าใจจะถือว่าเป็นการอ่านโดยแท้จริงไม่ได้ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ^{๑๑}

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสารที่ผู้อื่นสามารถบอกความหมายได้^{๑๒}

วรรณิ โสมประยูร ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถนำความหมายนั้นๆ ไปใช้ประโยชน์ได้^{๑๓}

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง การอ่านตามตัวหนังสือ การออกเสียงตามตัวหนังสือ หรือเข้าใจความจากหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้อ่านเข้าใจ^{๑๔}

กรมวิชาการ ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้^{๑๕}

ฉวีลักษณ์ บุญกาญจน ได้ให้ความหมายของการอ่าน คือ การบริโภคคำที่ถูกเขียนออกมาเป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ โดยมีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เริ่มจาก “แสง” ที่ถูกสะท้อนมาจากตัวหนังสือ ผ่านเลนส์นัยน์ตาและประสาทตา เข้าสู่เซลล์สมองไปเป็นความคิด (Idea) ความรับรู้ (Perception) และความจำ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว^{๑๖}

^{๑๐} ศรีรัตน์ เจริญจันทร์, การอ่านสร้างนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

^{๑๑} พนิตนันท์ บุญพามี, เทคนิคการอ่านเบื้องต้นสำหรับบรรณารักษ์, (นครราชสีมา: โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๒), หน้า ๑-๒.

^{๑๒} สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

^{๑๓} วรรณิ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๑.

^{๑๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๖), หน้า ๙๑๗.

^{๑๕} กรมวิชาการ, ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: องค์การคำคุณสุภา, ๒๕๔๖), หน้า ๗.

^{๑๖} ฉวีลักษณ์ บุญกาญจน, จิตวิทยาการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายส่วน ดังนี้
ส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของกระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวข่าวสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ หมายถึง การสอนอ่านจะต้องเข้าใจหลักจิตวิทยาพัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละวัย จัดสื่อการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก^{๑๗}

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ หมายถึง การสอนอ่านจะต้องเข้าใจเสียงฐานที่เกิดเสียงของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เข้าใจหลักภาษาและการใช้ภาษา เพื่อนำหลักการเหล่านั้นมาสอนอ่านและเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางการศึกษา หมายถึง การนำหลักจิตวิทยามาใช้ทางการศึกษา เช่น ความพร้อมของการอ่าน ความสนใจ แรงจูงใจ การเสริมแรง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพิจารณาการจัดกิจกรรมการอ่าน

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาการศึกษา หมายถึง การรู้จักเลือกวิธีสอนอ่านที่เหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามขั้นพัฒนาการ เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาด้านการจำและการลืม หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถจำเรื่องและเก็บไว้ในสมอง ถ้ามีโอกาสเล่าให้ผู้อื่นฟังก็สามารถเล่าได้ถูกต้อง แต่การที่ผู้อ่านจะจำข้อความที่อ่านได้ก็จะต้องเข้าใจความหมายของคำ รู้หน้าที่ของคำ อีกทั้งสามารถแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกดและวรรณยุกต์ ออกจากกันได้ อีกประการหนึ่งการที่ผู้อ่านจะจำเรื่องได้มากหรือน้อยนั้นยังขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องนั้นอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่า การอ่านหมายถึง การเข้าใจความหมายความสามารถในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้เพื่อจับใจความสำคัญ แปลความ ตีความ ขยายความ โดยการผสมผสานระหว่างความมุ่งหมายของผู้เขียนกับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านและนำความรู้ ความคิดที่ได้ไปให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา ด้านการทำงาน ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้น

๒.๑.๒ ความสำคัญของการอ่าน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ซึ่งสรุปไว้ดังต่อไปนี้

บันลือ พุกกะวัน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน^{๑๘} ไว้ดังนี้

๑) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากอ่านไม่ได้ การเรียนการสอนย่อมพบอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง พฤติกรรมในการเรียนของเด็กจะเปลี่ยนไป หงอยเหงา เก็บกด หรือ

^{๑๗} วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, นวัตกรรมตามแนวคิด Backward Design, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๙), หน้า ๙๕-๙๖.

^{๑๘} บันลือ พุกกะวัน, มิติใหม่ในการสอนอ่าน, (กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒), หน้า ๑๐-๑๑.

แสดงออกต่างๆ ในลักษณะทดแทนปมด้อยเหล่านั้น ก็มีครูจำเป็นต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือ แก้ไข ตั้งแต่เริ่มอ่านบทเรียนแรกทันที

๒) เด็กที่อ่านย่อมได้รับการยอมรับ สามารถร่วมเรียน ร่วมเล่นกับเพื่อนๆ ได้ดี ตรงกันข้าม การที่เด็กมีอุปสรรคการอ่าน ย่อมขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจในตนเอง

๓) การอ่านได้อ่านเป็นเป็นสิ่งส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั้งนี้ เพราะไม่ว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาใดในโลก ก็ไม่อาจจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้อย่าง สมบูรณ์ที่สุด การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่เด็กจะค้นคว้าเพิ่มเติมได้อย่างจุใจหรือตามความจำเป็น ของเด็กเหล่านั้นได้ดี

๔) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบธุรกิจ การปรับปรุงอาชีพ เมื่อพ้นวัย ประถมศึกษา อาจเรียนรู้จากกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง

๕) การอ่านมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองดีที่จะรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ของบ้านเมือง การปกครอง ที่พลเมืองดีจะต้องให้ความร่วมมือกับทางราชการได้ดี

๖) การอ่านเป็น จะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพินิจ เลือกตัดสินใจที่จะเลือกตัวแทนใน ด้านการเมือง การปกครองอันเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

๗) การอ่านย่อมเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะช่วยให้เด็กวัยประถมศึกษาหรือพ้นวัย ประถมศึกษาก็ตาม สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยใช้การอ่าน ทั้งยังจะได้รับความ เพลิดเพลิน ช่วยพัฒนาจิตใจ และอื่นๆ ได้ดีอีกด้วย

๘) การอ่านจะทวีความสำคัญมากขึ้นโดยลำดับที่ช่วยให้รอบรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงทาง สังคม การสื่อสาร การพยากรณ์อากาศ เพื่อการปรับตน ปรับปรุง อาชีพยังสังคมเจริญมากขึ้นเพียงใด การอ่านก็จะทวีความสำคัญมากขึ้นเพียงนั้น

จินตนา ไบกาซุยี ได้สรุปการบรรยายของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี ถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ.๒๕๓๐ ของสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทย ไว้ดังนี้

๑) การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง

๒) ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่มีกรจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมา ไหนได้

๓) หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออย่างอื่นซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด

๔) ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน

๕) การอ่านส่งเสริมให้มีสมอติ มีสมาธิมากกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะ ขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ

๖) ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าวๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรือ ทุกตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือก อ่านเองได้

๗) หนังสือมีหลากหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น จึงทำให้สมอติผู้อ่านเปิด กว้าง สร้างแนวคิดและทัศนะได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ

๘) ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัย เนื้อหาสาระได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหนังสือบางเล่ม สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี^{๑๙}

นิตดา หงส์วิวัฒน์ ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ เด็กที่มีทักษะในการอ่านไว้ มีสมาธิในการอ่านต่อเนื่องจับประเด็นความได้ชัดเจนมีอารมณ์ และจินตนาการร่วมอยู่ด้วยทำให้เกิดความชำนาญในการรับรู้ทางการคิด เป็นการสรุป การโต้ตอบ ทำให้เกิดความคิดเป็นระบบ และการรับรู้เป็นระบบ การแสดงออกและการสื่อต่อผู้อื่นต่อโลกภายนอกก็จะชัดเจนเป็นระบบ ซึ่งอุปนิสัยของการอ่านหนังสือจะนำเด็กไปสู่เส้นทางของความเป็นคนฉลาด^{๒๐}

สนิท ตั้งทวี การอ่านหนังสือมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ได้อย่างมาก ผู้ใดมีความสามารถพิเศษในการอ่าน มักจะได้รับความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การอ่านหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นแก่ผู้อยู่ในวงการการศึกษา เพราะผู้อยู่ในวงการการศึกษาจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการอยู่เสมอ^{๒๑}

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ ได้อธิบายความสำคัญของการอ่านว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและความรู้กว้างขวางด้วย ดังนั้นการที่นักเรียนจะเป็นผู้อ่านที่ดีจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมให้ อีกทั้งยังต้องผสมผสานกับความสนใจของผู้อ่าน เพื่อเป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้นักเรียนได้อ่านอย่างสม่ำเสมอ^{๒๒}

วรรณิ โสมประยูร ได้อธิบายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือมีผลต่อผู้อ่าน ๒ ประการ คือ ประการแรก อ่านแล้วได้ “อรรถ” ประการที่สอง อ่านแล้วได้ “รส” ถ้าผู้อ่านสำนึกอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญของสองประการนี้ ย่อมจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากหนังสือตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนเสมอ การอ่านมีความสำคัญต่อทุกคนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ ซึ่งพอ^{๒๓}สรุปได้ดังนี้

๑) การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่างๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ

๒) ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูด การเขียน ทั้งในด้านภารกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการงานต่างๆ ในสังคม

^{๑๙} จินตนา ไบกาชุย, การจัดหนังสือสำหรับเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๕๘.

^{๒๐} นิตดา หงส์วิวัฒน์, อ่านหนังสือให้ลูกฟังหนทางแห่งความฉลาดของเด็ก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: แสงแดด, ๒๕๓๗), หน้า ๗-๘.

^{๒๑} สนิท ตั้งทวี, การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๓.

^{๒๒} สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

^{๒๓} วรรณิ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๑-๑๒๓.

๓) การอ่านสามารถช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

๔) การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้ความมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ

๕) การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรืออภิปรายปัญหาต่างๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวเอง

๖) การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

๗) การอ่านเรื่องราวต่างๆ ในอดีต เช่น อ่านศิลาจารึก ประวัติศาสตร์เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้อนุชนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

สรุปความสำคัญของการอ่านว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ และพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ ได้อธิบายความสำคัญของการอ่านว่าการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกเรื่องซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประการโดยเฉพาะความอยากรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของการอ่านคือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้การเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคมช่วยให้ความมั่นคงปลอดภัยช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคมช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียงช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต^{๒๔}

ไพพรรณ อินทนิล ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน^{๒๕} ไว้ดังนี้

๑) การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน องค์การสหประชาชาติได้เสนอให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนในโลกนี้อ่านหนังสือให้ออกทั้งหมดในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เพราะตระหนักในความสำคัญของการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมักจะเสียเปรียบกลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันต่อเหตุการณ์ อาจจะถูกหลอกเสียรู้ได้ง่าย และไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความสุขในการเข้าสังคม ในประเทศที่เจริญแล้ว จำนวนประชากรที่อ่านออกเขียนได้จะมีมาก ในชีวิตประจำวันเราจะต้องอาศัยการอ่านเพื่อการดำรงชีวิตแทบทุกเรื่องก็ว่าได้เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ สินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนยารักษาโรค ทุกคนควรจะต้องรู้จักอ่านวิธีใช้ วันหมดอายุ จึงจะสามารถใช้สินค้านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการไปติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น

^{๒๔} ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^{๒๕} ไพพรรณ อินทนิล, การส่งเสริมการอ่าน, (ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖), หน้า ๗-๙.

สำนักงานที่ดิน สำนักงานขนส่งทางบก ธนาคาร สถานศึกษา เทศบาล ฯลฯ จำเป็นที่จะต้องอ่านหนังสือออก จึงจะสามารถไปติดต่อหน่วยงานที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว การอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บุคคลนั้นรู้สึกตนเองว่าไร้ศักดิ์ศรี ไม่สามารถร่วมพูดคุยเรื่องต่าง ๆ กับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน

๒) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญ ของการศึกษา เพราะทำให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนวิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นในห้องหรือนอกห้องเรียน ล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น กิจกรรมในสถานศึกษา ๘๐-๙๐ % จะต้องอาศัยการอ่าน ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่าน จึงจะสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมักมีความคิดกว้างขวางขึ้น หนังสือเพียงอย่างเดียวสามารถช่วยให้ ผู้เรียนคิดไปตามลำดับขั้นได้

๓) การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคมที่คตินั้น อุปกรณ์สำคัญคือ “การอ่าน” ดังคากล่าวของคุณหญิงแมนมาศ ขวลิขิต ที่ว่าสิ่งหนึ่งที่ใช้วัดระดับของบุคคลและสังคมได้ก็คือการรู้หนังสือและการรู้จักใช้ประโยชน์ จากหนังสืออย่างเต็มที่ การอ่านหนังสือ จะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม ศิลธรรม และเขาวรรณปัญญาได้เป็นอย่างดี และรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ ผลที่ตามมาก็คือ ทำให้สามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม แก่ส่วนรวม สามารถวินิจฉัยความถูกต้อง เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างฉับไว และสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้อย่างทันที

ความสำคัญของการอ่านอีกประการหนึ่งในสังคมยุคปัจจุบันก็คือ “ช่วยผ่อนคลายความเครียด” ผู้คนในยุคปัจจุบันประสบกับความเครียดสูง จากสภาวะทางเศรษฐกิจ หน้าที่การงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และสังคมตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อม อากาศ การจราจร ล้วนทำให้

จึงสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญในแง่อื่น ๆ อีกมาก เช่น เป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน และมีประสบการณ์กว้างขวาง เป็นเครื่องมือช่วยในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลเมืองในชาติด้วย

๒.๑.๓ ความมุ่งหมายในการอ่าน

อัมพร สุขเกษม ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านออกเป็น ๓ ประการ^{๒๖} คือ

- ๑) อ่านเพื่อความบันเทิงหรือพักผ่อน
  - ๒) อ่านเพื่อหาความรู้ ผู้อ่านต้องมีพื้นฐานทางการอ่านพอสมควร และต้องมีการจับใจความของเรื่อง มีการบันทึกไว้ และบางที่ต้ออาศัยการท่องด้วย
  - ๓) อ่านเพื่อเสริมสร้างความคิด ผู้อ่านต้องมีความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี ตั้งปัญหาถามตัวเองอยู่เสมอในขณะที่อ่านแล้วตอบปัญหาในตัวเอง จะเป็นการช่วยเสริมความคิดได้เป็นอย่างดี
- ประภาศรี สีหอำไพ ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการอ่านมีหลายประการคือ การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อให้ได้เนื้อหา อ่านเพื่อความเข้าใจตัวเองและผู้อื่น อ่านเพื่อ

^{๒๖} อัมพร สุขเกษม, การอ่านหนังสือ, (มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๕-๖.

จินตนาการ การอ่านเพื่อปลุกใจให้กล้าหาญ ต่อสู้ชีวิตต่อไปตามเรื่องที้อ่าน และอ่านเพื่อวิจารณ์ หรือปฏิบัติหนังสือ^{๒๗}

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอ่าน^{๒๘} ดังนี้

๑) อ่านเพื่ออยากรู้อยากเห็น และรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์

๒) อ่านเพื่อแก้ปัญหา

๓) อ่านเพื่อความรู้ และการศึกษา

๔) อ่านเพื่อค้นคว้าและวิจัย

๕) อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ

๖) อ่านเพื่อรักษาสุขภาพเป็นโรคต่างๆ ควรจะรักษาตัวอย่างไร

๗) อ่านเพื่อปรับปรุงงานอาชีพ

๘) อ่านเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เป็นการหาความสนุกเพลิดเพลินโดยไม่ต้องไปดูภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ และอื่นๆ

๙) อ่านเพื่อแก้เหงา หรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์^{๒๙} ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะของการอ่าน ดังนี้

๑) การตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านพอใจ

๒) ช่วยให้พบกับความต้องการในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านจะช่วยชดเชย อารมณ์ที่ขาดหายไป และช่วยตอบสนองความต้องการในส่วนอารมณ์ หรือความรู้สึก ที่ต้องการติดตามเรื่องที่ได้รับจากผู้ฟัง

๓) ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที้อ่าน

๔) ส่งเสริมให้มีการกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องอื่นๆ เพิ่มขึ้น

๕) รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง

๖) ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถใช้ประกอบการเรียนวิชาอื่นๆ

๗) รู้จักสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางไปเยือน แต่สามารถหาประสบการณ์ได้จากการอ่าน

๘) มีความคิดเป็นอิสระในการเลือกที่จะอ่าน มีความเฉลียวฉลาด โดยอาศัยความรู้

และแนวคิดจากการอ่านไปสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้

๙) เป็นการใช้เวลาพักผ่อน

๑๐) ช่วยให้เกิดความสนใจในเรื่องใหม่ๆ

๑๑) ส่งเสริมการฝึกฝนทักษะการอ่านจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นสูงขึ้น

๑๒) เปิดเผยความลึกลับในเรื่องราวบางอย่างที่ผู้อ่านยังไม่รู้จักมาก่อน

๑๓) ช่วยให้มีความสุขทางจิตดีขึ้น

^{๒๗} ประภาศรี สีหอำไพ, วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยม, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๓๓๑.

^{๒๘} ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓-๒๕.

^{๒๙} สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

- ๑๔) ช่วยให้มีความคิดแตกฉานมากขึ้น
- ๑๕) ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีน้ำใจนักกีฬา
- ๑๖) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่องส่วนตัว
- ๑๗) ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมกับผู้เขียน
- ๑๘) ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ด้วยความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น
- ๑๙) พัฒนาคุณค่าทางสังคม โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น
- ๒๐) ช่วยให้อ่านมีหู ตา กว้างไกลยิ่งขึ้น

จึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน ก็คือ ให้อ่านได้ชัดเจนถูกต้อง รวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน และอ่านเพื่อติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ของตนเองในสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๔ ประเภทของการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น ๒ ประเภท^{๓๐} คือ

๑) การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ได้แก่ การอ่านนิทาน นิยาย หรือเรื่องสั้นที่สนุกสนาน จะเน้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เพื่อให้นักเรียนสนใจและรักการอ่าน และ

๒) การอ่านเพื่อความรู้ ได้แก่ การอ่านตำรา หนังสือวิชาการ หรือการอ่านเรื่องที่ต้องการ จะเน้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ การอ่านเพื่อหาความรู้ จะอ่านอย่างละเอียด อาจจะต้องอ่านซ้ำต้องจำทุกคำในประโยค หรือจำบทร้อยกรองทั้งบท นักเรียนจะต้องจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ และควรเป็นการอ่านในใจ เพื่อให้มุ่งแต่เนื้อเรื่องไม่ต้องพะวงถึงการออกเสียง

ทัศนีย์ ศุภเมธี ได้แบ่งประเภทการอ่านออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) การอ่านในใจเป็นการอ่านเพื่อชวนขวยหาความรู้ และความเพลิดเพลินให้กับตนเอง การอ่านประเภทนี้มุ่งฝึกอัตราเร็ว และกาจับใจความสำคัญ

๒) การอ่านออกเสียงได้แก่ อ่านออกเสียงร้อยแก้ว อ่านออกเสียงร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อความไพเราะให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน

วรรณิ โสมประยูร ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) การอ่านออกเสียง แบ่งได้ ๓ แบบ ได้แก่

- ๑.๑) การอ่านร้อยแก้ว
- ๑.๒) การอ่านร้อยกรอง
- ๑.๓) การอ่านทำนองเสนาะ

(๒) การอ่านในใจ แบ่งได้ ๗ แบบ ได้แก่

- ๒.๑) การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้
- ๒.๒) การอ่านแบบจับใจความสำคัญ หรือหาสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน

^{๓๐} กรมวิชาการ, **ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำ คุรุสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕

- ๒.๓) การอ่านแบบหารายละเอียดทุกขั้นตอน
- ๒.๔) การอ่านเพื่อหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ
- ๒.๕) การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล
- ๒.๖) การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดีข้อเสีย สำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ

๒.๗) การอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสังเกตและจดจำ

จึงสรุปได้ว่า การอ่านแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านไม่ออกเสียงหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การอ่านในใจ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านประเภทใด ผู้อ่านจะต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน จึงจะเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน^{๓๑)}

๒.๑.๕ ประโยชน์ของการอ่าน

ภุริภัทร ทิศร กล่าวว่า ประโยชน์ที่สำคัญของการอ่าน คือ ได้รับความบันเทิง ผ่อนคลาย ความตึงเครียด เป็นมิตรยามว่างและเมื่ออยู่คนเดียว ให้ความรู้ ช่วยปรับ ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ ช่วยให้เข้าใจจิตใจความคิดความเป็นไปต่างๆของคนอื่น ช่วยเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ ช่วยปรับปรุงนิสัยใจคอ เป็นคนกว้างขวาง ฝึกฝนวิจิตต์ตสันใจ ทำให้เป็นคนฉลาดรอบรู้ทันคนและมีชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข^{๓๒)}

การุณันท์ รัตนแสนวงษ์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านหนังสือไว้ดังนี้

- ๑) เพื่อเป็นพิธีหรืออ่านเพราะติดเป็นนิสัย
- ๒) เพื่อฆ่าเวลาหรือใช้เวลาให้หมดไป
- ๓) เพื่อทราบและเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน
- ๔) เพื่อค่านิยมและความสุขส่วนตัวในขณะนั้น
- ๕) เพื่อสนองความต้องการทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- ๖) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั่วไป
- ๗) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพและวิชาชีพ
- ๘) เพื่อสนองความต้องการด้านสังคมและส่วนตัว
- ๙) เพื่อสนองความต้องการด้านสังคมและการเมือง
- ๑๐) เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ขยายพื้นฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง
- ๑๑) เพื่อสนองความต้องการทางด้านปัญญา
- ๑๒) เพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจ

จึงสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการอ่าน คือ การอ่านช่วยเกิดให้ความรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์และความเพลิดเพลินช่วยพัฒนาและปรับปรุง ขยายพื้นฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง ทางด้านปัญญาและจิตใจ^{๓๓)}

^{๓๑)} วรณีย์ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๗.

^{๓๒)} ภุริภัทร ทิศร, การอ่านมีประโยชน์โปรดมารักการอ่าน, วารสารวิชาการ, ๓ (๗), ๒๕๔๓, หน้า ๙.

^{๓๓)} การุณันท์ รัตนแสนวงษ์, อ่านอักษรก่อนจะสาย, วารสารวิชาการ, (๒๕๔๖), หน้า ๔๙-๕๑.

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว

๒.๒.๑ ประวัติความเป็นมาของการแนะแนว

วชิรญา บัวศรี กล่าวว่า ในประเทศไทยการแนะแนวได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ แต่ก็ได้มีการเผยแพร่ไปมากเท่าใดนัก เนื่องจากมีปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณและขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่จะมีการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้น สำหรับในระดับประถมศึกษาส่วนนี้ถูกละเลยมาเป็นเวลานาน เพราะมีความคิดว่า เด็กในระดับประถมศึกษาไม่มีปัญหา เช่นเด็กในระดับมัธยมศึกษา การแนะแนวในระดับประถมศึกษาได้เริ่มจัดอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยคณะกรรมการ การวางแผนโครงการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ได้จัดทำขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา ๔ แห่ง คือ โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนพญาไท โรงเรียนสวนอนันต์ โรงเรียนทวีธาภิเศก หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดอบรมสัมมนาเพื่อเผยแพร่งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพขึ้นแต่ก็ยังไม่ปรากฏว่า งานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพนัก เนื่องจากสาเหตุการขาดบุคลากร ขาดครู ที่มีความรู้ความสามารถในด้านแนะแนว^{๓๔}

ในปัจจุบันการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาได้เริ่มขยายวงกว้าง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้จากการจัดบริการแนะแนวมากขึ้น กรมวิชาการจึงกำหนดแผนพัฒนางานแนะแนวระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานแนะแนวในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากแผนดังกล่าวเป็นแผนเริ่มแรกจึงขาดความพร้อมในด้านการประสานงาน การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการเผยแพร่แผนพัฒนางานแนะแนว และคู่มือการดำเนินงานแนะแนวล่าช้าจึง ส่งผลให้แผนดังกล่าว ไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องจัดทำแผนพัฒนาการแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนพัฒนาการแนะแนว ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ขึ้น เพื่อเป็นแผนแม่บทในการดำเนินงานแนะแนวให้กับสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับเขตพื้นที่ จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ และท้องถิ่น มีจุดเน้นสำคัญสอดคล้องกับแนวคิดและทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ในการพัฒนาแบบองค์รวม โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต^{๓๕}

^{๓๔} วชิรญา บัวศรี, จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว, (กรุงเทพมหานคร: เซนทรัลเอ็ดดูเพรส การพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๖.

^{๓๕} กรมวิชาการ, คู่มือการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

๒.๒.๒ ความหมายของการแนะแนว

กระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่จะสามารถช่วยให้ปรับตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและพร้อมจะก้าวไปสู่ อนาคตที่ดีตามความมุ่งหมายได้คือการแนะแนวในโรงเรียน เนื่องจากการแนะแนวเป็นบริการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความพร้อมที่จะเผชิญชีวิตในสังคม ด้วยเหตุนี้การแนะแนวจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และมีความสำคัญต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนออกจากโรงเรียนไปประกอบอาชีพ ความหมายของคำว่า “การแนะแนว” มีผู้ให้ความหมายของการแนะแนวต่าง ๆ ดังนี้

ক্রিমโบลซ์ ให้ความหมาย^{๓๖} การแนะแนว คือ กระบวนการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้ที่มีปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือและผู้แนะแนวที่ผ่านการฝึกอบรมมาอย่างดี รวมทั้งผ่านการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการแนะแนวมาแล้ว มีจุดมุ่งหมายปลายทางที่จะช่วยเหลือให้ผู้ประสบปัญหาได้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะเผชิญกับสภาพความเป็นจริงและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กู๊ด (Carter V. Good) ให้ความหมาย^{๓๗} การแนะแนว ดังนี้

๑) การแนะแนว คือการช่วยเหลือให้แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับตนเองได้ดี สามารถแสวงหาความรู้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางการศึกษา การพัฒนาอาชีพ และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

๒) การแนะแนว คือวิธีการช่วยเหลืออย่างมีแบบแผนต่อเนื่องกัน ซึ่งนอกเหนือไปจากการสอนตามปกติ เป็นการช่วยเหลือให้นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลอื่นๆ สามารถประเมินความสามารถของตนเองและข้อบกพร่องของตนเองเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

๓) การแนะแนว เป็นวิธีการที่กระทำโดยตรงต่อเด็ก ในการที่จะนำเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้แก่เด็ก เพื่อจะเป็นสาเหตุให้เด็กทราบถึงความปรารถนาและความต้องการเบื้องต้นของตนเอง และเกิดความสนใจต่อความต้องการเหล่านั้น อันจะนำไปสู่ลำดับขั้นของความสำเร็จตามที่ตนเองปรารถนา

๔) การแนะแนว เป็นวิธีการที่ครูจะนำเด็กให้รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า และได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง

Stewart ได้ให้ความหมาย^{๓๘} “การแนะแนว” คือ กระบวนการให้การช่วยเหลือบุคคล โดยการใช้ข้อมูลและช่วยกระตุ้นให้บุคคลสามารถพิจารณาตัดสินใจเลือกอนาคตของตนเองได้อย่างฉลาดและเหมาะสม

^{๓๖} J.D. Krumboltz, **Guidance and Counseling**, (New York: Holt, Reinhart, and Winston,1970). P.365.

^{๓๗} Carter V. Good, **Dictionary of Education**, ๓rd. ed, (New York : Mc Graw-Hill Book Company, 1973), P. 270.

^{๓๘} Stewart (1979), p. 3 อ้างถึงใน (ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ), ๒๕๔๒, หน้า ๑๒

วัลนิภา ฉลากบาง ให้ความหมาย^{๓๙} ของการแนะแนวไว้ว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการ ให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือ สามารถช่วยตนเองและพัฒนาตนเองไปถึงขีด สูงสุดของความสามารถที่เขามีอยู่

สำเนาวัล ขจรศิลป์ ให้ความหมาย^{๔๐} ของการแนะแนวไว้ว่า การแนะแนวเป็นบริการ หรือกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น และสิ่งแวดล้อมตรงตามความ เป็นจริง อันจะเป็นผลทำให้บุคคลนั้นสามารถช่วยตนเอง ปรับตนเอง แก้ไขปัญหาทางแนวชีวิตและ พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถที่จะช่วยตนเองได้ ช่วยให้เขาเข้าใจและเข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่นในสังคม สามารถปรับตัวเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้ด้วยดี และช่วยให้เขาได้พัฒนาตนเองทุกด้านจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของการแนะแนวมุ่งไปที่การช่วยให้ นักเรียนแต่ละคนได้สามารถ แก้ปัญหาสามารถเลือก และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างดีที่สุด อย่างฉลาดที่สุด สามารถดำเนินชีวิตและปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ ให้เข้ากับสังคม และ สิ่งแวดล้อมได้อย่างดีจนมีความสุขความเจริญและความก้าวหน้าในชีวิต

มาลินี จุฑาปะมา กล่าวถึงความหมาย^{๔๑} ของการแนะแนวไว้ว่า หมายถึง การช่วยเหลือ ให้บุคคลแต่ละคนตระหนักในคุณค่าของตนที่มีอยู่ประจำตัวสามารถวางแนวทางชีวิตของตนเองได้ อย่างฉลาดและรอบคอบ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาตลอดจนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมเพื่อความ สุขความสำเร็จในชีวิต

อุษณีย์ เย็นสบาย^{๔๒} กล่าวว่า การแนะแนว (Guidance) หมายถึง การชี้ช่องทางหรือ แนวทางเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการชี้ช่องและแนวทาง ได้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองสังคมสิ่งแวดล้อมและ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของตนเองได้อย่างเหมาะสม

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อธิบายความหมาย^{๔๓} ว่าการแนะแนวเป็น กระบวนการต่อเนื่องที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างฉลาด มีเหตุผลรู้จักป้องกันปัญหาวางแผนและ พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

จึงสรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการหรือบริการที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อ ช่วยเหลือนักเรียนให้มีการปรับตัว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเองทั้ง ในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ สามารถ ตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ช่วยให้พัฒนา ตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับ

^{๓๙} วัลนิภา ฉลากบาง, **จิตวิทยาแนะแนว**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์), ๒๕๔๐, หน้า ๙๔

^{๔๐} สำเนาวัล ขจรศิลป์, **จิตวิทยาแนะแนว**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์), ๒๕๔๒, หน้า ๒๓๑

^{๔๑} มาลินี จุฑาปะมา, **จิตวิทยาการปรับตัว**, (บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๔๘), หน้า ๓

^{๔๒} อุษณีย์ เย็นสบาย, **จิตวิทยาแนะแนว**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๔๓} คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **การควบคุม การวัดประเมิน และการจัดการความรู้**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๓), หน้า ๑๗.

สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๒.๓ ความสำคัญของการแนะแนว

การแนะแนวเป็นกระบวนการมาจากความเชื่อ และการยอมรับทฤษฎีทางจิตวิทยามีหลักการที่เชื่อว่าบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมพฤติกรรมของบุคคลย่อมมีสาเหตุ และจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะมีการเรียนรู้และการรับรู้ตลอดเวลา บุคคลจะมีศักยภาพแตกต่างกัน แต่บุคคลย่อมมีศักดิ์ศรี มีค่าความเป็นคนเท่าเทียมกันเพราะปัญหาต่างๆ ของคนเรามาจากสาเหตุที่ต่างกัน ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกันขึ้นความเชื่อเหล่านี้ทำให้เกิดหลักการที่จะนำมาใช้ในการแนะแนว

สุพรรณ วงศ์จันทร์^{๔๔}

๑) การแนะแนวจะคำนึงถึงเด็กทุกคน ซึ่งมีค่าความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ

๒) การแนะแนวยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านความต้องการ สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และเจตคติไปจนถึงอุปนิสัย

๓) การแนะแนวเป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีการเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอและตลอดระยะเวลายาวนาน เพื่อติดตามผลเป็นระยะ ๆ และให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้

๔) การแนะแนวไม่ใช้การทำตามคำบอก แต่เป็นการช่วยแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจอย่างฉลาด การแนะแนวให้สิทธิและเสรีภาพในการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง ใช้วิธีการที่จะให้เด็กนักเรียน รู้จักคิด รู้จักพัฒนาศักยภาพของตนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคมรับผิดชอบในผลที่เกิดจากการตัดสินใจ และการกระทำของตนเองด้วย

๕) การแนะแนวเป็นการจัดบริการเพื่อชีวิต โดยบูรณาการให้ครอบคลุมการแนะแนวทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม หรือด้านบุคลิกภาพ

๖) การแนะแนวกับการสอนเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันในกระบวนการศึกษาไม่อาจแยกออกจากกันได้ในการทำงานด้านการแนะแนวนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์สำหรับปฏิบัติงานจึงจะทำให้การแนะแนวนั้นบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ผู้ที่ทำงานด้านนั้นนอกจากจะต้องเข้าใจอย่างละเอียดแล้วจะต้องพยายามตระหนักถึงความสำคัญของหลักต่างๆ อยู่เสมอว่าเป็นสิ่งที่ต้องนำมาใช้อย่างจริงจัง มีความถูกต้องและความเหมาะสม

วัชร ทรัพย์มี ได้กล่าวถึง หลักการแนะแนวไว้สอดคล้องกันโดยสรุปได้^{๔๕} ดังนี้

๑) การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จัดขึ้นเพื่อช่วยให้การศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น การแนะแนวจึงจำเป็นต้องจัดทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เจริญเติบโตในทุกๆ ด้าน

^{๔๔} สุพรรณ วงศ์จันทร์, ปัญหาความต้องการด้านการแนะแนว, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๓๗), หน้า ๑๒-๑๓.

^{๔๕} วัชร ทรัพย์มี, การแนะแนวในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔-๕.

๒) บริการแนะแนวในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคน จัดให้ทั้งผู้ที่มีปัญหาและไม่มีปัญหา เพราะการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายทั้งในด้านการป้องกันปัญหา การแก้ปัญหาและการส่งเสริมพัฒนาการให้นักเรียนแต่ละคนมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน

๓) การแนะแนวจัดขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาบุคคลที่มารับบริการให้มีพัฒนาการถึงขีดสุดในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องตามหลักวิธีการและมีระเบียบแบบแผน

๔) การแนะแนวนั้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักสำคัญ ฉะนั้น ครู แนะแนวจำเป็นต้องรู้จักนักเรียน และต้องคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กลวิธีศึกษาเด็กเป็นรายกรณี เช่น ใช้การสังเกตการสัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญา ความถนัดหรือใช้แบบทดสอบถามต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยให้สามารถวางหลักสูตรและจัดวิชาเรียนให้เหมาะสมขึ้นพร้อมทั้งจะได้ช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้ช่วยให้สามารถวางหลักสูตร และจัดวิชาเรียนให้เหมาะสมขึ้น พร้อมทั้งจะได้ช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ และช่วยให้เรียนได้ตามความสามารถความถนัดและเหมาะสมกับเอกกัตบุคคลด้วย

๕) การแนะแนวเกิดจากความร่วมมือและการประสานกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความร่วมมือและความเต็มใจของผู้มาใช้บริการและบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู ทุกคนบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนรวมทั้งบุคลากรและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ให้การแนะแนวจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย

๖) การแนะแนวยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นักแนะแนวตระหนักในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในการที่จะเลือกตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหา เลือกแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างฉลาดรอบคอบและมีประสิทธิภาพ นักแนะแนวเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางให้นักเรียนเข้าใจตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเองสามารถปรับตัวด้วยตนเองได้และนำตนเองได้ดี

๗) การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ต้องจัดทำอย่างต่อเนื่องทุกวัยและทุกระดับการศึกษา และจะต้องจัดดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เป็นขั้นตอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ฉะนั้นการจัดบริการแนะแนวจึงต้องมีการวางแผนงานระยะยาวมีโครงการแผนงานหรือปฏิบัติงานตลอดปี และมีการติดตามผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วและต้องมีการประเมินผลโครงการแนะแนวเป็นระยะๆ ด้วย

๘) การแนะแนวจะสามารถดำเนินการได้ดีนั้น ต้องได้รับข้อมูลจากนักเรียนในด้านต่างๆ ตรงตามข้อเท็จจริงและเป็นปัจจุบัน และต้องอาศัยกลวิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหา

๙) การแนะแนวควรดำเนินการจัดบริการต่างๆ ให้ครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัว และสังคม

๑๐) การแนะแนวมีหลักการในการช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ดีในปัจจุบันและรู้จักวางแผนที่ดีในอนาคต

๑๑) การแนะแนวจำเป็นต้องอาศัยนักแนะแนวที่มีคุณสมบัติที่ดีและต้องผ่านการฝึกอบรมทางด้านการแนะแนวมาโดยเฉพาะ เข้าใจวิธีการของการแนะแนวอย่างดี และต้องเป็นผู้มีเมตตาธรรมมีคุณธรรมประจำใจของตนด้วย

๑๒) นักแนะแนวจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในวัยต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นอย่างดี และต้องตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และขอบเขตความสามารถของตนในการให้ความช่วยเหลือผู้มารับบริการ ถ้าหากไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ต้องส่งผู้มารับบริการไปยังผู้ที่มีความช่วยเหลือได้ต้องส่ง ผู้มารับบริการไปยังผู้ที่มีความชำนาญมากกว่าต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ^{๔๖} ได้กล่าวถึงหลักการแนะแนวในโรงเรียนไว้ สรุปว่าควรจะเน้นถึงความสำคัญของบทบาทครู ในหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะครู ประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาซึ่งมีความใกล้ชิดกับนักเรียนและใช้เวลาร่วมกับนักเรียนมากกว่าคนอื่น ๆ บทบาทหน้าที่ครู ประจำชั้นหรือครู ที่ปรึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมแนะแนว ทั้งนี้ ครู จะต้องมีการวางแผนและดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ ให้ถึงขีดสุด ครู เป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากคณะครู ทั้งหมดหมายความว่า ก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียน คณะครู ทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเกี่ยวกับความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมแนะแนว วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนหน้าที่ของครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารทุกคนที่จะต้องปฏิบัติด้วยการประสานงานและร่วมมือกันในระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนโดยมีครู ที่เป็นผู้มีความรู้ด้านการแนะแนวเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน และจะต้องทำควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน เช่น การแนะแนววิชาเรียน การประพฤติปฏิบัติตนการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งในการจัดกิจกรรมแนะแนวต้องให้ตอบสนอง และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของนักเรียนแต่ละคน และจัดให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ สังคมและส่วนตัวด้านการดำเนินงานแนะแนวนั้นต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีแผนงานมีโครงการดำเนินงานตลอดปีมีใจจดทำในช่วงใดช่วงหนึ่ง หรือจัดเมื่อเกิดปัญหาขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องให้การสนับสนุนเงินงบประมาณบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานแนะแนวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ สุดท้ายจะต้องมีการติดตามประเมินผลทุกเรื่องอย่างครบถ้วน

รศ.มัณฑรา ธรรมบุศย์ กล่าวถึง^{๔๗} หลักการสำคัญของการแนะแนวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวจะต้องจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การที่จะให้งานบริการแนะแนวบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักการแนะแนวที่มีการวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสม ดังนั้นการแนะแนวจึงควรยึดถือหลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) การแนะแนวเป็นบริการที่ต้องมุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกคน เนื่องจากนักเรียนทุกคนย่อมต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนของตน และเป็นการให้บริการด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม และเท่าเทียมกัน

^{๔๖} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๔๗} มัณฑรา ธรรมบุศย์, จิตวิทยาสำหรับครู, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://sites.google.com/site/psychologybkf๑/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khng-kar-naeanaew,_สืบค้น \[วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐\].](https://sites.google.com/site/psychologybkf๑/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khng-kar-naeanaew,_สืบค้น [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].)

๒) การแนะแนวเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการศึกษาที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันและเป็นไปตาม ลำดับขั้น คือจัดอย่างเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปทุกขั้นตอน จนกระทั่งบุคคลที่ได้รับความช่วยเหลือ สามารถนาตนเองได้ และช่วยตนเองได้

๓) การแนะแนวตั้งอยู่บนรากฐานของ การยอมรับในเอกลักษณ์บุคคล (Individual) ของนักเรียน รวมถึงยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ด้วย

๔) การแนะแนว เป็นงานที่วางอยู่บนพื้นฐานกระบวนการพฤติกรรมของบุคคลและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและกลวิธีต่างๆ ทั้งที่เป็นแบบทดสอบและไม่ใช่แบบทดสอบ เพื่อจะได้เข้าใจบุคคลแต่ละคน และเพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนเข้าใจตนเอง เพื่อจะได้สามารถควบคุมพัฒนาการส่วนตัวของนักเรียนได้

๕) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ให้การยอมรับในศักดิ์ศรีและคุณค่าของแต่ละคนยอมรับในสิทธิส่วนตัวในการตัดสินใจที่จะเลือกทา ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเลือกและตัดสินใจของนักเรียนควรเกิดจากการใช้วิจารณญาณของนักเรียนเอง ไม่ใช่การบังคับ

๖) การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา ดังนั้นการแนะแนวควรแทรก อยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองทุกด้านอย่างมีบูรณาการ (Integration)

๗) การแนะแนว ที่มีประสิทธิภาพผู้ทำหน้าที่แนะแนว (Counselor) จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางการแนะแนวมาโดยเฉพาะ มีทั้งความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ที่เหมาะสมและมีการจัดดำเนินการแนะแนวอย่างมีระบบ (Systematical Guidance)

๘) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และจะต้องเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

๙) การจัดบริการแนะแนวจะได้ผลและมีประสิทธิภาพ จะต้องเกิดจากความร่วมมือและความสมัครใจของบุคคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน และนักเรียนผู้มารับบริการจะต้องมาด้วยความเต็มใจให้ความร่วมมือด้วย

๑๐) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเก็บรักษาความลับได้ เพราะถ้าเป็นผู้ที่ไม่สามารถเก็บรักษาความลับ ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ทา ให้ขาดความไว้วางใจและไม่ยินดีที่จะมารับความช่วยเหลือ

จึงสรุปได้ว่า หลักการที่สำคัญของการแนะแนว คือ การแนะแนวเป็นบริการที่จัดให้กับทุกคนและการแนะแนวมีความสำคัญต่อชีวิตในทุกๆระยะต้องยึดถือเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ต้องยึดหลักความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและมีความสามารถควรจะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตที่เหมาะสมและดำเนินชีวิตตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้และการยึดหลักสิทธิและเสรี ภาพระหว่างบุคคลนอกจากนั้นการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่นได้และการแนะแนวจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารผู้รับบริการแนะแนวและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียนบริการที่สำคัญของการแนะแนว

๒.๒.๔ ประเภทของการแนะแนว

ในการจัดประเภทต่างๆ ของการแนะแนวต้องคำนึงถึงปัญหา ความต้องการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อทางโรงเรียนจะได้ช่วยขจัดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ของเด็กให้ถูกทางและบรรลุตามจุดหมาย พนม ลีมาอารีย์แบ่งการแนะแนว^{๔๘} ออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ๓ ประเภท คือ

๑) การแนะแนวการศึกษา (Educational guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักเลือกและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ในเรื่องการศึกษาของตน ทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อของตนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

๒) การแนะแนวอาชีพ (Vocational guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน การให้บริการแนะแนวอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของตน และมีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริง

๓) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม (Personal and social guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่นอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพเป็นการช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในตนเองและสภาพแวดล้อม ทำให้สามารถมีชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การให้บริการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม จึงเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพกาย และสุขภาพจิต มารยาททางสังคมการคบเพื่อนต่างเพศและเพื่อนเพศเดียวกัน การใช้เวลาว่าง บุคลิกภาพและการแต่งกาย อารมณ์และการควบคุมอารมณ์ มนุษย์สัมพันธ์ จริยธรรม และค่านิยม การใช้จ่ายเงิน ศาสนาและความเชื่อ ฯลฯ

รศ.มัณฑรา ธรรมบุศย์ กล่าวถึง^{๔๙} ประเภทของการแนะแนวว่า การแนะแนวสามารถจำแนกได้หลายประเภทตามลักษณะของปัญหาที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือ สามารถสรุปออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ๆ คือ

- ๑) การแนะแนวการศึกษา
- ๒) การแนะแนวอาชีพ
- ๓) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางในการศึกษาต่อ การเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของโรงเรียน

^{๔๘} พนม ลีมาอารีย์, การแนะแนวเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๗-๙.

^{๔๙} มัณฑรา ธรรมบุศย์, จิตวิทยาสำหรับครู, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/psychologybkf๑/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khng-kar-naeanaew>, สืบค้น [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

การค้นคว้า เขียนรายงาน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วม กิจ กรรมเสริมหลักสูตร ฯลฯ

การให้บริการแนะแนวการศึกษา จะช่วยให้นักเรียนรู้จักเลือกและปรับตัวได้อย่าง เหมาะสมในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของตน ทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อของตน ได้อย่างถูกต้อง

การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ นักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบอาชีพที่ เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน ดังนั้น การแนะแนว อาชีพจึงเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ สภาพและลักษณะ ของงาน คุณสมบัติที่จำเป็น การฝึกฝนอบรม รายได้ สวัสดิการ ความมั่นคงและความก้าวหน้า สิ่งแวดล้อม ข้อดีและข้อเสีย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการแสวงหางาน การสมัครงาน การปรับตัวให้เข้า กับงานและการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

การให้บริการแนะแนวอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่าง ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของตน และมีชีวิตการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ อย่างแท้จริง

การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่นอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพ เป็นการช่วย ให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม ทำให้สามารถมีชีวิตและปรับตัวได้อย่างมี ความสุข ดังนั้น การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม จึงเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพกาย และสุขภาพจิต มารยาทสังคม การคบเพื่อนต่างเพศ และเพื่อนเพศ เดียวกัน การใช้เวลาว่าง บุคลิกภาพและการแต่งกายอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ มนุษย์สัมพันธ์ จริยธรรม และค่านิยม การใช้จ่ายเงินศาสนาและความเชื่อ ฯลฯ

ในการแบ่งประเภทงานแนะแนวนั้น เป็นการจัดประเภทตามลักษณะของข้อมูลและ ข้อสนเทศที่ทางโรง เรียนนำมา แต่การแนะแนวทั้ง ๓ ประเภทมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เช่น การช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผน เกี่ยวกับอาชีพ ก็มีความจา เป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการศึกษา ของนักเรียน และยังคงศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนพร้อมกัน ดังนั้นในแง่ การปฏิบัติจำเป็นต้องให้การแนะแนวแก่นักเรียนทั้ง ๓ ด้านควบคู่ไปพร้อมๆ กัน เพื่อช่วยให้เกิด ประสิทธิภาพ การแนะแนวเช่นนี้เรียกว่า “การแนะแนวชีวิต” (Life Guidance)

จึงสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของการแนะแนวนั้น สามารถแบ่งได้ตามลักษณะปัญหา ของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งสรุปแบ่งการแนะแนวออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ๓ ประเภท คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม

๒.๒.๕ กระบวนการแนะแนว

การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การที่ครูหรือผู้แนะแนวเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในทุกๆ ด้านได้อย่างละเอียดและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อครูและผู้แนะแนวจะได้รู้จักและเข้าใจนักเรียน รวมทั้งเป็นข้อมูลที่สะท้อนให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงทำให้เขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

อุษณิษฐ์ เย็นสบาย ได้สรุปไว้ว่า^{๕๐} กระบวนการแนะแนว คือ การจัดระบบการทำงานแนะแนวให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันจะช่วยให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเองรับผิดชอบตนเอง รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดเหมาะสมกับตน และสามารถปรับตัวอยู่กับสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งบริการแนะแนวที่จัดขึ้นเพื่อการแนะแนวนั้น ต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต้องอาศัยกันและกันอย่างใกล้ชิดโดยทั่วๆ ไปบริการแนะแนวที่สำคัญมีอยู่ ๕ บริการ คือ

- ๑) บริการศึกษาและการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual inventory service or Individual appraisal service)
- ๒) บริการสนเทศ (Information service)
- ๓) บริการงานคำให้ปรึกษา (Counseling service)
- ๔) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service)
- ๕) บริการติดตามผลและประเมินผล (Follow-up service)

บริการสนเทศ (Information service) คือ บริการจัดหาและให้ข่าวสารแก่นักเรียนในเรื่องการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคมที่โรงเรียนจัดขึ้นโดยใช้วิธีการให้ขอสนเทศต่าง ๆ ได้แก่ การปฐมนิเทศ กิจกรรมโฮมรูม การจัดวันอาชีพ การจัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน การศึกษานอกสถานที่ การสอนกิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรการปัจฉิมนิเทศ เพื่อให้ นักเรียนสามารถตัดสินใจในการปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์

บริการงานคำให้ปรึกษา (Counseling service) คือ กระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาที่มาขอรับการช่วยเหลือ ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้นโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษา การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ การให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคมการติดตามผลการให้คำปรึกษา การส่งต่อผู้ขอรับคำปรึกษา การจัดสถิติข้อมูลผู้ขอรับคำปรึกษา ที่จะช่วยให้บุคคลผู้มารับคำปรึกษา (Counselee) รู้จักเลือก สามารถในการตัดสินใจและวางแผนเกี่ยวกับตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขากำลังประสบอยู่ การให้คำปรึกษามีใช่เน้นการให้บุคคลรู้จักเลือก สามารถในการตัดสินใจและวางแผนเกี่ยวกับตนได้เท่านั้นจุดประสงค์ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้บุคคลมีการเพิ่มวุฒิภาวะในการเลือกและวางแผนในอนาคตด้วย บริการสนเทศเป็นการจัดรวบรวมข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาและอาชีพข้อเท็จจริงที่พาดพิงถึงการปรับปรุงตนทางสังคมและทางส่วนตัวของนักเรียนและสิ่งอื่น ๆ ให้เรื่องราวหรือขอสนเทศแก่นักเรียนเพื่อประโยชน์สำหรับผู้แนะแนว จะได้ศึกษาข้อมูลเหล่านั้นในการแนะแนว

^{๕๐} อุษณิษฐ์ เย็นสบาย, จิตวิทยาแนะแนว, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓-๕๙.

นักเรียนว่า เขาควรเลือกศึกษาต่อในทางใดหรือเลือกอาชีพใดหรือควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เข้ากับ ภาวะทางสังคมหรือเป็นการให้ความรู้และข่าวสารแก่เด็กเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเลือกอาชีพ การปฏิบัติตนให้มีทักษะทางสังคม

บริการให้คำปรึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เด็กสามารถรับรู้เข้าใจสภาพปัญหา คิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบ และเหมาะสมโดยใช้วิธีการให้คำปรึกษารายบุคคล และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม บริการสนเทศ (Information service) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในด้านการศึกษา อาชีพ สภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นสำหรับการ ปรับตัวให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขโดยใช้วิธีการปฐมนิเทศ โฮมรูม ป้ายนิเทศนิทรรศการการเชิญ วิทยากรมาจัดกิจกรรมในสถานศึกษาการศึกษาเรียนรู้ นอกสถานศึกษา ฯลฯ บริการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual inventory service) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครู รู้จักนักเรียน ผู้เรียน รู้จักตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทุกด้าน เช่นความสามารถ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ ฯลฯ โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามทดสอบ อัดชีวประวัติ สังคมมิติระเบียน สะสม การศึกษารายกรณี ฯลฯ

บริการศึกษาและการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual inventory service or individual appraisal service) คือ บริการที่ศึกษา สํารวจ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนด้าน การศึกษา อาชีพ บุคลิกภาพ และสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนจัดขึ้นโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ ระเบียบ พฤติการณ์ การเยี่ยมบ้าน การตรวจสอบสุขภาพ ระเบียบสะสมการศึกษารายกรณี แบบทดสอบต่าง ๆ เพื่อให้ครู รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและนักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น

บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service) เป็นบริการหนึ่งทางการแนะแนวที่เข้าไป เกี่ยวกับการจัดวางตัวบุคคล เพื่ออาชีพค่อนข้างมากแต่โดยแท้ที่จริงแล้วบริการนี้เกี่ยวข้องกับบุคคลใน แ่งการจัดสิ่งแวดล้อมและเลือกสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในขอบเขตที่ลึกซึ้ง บริการแนะแนวช่วยให้บุคคล ตั้งแต่การจัดวางตัวในสังคมที่ค่อนข้างแคบไปสู่ สังคมที่กว้างใหญ่ในวันข้างหน้า เป็นบริการที่ช่วยให้ บุคคลให้สามารถจัดแบ่งแยกชนิดของประสบการณ์ทางการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับตนเอง สนองตอบ ต่อความต้องการของบุคคลในการเตรียมตัวอย่างให้มีประสิทธิ ภาพ เพื่อที่จะพบกับการเปลี่ยนแปลง ที่ไม่หยุดนิ่งเกี่ยวกับโลกของงานในอนาคต

บริการติดตามผลและประเมินผล (Follow-up service) คือ การศึกษา ติดตามผลการ ให้บริการต่าง ๆ ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้านต่าง ๆ ติดตามนักเรียน ที่ขาดเรียนบ่อย ๆ และออกกลางคัน ติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้วโรงเรียนจัดขึ้น โดยใช้ วิธีการต่างๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบสอบถาม การอภิปรายกลุ่ม

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ ให้ความหมายว่า^{๕๑} บริการติดตามและ ประเมินผลเพื่อติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและติดตามการดำเนินงานแนะแนวทั้งระบบเพื่อ ประเมินผลสำเร็จและการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นโดยการสังเกต สัมภาษณ์จดหมายติดต่อแบบสอบถามและ แบบประเมินต่างๆ

^{๕๑} มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, (๒๕๕๑), หน้า ๑๘.

บริการศึกษารวบรวมข้อมูลรายบุคคลเพื่อให้ครู รู้จักเด็กและให้ได้รู้จักตนเองในทุกด้าน เช่น ความสามารถความถนัดความสนใจ บุคลิกภาพ ฯลฯโดยวิธีการที่เป็นแบบทดสอบและไม่ใช่แบบทดสอบ ได้แก่การสังเกต การสัมภาษณ์สอบถาม ทดสอบ อัตชีวประวัติระเบียบวินัยพฤติกรรมสังคม มีระเบียบวินัยสะสมการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความหมายว่า^{๕๒}บริการติดตามและประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามการดำเนินงานแนะแนวทั้งระบบเพื่อประเมินความสำเร็จและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนและผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษา โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์แบบสอบถามแบบประเมิน ฯลฯ

๒.๒.๖ วัตถุประสงค์ของการแนะแนว

การแนะแนวมีความสำคัญมาก จึงมีขอบข่ายที่กว้างขวางโดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ดังนั้น ความมุ่งหมายของการแนะแนวจึงควรเน้นทั้งด้านการป้องกันปัญหา การแก้ไขปัญห และการส่งเสริมพัฒนาการแก่บุคคล

คมเพชร ฉัตรศุภกุล ได้กล่าว^{๕๓} ถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนว เพื่อให้ผลการดำเนินการมีประสิทธิภาพ ถ้าปราศจากจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแล้วก็ย่อมจะทำให้การทำงานแนะแนวประสบปัญหาและไม่ประสบผลสำเร็จ จุดมุ่งหมายของการแนะแนวที่จะต้องพิจารณาเมื่อริเริ่มโครงการ ดังนี้

๑) จัดเพื่อสนองความต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในทุก ๆ ด้านของนักเรียนแต่ละคน

๒) ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครู และนักเรียน

๓) ปรับปรุงการสอนและหลักสูตร ถ้ามีการสอนที่ดี และมีหลักสูตรที่พึงพอใจจะเป็นการพัฒนาการขั้นสูงสุดของนักเรียน

๔) การวางแผนและความพยายามที่จะช่วยบุคคลก่อนจะออกสู่โลกของการทำงานย่อมจะทำให้บุคคลมีประสิทธิ ภาพในการทำงานสูง ในขณะที่ความต้องการ ความสามารถ เฉพาะเจาะจงของบุคคลในแต่ละอาชีพเพิ่มขึ้น การที่จะช่วยบุคคลให้ตรงกับความสามารถและสามารถและสมรรถวิสัยก็เป็นความจำเป็น

๕) จุดมุ่งหมายสูงสุดของการแนะแนว คือ การพัฒนาการปรับตัวของแต่ละบุคคลผู้ซึ่งจะเป็นคนรับผิดชอบและเป็นพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

รัตนา หิรัญรัต กล่าวถึง^{๕๔} จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการแนะแนว ๕ ประการ ดังนี้

๑) จุดมุ่งหมายทั่วไป การดำเนินแนะแนวผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงหน้าที่ของการแนะแนวทั้ง ๓ ประการ คือ ป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคล แก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ เพื่อให้บุคคลได้เข้าใจตนเองได้ สามารถช่วยในการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขขึ้น

^{๕๒} คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๔, หน้า ๑-๔.

^{๕๓} คมเพชร ฉัตรศุภกุล, การแนะแนวเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓.

^{๕๔} รัตนา หิรัญรัต, ๒๕๔๒, หน้า ๓๔-๓๖.

๒) จุดมุ่งหมายสำหรับเด็ก การแนะแนวต้องจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา ช่วยขจัดปัญหา และอุปสรรคที่อาจมาขัดขวางพัฒนาการด้านต่างๆ และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นทั้งในโรงเรียน และสังคมสิ่งแวดล้อมของเด็ก

๓) จุดมุ่งหมายสำหรับครู เพื่อให้ครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก มีเครื่องมือ มีอุปกรณ์และวิธีสอนที่ทันสมัย สามารถอำนวยความสะดวกในการบริการแนะแนวเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ และสามารถประสานงานกับแหล่งบริการต่างๆ รวมทั้งการฝึกเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในชุมชนด้วย

๔) จุดมุ่งหมายสำหรับผู้ปกครอง การจัดบริการแนะแนว โรงเรียนจำเป็นต้องมีการประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหา ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้านต่าง ๆ ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กทั้งทางด้านส่วนตัวครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สุขภาพเด็ก สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวด้านการเรียน ได้แก่ ความสามารถ ความถนัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการศึกษาต่อด้านอาชีพ ได้แก่ความสนใจในอาชีพ การหางาน โรงเรียน และผู้ปกครอง และผู้ปกครองจะต้องให้ข้อมูลต่างๆตามความเป็นจริง และพร้อมที่จะร่วมมือกันช่วยเหลือเด็กเพื่อให้เขาเข้าใจตนเอง พอใจในฐานะสามารถปรับตัวในสังคมและดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข

๕) จุดมุ่งหมายสำหรับชุมชน เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาของเด็กให้เข้าใจวิธีการทำงานกับเด็กนอกโรงเรียน และร่วมมือจัดกิจกรรมเด็กในวัยต่าง ๆ ภายในชุมชน

จุดมุ่งหมายปลายทางของการแนะแนว คือ การที่เด็กสามารถช่วยตนเอง พึ่งตนเอง รับผิดชอบตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดเหมาะสมกับตน และสามารถปรับตัวอยู่กับสังคมได้อย่างราบรื่น การจัดระบบการแนะแนวในโรงเรียน

มาลีณี จุฑาปะมา^{๔๔} ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

๑) เพื่อป้องกันปัญหา การป้องกันปัญหาจะเป็นวิธีที่เหมาะสมมากในปัจจุบัน เพราะถ้าปล่อยให้เกิดปัญหา บางครั้งเป็นการยากเกินจะแก้ไขได้ กระบวนการแนะแนวจึงพยายามใช้วิธีการเพื่อให้เขารู้จักเลือกอย่างฉลาด เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกคูครอง เลือกวิชาที่เรียน ฯลฯ เพื่อให้เหมาะสมกับเขาให้มากที่สุด

๒) เพื่อแก้ปัญหา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการแนะแนวมุ่งที่จะให้เขาสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แต่ในชีวิตของคนเรานั้นมิใช่จะแก้ปัญหาได้หมดทุกคน การแนะแนวเป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหา

๓) เพื่อพัฒนาส่งเสริมนักเรียนในทุกด้าน ให้เกิดความสุขสบายใจในการอยู่ร่วมกันในสังคม เกิดการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ และเรื่องส่วนตัวของนักเรียนเพื่อให้เกิดแนวคิดและปฏิบัติในทางที่ดีที่ถูกมีความเจริญแห่งตน

^{๔๔} มาลีณี จุฑาปะมา (๒๕๔๘), หน้า ๔

รศ.มัณฑรา ธรรมบุศย์ กล่าวถึง^{๕๖} ความมุ่งหมายของการแนะแนวจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) ความมุ่งหมายทั่วไป หมายถึง ความมุ่งหมายของการแนะแนวโดยรวม นั่นคือการแนะแนวไม่ว่าจะจัดในสถานที่ใดก็ตามย่อมมีความมุ่งหมายทั่วไปเหมือนกัน หรืออาจเรียกว่า เป็นหน้าที่ของการแนะแนวก็ได้ มี ๓ ประการคือ

(๑.๑) เพื่อป้องกันปัญหา (Prevention) การแนะแนวมุ่งจะป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดปัญหาหรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตนเพราะปัญหาและความยุ่งยากต่างๆ นั้นสามารถป้องกันได้และการปล่อยให้ให้นักเรียนเกิดปัญหาขึ้นแล้วค่อยตามแก้ไข ช่วยเหลือในภายหลังนั้นทำได้ยากและต้องใช้เวลาในบางกรณีอาจจะแก้ไขไม่ได้ อีกด้วย

(๑.๒) เพื่อแก้ไขปัญหา (Curating) การแนะแนวมุ่งจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะถ้าปล่อยให้ให้นักเรียนประสบปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้ว นักเรียนย่อมจะไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขได้ และในบางครั้งอาจจะมีการปรับตัวที่ผิดๆ ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

(๑.๓) เพื่อส่งเสริมพัฒนา (Development) การแนะแนวมุ่งจะให้การส่งเสริมแก่นักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงามมีพัฒนาการในด้านต่างๆ อย่างสมบูรณ์ เพื่อที่นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการส่งเสริมและแสดงความสามารถในด้านต่างๆ ของตนออกมาอย่างเต็มที่โดยไม่มีสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียน

๒) ความมุ่งหมายเฉพาะ หมายถึง ความมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษาซึ่งจัดให้มีบริการแนะแนวเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาเป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามความมุ่งหมายเฉพาะของการแนะแนวสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งก็ย่อมจะมีความคล้ายคลึงกันไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น

(๒.๑) เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง (Self-Understanding) คือ การช่วยให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่างๆ ของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิตของนักเรียน

(๒.๒) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัว (Self-Adjustment) ให้เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม คือ การช่วยให้นักเรียนรู้จักวิถีปฏิบัติตนเพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นสุข

(๒.๓) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง (Self-Direction) คือ การช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญา ความสามารถของตน แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างฉลาด และเหมาะสม สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๕๖} มัณฑรา ธรรมบุศย์, จิตวิทยาสำหรับครู, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/psychologybkf๑/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khng-kar-naeanaew>, สืบค้น [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

(๒.๔) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณคาดการณ์ล่วงหน้า สิ่งที่น่าจะเกิดขึ้น และรู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยกะทันหัน

(๒.๕) เพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

(๒.๖) เพื่อช่วยฝึกในเรื่องประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนของไทย เพราะการฝึกให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนและมีการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

(๒.๗) เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในที่สุด

จึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการแนะแนว เพื่อช่วยให้ครู มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคนดีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็กแต่ละวัย ช่วยเหลือเด็กให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ช่วยเหลือตนเองได้ในทุกเรื่อง เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

๒.๒.๗ ประโยชน์ของการแนะแนว

รศ.มัณฑรา ธรรมบุศย์ กล่าวถึง^{๕๗} ประโยชน์ของการแนะแนว มีดังนี้

๑) ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ทำให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี รู้จักเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาดและเหมาะสม แก้ปัญหาต่างๆ ที่ตนประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพ วางแผนการชีวิตในอนาคตของตนเอง และนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ทั้งยังช่วยให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามทุกด้านอย่างมีบูรณาการ

๒) ช่วยให้คณะครูได้รู้จักนักเรียนของตนแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง ทำให้อยอมรับนักเรียนในฐานะเป็นเอกัตบุคคล เข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น สติปัญญา สภาพร่างกาย ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม ทำให้ทางโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และช่วยให้เกิดปัญหาของโรงเรียนที่เกิดจากนักเรียนลดน้อยลงไปอีกด้วย

๓) ช่วยให้บิดามารดาและผู้ปกครองของนักเรียนรู้จักและเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น ยอมรับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับบุตรหลานของตนในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่งซึ่งแตกต่างจากบุคคลอื่นๆ และให้ความร่วมมือแก่ทางโรงเรียนในการส่งเสริมพัฒนาบุตรหลานของตน

๔) ช่วยให้สังคมและประเทศชาติได้ประชากรที่มีคุณภาพ ไม่เป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสังคม และช่วยเพิ่มพูนเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากเด็กได้เรียนและประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน

^{๕๗} มัณฑรา ธรรมบุศย์, จิตวิทยาสำหรับครู, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/psychologybkf๑/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khng-kar-naeanaew>, สืบค้น [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

๒.๒.๘ ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กอปรกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกเหนือจากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ๘ กลุ่มสาระ ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างนักเรียนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

๒) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองในการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แบ่ง ตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น ๒ ลักษณะ

(๒.๑) กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

(๒.๒) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารียุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝัง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำ

ประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวชาติ สมาคม ผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมรักษาดินแดน

๓) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะของอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนา

กระทรวงศึกษาธิการกล่าวว่า^{๕๘} กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในทางพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

คอตแมน อาชบาย และเดอ กราฟให้ความหมายว่า^{๕๙} กิจกรรมแนะแนว (Guidance Activities) เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา สร้างเสริมป้องกันปัญหา และแก้ปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

จึงสรุปได้ว่า ความหมายของกิจกรรมแนะแนว หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้รับบริการแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติ หรือได้มีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายที่ตนจะพัฒนาหรือสร้างเสริมตนเอง ตลอดจนป้องกันหรือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัวและสังคม

๒.๒.๙ คุณค่าของกิจกรรมแนะแนว

दनिय गाममाने क्लवतुतुतु^{๖๐} กิจกรรมแนะแนวมีคุณค่าอย่างมหาศาลสำหรับใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถ้าบุคคลสามารถที่จะเข้าใจถึงแก่นแท้ของการแนะแนวแล้ว และบุคคลเหล่านั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่า สามารถนำชีวิตของตนเองไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ตนเองต้องการได้

ความสำเร็จในชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการความผิดพลาด ความล้มเหลว ก่อให้เกิดความท้อถอยหมดกำลังใจกลายเป็นความทุกข์ จิตใจห่อเหี่ยวเศร้าสร้อย นักเรียน นักศึกษา จำนวนไม่น้อยที่สอบตก ก็เสียกำลังใจ ท้อแท้ และลาออกจากโรงเรียนไป เป็นการทำลายอนาคตของตนเองในขณะที่บางคนใช้ความพยายามเมื่อผิดพลาดก็หันมาเอาใจใส่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จก็มีเป็นจำนวนไม่น้อย อุปสรรคในชีวิตย่อมต้องมีเป็นธรรมดา ความสำเร็จในชีวิตต้อง

^{๕๘} กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๕๙} Kottman, Ashby; & De Groaf, /2001, อ้างใน สมร ทองดี และปราณี รามสูตร, แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

^{๖๐} ดนिय गाममाने, การเปลี่ยนแปลงและยุทธศาสตร์การพัฒนางานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสกลนคร นครพนม มุกดาหาร, (สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๕), หน้า ๙-๑๐.

อาศัยความพยายาม ไม่มีสิ่งใดที่มนุษย์จะได้มาง่าย ๆ มิฉะนั้นแล้วทุก ๆ คน คงร่ำรวยและมีชื่อเสียงเกียรติยศไปกันหมดแล้ว เมื่อมีปัญหาต้องหาทางแก้ไขพยายามขจัดปัญหาให้หมดไป บางคนนั่งเศร้าสร้อย ท้อแท้ โทษโชคชะตา เปรียบเสมือนคนหกล้มแล้วไม่ยอมลุก เมื่อล้มแล้วต้องพยายามลุกขึ้นมา มนุษย์จำนวนไม่น้อยที่ล้มลุกคลุกคลาน แต่มีกำลังใจดีสามารถลุกขึ้นมาสู้กับอุปสรรคแล้วประสบความสำเร็จเป็นจำนวนมาก

กิจกรรมแนะแนวทำให้คนมีหลักในการดำเนินชีวิต รู้จักตั้งเป้าหมายของตนเอง รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต รู้จักคิด รู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ รู้จักเอาชนะใจตนเองสร้างกำลังใจให้กับตนเอง เป็นผู้นำในชีวิตของตนเอง เป็นคนมีเหตุผล สามารถรับต่อสถานการณ์รอบด้านได้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ทำตนให้สงคมยอมรับ มีชีวิตอย่างเป็นสุข ทำในสิ่งที่ตนเองและสังคมปรารถนา กิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยให้ผู้รับบริการได้ครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน คือ

- ๑) การป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล
- ๒) การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว
- ๓) การส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาการด้านต่างๆ

๒.๒.๑๐ หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

เกษม วัฒนชัย กล่าวว่า^{๖๑} กิจกรรมแนะแนวส่วนตัวและสังคมเป็นการ “สร้างความสมบูรณ์ให้คน” ให้เขารูจักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเอง เข้าใจชีวิต เข้าใจผู้อื่นยอมรับผู้อื่นมีทักษะในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรมจริยธรรม เอื้ออาทร สมานฉันท์ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ในการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อฝึกการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักการดังนี้

- ๑) มีโครงสร้างและการดำเนินกิจกรรมแนะแนวอย่างชัดเจน
  - (๑.๑) มีการสำรวจความต้องการ
  - (๑.๒) มีจุดประสงค์กำหนดไว้แน่นอน มีการประเมินกิจกรรมที่ชัดเจน
  - (๑.๓) มีการจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง
- ๒) พิจารณาลักษณะของผู้รับบริการ เช่น วัยเพศ ระดับ การศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ สังคม
- ๓) จัดกิจกรรมให้เหมาะกับกาลเทศะ เช่นเป็นช่วงที่นักเรียนไม่ต้องกังวลอยู่กับการสอบหรือกิจกรรมอื่น ๆ
  - (๓.๑) เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าความสนุกสนาน
  - (๓.๒) เปิดโอกาสให้สมาชิกได้อภิปรายและฝึกทักษะต่างๆมากกว่าการบรรยายตลอดจนได้เปิดเผยและไว้วางใจอื่น
  - (๓.๓) ยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวของผู้รับบริการที่จะนำไปใช้ได้
- ๔) ใช้หลักวิชาการในการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวและนำทฤษฎีและหลักทางจิตวิทยาต่าง ๆ ไปใช้ในการจัดกิจกรรม

^{๖๑} เกษม วัฒนชัย, “นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ”. Thailand Education, ฉบับที่ ๑๐ (พฤษภาคม ๒๕๔๔), หน้า ๓๙-๔๐.

๒.๒.๑๑ แนวทางการสร้างกิจกรรมแนะแนว

ในการสร้างกิจกรรมแนะแนว ตามแนวคิดของนักวิชาการดังต่อไปนี้

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{๖๒} ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาใน ๓ ลักษณะ ดังต่อไปนี้

การจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษาทุกสถานศึกษาสามารถจัดบริการแนะแนวอย่างเป็นระบบ โดยมีบริการ ๕ บริการ และครอบคลุมขอบข่ายงานแนะแนวทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ทั้งนี้จะต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอยู่ในโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน และต้องมีโครงการ แผนงาน งบประมาณที่แสดงถึงการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องทั้งปี โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้นำในการดำเนินงาน เช่น การเข้าค่าย โครงการต่าง ๆ นิทรรศการ การปฐมนิเทศ โฮมรูม ป้ายนิเทศ กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น

การจัดกิจกรรมแนะแนวในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการจบหลักสูตร โดยมีครูประจำชั้น/ครูผู้ได้รับมอบหมายให้จัดกิจกรรมแนะแนวเป็นผู้รับผิดชอบ การประยุกต์ใช้หลักการและกระบวนการแนะแนวในการจัดหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน

ผู้รับผิดชอบงานแนะแนวของสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาและหลักการแนะแนวในเบื้องต้น โดยมีจุดหมายของการแนะแนวในการป้องกันปัญหา แก้ปัญหา และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งปรัชญา หลักการแนะแนว มีดังนี้

การดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษาต้องจัดให้ครอบคลุมขอบข่ายงานแนะแนวทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านการศึกษา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวิธีการเรียนรู้ และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปได้อย่างเหมาะสม

๒) ด้านอาชีพ ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ สามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ

๓) ด้านส่วนตัวและสังคม ให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รักษาสีงแวดล้อม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพ มีทักษะชีวิต และสามารถปรับตัว ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทิศนา แคมมณี^{๖๓} ซึ่งมีลักษณะดังนี้

๑) ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Participation) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึง และมากที่สุด เท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็น ผู้กระทำ

^{๖๒} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕) หน้า ๑๒.

^{๖๓} ทิศนา แคมมณี, ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นเวิลด์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๒-๑๔๔.

รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและความกระตือรือร้นที่จะเรียนและเรียนอย่างมีชีวิตชีวา

๒) ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ (Group Interaction) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ได้พูดคุย ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลและทักษะที่กว้างและหลากหลาย

๓) ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูพยายามจัดประสบการณ์ เรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้ค้นหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (Experiential Learning) ทั้งนี้เพราะการค้นหาและค้นพบความจริงใดๆ จากประสบการณ์ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน และมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๔) เน้นกระบวนการ (Process – Oriented) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่ม และกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย ดังนั้น การเรียนรู้กระบวนการจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผลงานดีขึ้น

๕) เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of Knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาส คิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูพยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนลึกซึ้งขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

๒.๒.๑๒ ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนว

สถานศึกษาสามารถจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อตรวจสอบความสำเร็จตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ดังนี้

๑) ด้านผลผลิต

- (๑.๑) ผู้เรียนมีความรู้ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง
- (๑.๒) ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่า ภูมิใจตนเอง และผู้อื่น
- (๑.๓) ผู้เรียนรู้จักแสวงหาข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษางานอาชีพ ชีวิตและส่วนตัว
- (๑.๔) ผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลสารในเทคโนโลยีในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษา การงานอาชีพ ชีวิตและส่วนตัว
- (๑.๕) ผู้เรียนมีเป้าหมายชีวิต รู้จักวางแผนชีวิตด้านการศึกษา การงานและอาชีพได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของตนเองได้
- (๑.๖) ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาของตนเอง
- (๑.๗) ผู้เรียนรู้จักหลีกเลี่ยงจากอบายมุขทุกประเภทหรือสิ่งที่เป็นภัยต่อชีวิต
- (๑.๘) ผู้เรียนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์
- (๑.๙) ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
- (๑.๑๐) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒) ด้านกระบวนการ

๒.๑) มีการดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบทันสมัยอยู่เสมอ

๒.๒) มีการจัดโปรแกรมชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน เช่น ชุดกิจกรรมรักและเห็นคุณค่าในตนเอง ชุดกิจกรรมสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ชุดกิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์

๒.๓) มีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมและเสนอแนะวิธีการจัดกิจกรรมที่จะช่วยผู้เรียนสนุกสนาน แปลกใหม่และน่าสนใจ นำไปสู่การพัฒนาการด้านต่าง ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาผู้เรียนได้

๒.๔) มีการให้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

๒.๕) มีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ เน้นการร่วมกันพัฒนาผู้เรียน

๒.๖) มีการจัดโครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน

๒.๗) มีการจัดกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาและการแนะแนวในการพัฒนาผู้เรียน

๒.๘) มีการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกเวลาเรียน ให้ครูและผู้เรียนได้คุ้นเคยใกล้ชิดกัน เช่น กิจกรรมวันพบครอบครัว เป็นต้น

๓) ด้านปัจจัย

๓.๑) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว

๓.๒) ครูทุกคนตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว และมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านจิตวิทยาและการแนะแนว

๓.๓) ครูทุกคนมีบทบาทในการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนว

๓.๔) ผู้ปกครองรับรู้และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมแนะแนว

๓.๕) มีคณะทำงานที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยตรง

๓.๖) มีแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

๓.๗) มีโครงการ/กิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย และชุมชน

๓.๘) มีแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมแนะแนว และมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

๓.๙) มีเครื่องมือการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนที่หลากหลาย ที่จะนำไปใช้กับผู้เรียน

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสร้างนิสัยการอ่าน

๒.๓.๑ ความหมายของกระบวนการสร้างนิสัยการอ่าน

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสร้างนิสัย เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า^{๖๔} การสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยว่าเป็นการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะและบุคลิกภาพของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอนให้สอดคล้องกับระดับขั้นพัฒนาของพฤติกรรม ด้านการทำงานของผู้เรียน การสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยตามขั้นตอนอย่างถูกต้องจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ต้องการเป็นกิจนิสัยอย่างถาวร เนื่องจากผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และปฏิบัติจริง

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำกล่าวว่า^{๖๕} กระบวนการสร้างนิสัย หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังคุณลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับระดับขั้นพัฒนาของพฤติกรรมด้านคุณลักษณะซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีและถาวรขึ้นในตัวผู้เรียน

นรากร แก้วสุวรรณ กล่าวว่า^{๖๖} กระบวนการสร้างนิสัย หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อสร้างนิสัยให้นักเรียนมีความตระหนัก มีจิตพิสัยที่เห็นคุณค่า เห็นความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตนให้ดีโดยใช้ทักษะกระบวนการสร้างนิสัยประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ๕ ขั้นที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ

สมพิศ สีฬหรวงศ์กล่าวว่า^{๖๗} กระบวนการสร้างนิสัย หมายถึง การสอนที่ช่วยส่งเสริมคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามกระบวนการ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ การคิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ การสร้างแนวปฏิบัติที่เหมาะสม การลงมือปฏิบัติการประเมินผลและการปรับปรุง และการชื่นชมต่อผลของการปฏิบัติงานได้ของนักเรียน

^{๖๔} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การจัดการจัดการเรียนรู้อะไรและการวัดการประเมินผลวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนิเทศและมาตรฐานการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๐-๑๐๓.

^{๖๕} สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗๓-๑๗๔.

^{๖๖} นรากร แก้วสุวรรณ, “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการสร้างนิสัยกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่องตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

^{๖๗} สมพิศ สีฬหรวงศ์, “การสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการทำงานของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณวัตร อำเภอเมืองขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้า ๔.

สตาร์ตัน คองค้ำ^{๒๘} กล่าวว่า กระบวนการสร้างนิสัย หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง และส่งเสริมพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสร้างนิสัย เป็นการปลูกฝังการคิด วิเคราะห์โดยเริ่มจากการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล /ปรับปรุง ชื่นชมต่อการปฏิบัติจะได้มีประสบการณ์ตรงได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

๒.๓.๒ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

การสอนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมาใช้ในการพัฒนาโดยมี ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอนดังนี้^{๒๙}

๑) ขั้นรับรู้ (สังเกต) หมายถึง การนำสิ่งเร้ามาให้เด็กสังเกต เช่น นิทาน เพลง คำ คล้องจอง รูปภาพ สิ่งของเครื่องใช้ของตนเองของส่วนรวม สถานการณ์ หนังสือเสริมประสบการณ์ ให้เด็กสังเกตวัตถุหรือเหตุการณ์ที่ผู้สอนใช้เป็นสิ่งเร้าด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ หู ตา จมูก ลิ้น กาย สัมผัส

๒) ขั้นวิเคราะห์ หมายถึง การนำสิ่งเร้าที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์ กระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งเร้า คุณลักษณะและผลกระทบของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติต่อสิ่งเร้า

๓) ขั้นสร้างแนวปฏิบัติ หมายถึง การกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยคิดวิเคราะห์วิธีการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน โดยพิจารณาข้อดี ข้อเสียของสิ่งเร้าและผลกระทบอย่างรอบคอบจะได้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการประหยัด

๔) ขั้นลงมือปฏิบัติ หมายถึง เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติจากการสร้างแนวปฏิบัติที่กำหนดร่วมกันเพื่อให้เกิดพฤติกรรมขั้นนี้ผู้สอนแนะนำเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เด็กเห็นประโยชน์ของสิ่งที่กระทำและชี้ให้เห็นว่าการกระทำมีความหมายมีคุณค่าต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวม นอกจากนั้นกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสปฏิบัติบ่อยๆ เพื่อให้เด็กได้เห็นประโยชน์มากขึ้นเรื่อย ๆ จนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีและนำไปปฏิบัติเป็นประจำ

๕) ขั้นประเมินผล / ปรับปรุง หมายถึง การกระตุ้นให้เด็กประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเอง และของส่วนรวมที่ร่วมกันปฏิบัติ และมีความสามารถบอกได้ว่าจะปรับปรุงการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองของส่วนรวมได้อย่างไร โดยผู้สอนคอยดูแลให้คำปรึกษาชี้แนะอย่างต่อเนื่อง

๖) ขั้นชื่นชมต่อการปฏิบัติ หมายถึง การกระตุ้นความคิด ความรู้สึกของเด็กให้รู้สึกประสบความสำเร็จ พอใจและต้องการจะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ เมื่อเด็กมีการปรับปรุงการปฏิบัติกิจกรรมให้ดีขึ้นแล้ว เด็กก็จะปฏิบัติกิจกรรมได้เรื่อย ๆ ผู้สอนจึงใช้กลวิธีแสดงออกให้เด็กรู้ว่า

^{๒๘} สตาร์ตัน คองค้ำ, “การศึกษาผลการใช้หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การจัดขยะมูลฝอย โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๓.

^{๒๙} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การจัดการจัดการเรียนรู้อและการวัดการประเมินผลวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนิเทศและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๐-๑๐๓.

การกระทำของเขาเป็นสิ่งดีที่น่าพอใจน่าชื่นชม ให้เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ พอใจชื่นชมต่อการปฏิบัติของตนเอง และต้องการปฏิบัติต่อไปจนเกิดเป็นกิจนิสัย ผู้สอนจึงให้กำลังใจด้วยวาจา เช่น การชมเชย การให้รางวัล ฯลฯ

จึงสรุปได้ว่า ขั้นตอนจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสร้างนิสัย เริ่มโดยขั้นรับรู้ (สังเกต) ขั้นวิเคราะห์ ได้จากการสังเกตขั้นสร้างแนวปฏิบัติโดยพิจารณาข้อดี ข้อเสียขั้นลงมือปฏิบัติเพื่อให้เด็กเห็นประโยชน์ของสิ่งที่กระทำขั้นประเมินผล / ปรับปรุงให้เด็กประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองขั้นชื่นชมต่อการปฏิบัติให้เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ จนเกิดเป็นกิจนิสัยและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริงทั้งที่บ้านและโรงเรียน

๒.๓.๓ ความหมายของนิสัยรักการอ่าน

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ อธิบายว่า^{๗๐} นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การใฝ่มุ่งมั่นในการอ่าน และอ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย แม้บางครั้งจะมี ปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ คนที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านวัสดุ บันเทิงความรู้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่กระดาษห่อของ สามารถอ่านได้ ทุกสถานที่ทุกโอกาส

สกุณี เกรียงชัยพรให้ความหมาย^{๗๑} ของนิสัยรักการอ่านไว้ว่า หมายถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ ความตั้งใจและต้องการที่จะอ่านเป็นพฤติกรรมที่ได้รับ การฝึกฝนเป็นเวลานานจนกลายเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจ หรือชอบที่จะอ่าน ได้แก่ การอ่านหนังสือทุกที่เมื่อมีเวลาและโอกาส มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่มีสมาธิบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์นิยาม^{๗๒} นิสัยรักการอ่าน ไว้ดังนี้ การชอบอ่านจนเป็นนิสัย เมื่อมีเวลาว่างจะชอบอ่านมากกว่าทำอย่างอื่น และชอบอ่านหนังสือหรือวัสดุการอ่านทุกชนิด ทุกประเภท ทั้งหนังสือที่ให้ความบันเทิงและสารคดี คนที่อ่านหนังสือตลอดเวลาเรียกว่า “หนอนหนังสือ”

จึงสรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความชอบอ่านและความสนใจที่จะอ่าน การมุ่งมั่นใฝ่การอ่าน อ่านจนเคยชินและอ่านจนติดเป็นนิสัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ฝึกฝนมาเป็นเวลานาน เกิดเป็นความสุข ความพอใจที่ได้อ่าน ต้องการอ่านหนังสือเองโดยไม่มีสิ่งใดมาบังคับ อ่านหนังสือได้ทุกประเภท ทุกโอกาส และทุกสถานที่

^{๗๐} ศรีรัตน์ เจริญจันทร์, การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔.

^{๗๑} สกุณี เกรียงชัยพร, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนาควาอุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร, สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

^{๗๒} ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๕๕.

๒.๓.๔ ลักษณะของนิสัยรักการอ่าน

นิสัยการอ่านของเด็กจะเกิดขึ้นในวัยก่อนเข้าเรียนและในระยะแรกๆ ของวัยเรียน ภูมิหลังด้านครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่คนเติบโตขึ้นมา มีความสำคัญในการสร้างนิสัยของบุคคลกล่าวว่า^{๗๓} นิสัยเป็นสิ่งที่แฝงอยู่และสร้างขึ้นภายในตัวบุคคลซึ่งให้กฎเกณฑ์ในการคิด เลือกที่จะกระทำ และกระทำพฤติกรรมแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ถึงแม้ว่านิสัยไม่ได้เป็น ตัวบ่งบอกการกระทำของบุคคลทั้งหมด แต่มันมีผลในการที่บุคคลจะยอมรับหรือเกิดความชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีผลต่อการกระทำของเรา การศึกษานิสัยการอ่าน (reading habit) ทำให้ทราบว่าบุคคลอ่านอะไร และอ่านอย่างไร ส่วนกล่าวว่า นิสัยการอ่าน (reading habit) มี ๒ ลักษณะ คือ

๑) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง (actual behavior) เช่น จำนวนหนังสือที่อ่านในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

๒) พฤติกรรมที่เป็นนิสัย (habitual behavior) ได้แก่ ความถี่ในการอ่าน และระยะเวลาที่ใช้ในการอ่าน

๒.๓.๕ การสร้างนิสัยรักการอ่าน

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์กล่าวถึง^{๗๔} การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านไว้ว่า ต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กอายุยังน้อยๆ โดยการเตรียมความพร้อมในการอ่านให้แก่เด็กด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้ร่างกายและสติปัญญาพัฒนาไปตามลำดับขั้น พร้อมกับการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีความสนใจพร้อมที่จะเรียนอ่านจึงสอนอ่านสามารถอ่านเองได้ ซึ่งการสอนอ่านนั้นจะเริ่มตั้งแต่เด็กอายุประมาณ ๔ ขวบขึ้นไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ หลังจากที่เด็กสามารถอ่านหนังสือเองได้ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจะต้องดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนทุกวิถีทางอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กสนใจในการอ่าน เมื่อพบสิ่งกีดขวางความสามารถและความสนใจการอ่านของเด็กจะต้องการจัดให้หมดไป พร้อมกับให้กำลังใจจนนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นแก่เด็ก ควรจะสนับสนุนรักษานิสัยรักการอ่านให้คงอยู่ในนิสัยตลอดไป

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึง^{๗๕} การสร้างนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน ไว้ว่าการที่คนเราเมื่อเรียนรู้สิ่งใดแล้วจะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง จนเกิดเป็นนิสัยนั้นได้จะต้องได้ผ่านประสบการณ์สำคัญๆ ๓ ประการ คือ

ประการแรก จะต้องเกิดความรู้สึกลึกซึ้งว่านั่นมีประโยชน์ คุณค่าหรือมีความหมายต่อตนเองทางใดทางหนึ่ง ซึ่งประโยชน์คุณค่าความหมายที่มีต่อตนเองนี้จะมีลักษณะและขอบเขตแตกต่างกันไปเป็นรายบุคคล ตามวัย วุฒิภาวะ ประสบการณ์ และพื้นฐานการรับรู้ เด็กเล็กๆอาจคิดในแง่ของขำ

^{๗๓} Johnsson-Smaragdi and Jönsson, mLinking Literacy and Libraries in Global Communities 2006, [online], from: <https://books.google.co.th/books?id=zTUfDAAAQBAJ&pg=PA143> [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑]

^{๗๔} ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, การอ่านและสร้างนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๖), หน้า ๔๑-๔๒.

^{๗๕} กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือคือภูมิพลังแห่งปัญญา, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕-๓๘.

เฉพาะตนเองและค่อนข้างจะเป็นรูปธรรมมาก แต่เมื่อโตขึ้นอาจขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมถึงพ่อแม่ พี่น้อง ครอบครัว ชุมชน และถึงประเทศชาติหรือโลกได้ในที่สุด สิ่งที่ตนเองคิดก็จะเป็นนามธรรมมากยิ่งขึ้น

ประการที่สอง จะต้องมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัตินั้นมีผู้อื่นปฏิบัติให้ได้พบได้เห็น ถ้ายังพบเห็นบ่อยเท่าใดก็ยิ่งจูงใจให้ปฏิบัติมากขึ้น แต่ที่สำคัญจะต้องได้ประสบกับความจริงว่าผู้ที่ปฏิบัติที่ตนเห็นนั้นได้รับผลประโยชน์ตามที่รับรู้ การได้เห็นผู้อื่นปฏิบัติแล้วล้มเหลวก็จะทำให้หลีกเลี่ยงการปฏิบัติได้

ประการที่สาม จะต้องได้มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงๆด้วยตนเอง ระยะเวลาๆคงอยู่ในรูปของการทำบ้าง ไม่ทำบ้าง ลองผิดลองถูก ทำได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่ถ้าประสบการณ์ในสองข้อแรกยังไม่มีความแรงจูงใจอยู่ ก็จะทำให้เกิดความพยายามที่จะปรับปรุงไม่ย่อท้อจนสามารถทำได้และทำได้อย่างดีที่สุด

การจะปลูกฝังให้นักเรียนรักการอ่านหนังสือจนติดเป็นนิสัย อันเป็นทางนำไปสู่โลกกว้างแห่งความรู้สามารถใช้หลักการ ๓ ประการดังนี้

๑) ต้องให้เด็กได้มีโอกาสพบเห็นหนังสือ และมีโอกาสได้อ่าน เมื่อเขาอยากอ่านการมีหนังสือการ์ตูนหรือหนังสือที่มีภาพสวยๆให้เขาได้เห็นแต่เล็กๆ แม้จะอ่านไม่ออกก็จะทำให้เขาเกิดความสนใจอยากรู้ อยากรู้อ่าน เมื่อเป็นเด็กโตในวัยเรียน ถ้ามีห้องหนังสือหรือห้องสมุดให้เขาก็จะเป็นการเชิญชวนให้เขาได้ไปลองเปิดดูเปิดอ่าน ครอบครัวที่มีฐานะดีจะทำได้ เด็กจากครอบครัวเหล่านี้จะได้เปรียบถ้าพ่อแม่เป็นผู้รู้วิธีส่งเสริมให้ลูกรักการอ่าน แต่ถ้าเป็นเด็กในครอบครัวที่ยากจนเด็กจะเสียเปรียบและขาดโอกาส เรื่องนี้เมื่อเขาเข้าโรงเรียน โรงเรียนจะต้องชดเชยให้ โรงเรียนควรมีห้องสมุดที่มีหนังสือให้เขาได้พบได้อ่านตามความสนใจและวัยของเขาการที่เขามีโอกาสได้อ่าน มีหนังสือให้อยู่ใกล้ๆมือเขาในวัยเด็กเล็ก มีห้องสมุดที่สะดวกใช้เมื่ออยู่ในวัยเรียน

๒) หนังสือที่เขาได้พบได้เห็นหรือได้อ่าน ต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น และเป็นเรื่องที่เขาชอบด้วย คือ การทำให้เขารู้สึกว่าหนังสือนั้นมีประโยชน์ มีคุณค่าหรือมีความหมายต่อเขาตนเอง การที่หนังสือมีรูปภาพประกอบสวยๆรูปเล่มน่ารักสำหรับเด็กวัยเริ่มอ่านหรือยังอ่านไม่ออกก็ดีกว่าการมีหนังสือการ์ตูนนิทานที่สนุกสนาน มีภาพประกอบให้เห็นจริงเห็นจังในวัยเริ่มเรียนหรือการมีหนังสือนวนิยาย สารคดี ที่ตรงกับความสนใจของเขาในเด็กวัยโตก็ดี จะมีส่วนกระตุ้นให้เขาอยากอ่านติดใจจะอ่านต่อจนติดการอ่านได้ ครูอาจารย์ทั้งหลายต้องไม่ลืมว่าการเลือกหนังสือเข้าห้องสมุดที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียนจะมีส่วนจูงใจเด็กเข้าห้องสมุดเป็นอย่างมาก จริงอยู่ห้องสมุดนั้นมีจุดประสงค์หลักอย่างหนึ่งว่าห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมสำหรับนักเรียนจึงควรมีตำราเรียนต่างๆที่หลากหลายไว้ให้ แต่การที่ห้องสมุดมีแต่ตำราเรียนแม้ว่าจะต่างๆไปจากเล่มที่เขามีแล้วและเป็นที่น่าสนใจของนักเรียนที่อยากรู้เพิ่มเติมก็จะเป็นห้องสมุดที่แห้งแล้ง น่าเบื่อสำหรับเด็กอีกส่วนหนึ่งที่รู้สึกเต็มอิ่มกับตำราเรียนแล้ว ดังนั้นหนังสือที่จะล่อใจให้เขาเข้าห้องสมุดแล้วหยิบหนังสือมาอ่านเพื่อให้เกิดความเคยชินในการอ่าน จนจะเกิดเป็นนิสัยรักการอ่านต่อไปนั้นต้องเป็นหนังสืออื่นๆที่ไม่มีโทษแต่สนุกสนานน่าสนใจตามวัยของเขาโรงเรียนต้องจัดหาหนังสือที่เด็กอ่านแล้วเพลิดเพลินเหมาะสมกับวัยไว้ให้เด็กด้วย ไม่ใช่มีแต่หนังสือเรียน ควรปล่อยให้เด็กเพลิดเพลินกับการอ่านที่หลากหลายบ้าง อย่าเอาแต่เครียดกับตำราเรียนมากนัก การที่เด็กได้อ่านหนังสือประเภทสนุกสนานนอกเวลาเรียน อย่างน้อยก็ได้ฝึกอ่าน สร้างนิสัยรักการอ่านไปโดยไม่รู้ตัว และอย่างมากคือ

ยิ่งกว่านั้นใครจะรู้ว่าต่อไปเขาอาจเป็นนักเขียนนักวิจารณ์จากการอ่านหนังสืออื่น ๆ นอกเหนือจากหนังสือเรียน

๓) การจะอยากอ่านหนังสือยังเกิดขึ้น จากการได้เห็นคนอื่นอ่านด้วยเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีคนอ่านหนังสือ เขียนหนังสือให้เห็นประจักษ์ เช่น มีพี่ๆเรียนหนังสืออยู่หรือพ่อแม่อ่านหนังสือให้เห็นเป็นประจำย่อมคุ้นเคยกับการอ่านและเกิดความอยากรู้เขาอ่านอะไร เมื่อมาอยู่โรงเรียนได้เห็นคนอื่นอ่านหนังสือก็จะเกิดความรู้สึกรักอยากเข้าพวกและอยากอ่านด้วย เรียกว่ามีตัวอย่างที่ดีให้เห็น คุณครูทั้งหลายต้องไม่ลืมว่าผู้ใหญ่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็ก ๆ

ดังนั้นคุณครูที่รักการอ่านหนังสือน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีมีส่วนจูงใจให้เด็กรักการอ่านหนังสือได้ ยิ่งถ้าครูเป็นนักอ่านเห็นหนังสือเล่มไหนดีอ่านแล้วเอามาเล่าเป็นตัวอย่างให้นักเรียนฟัง แล้วกระตุ้นให้ไปอ่านต่อ น่าจะช่วยให้นักเรียนรักการอ่านได้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ ที่กล่าวว่า^{๗๖} นิสัยรักการอ่านนี้ ไม่สามารถจะปลูกฝังได้ในระยะเวลาอันสั้น การสร้างนิสัยรักการอ่านให้ได้ผลนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยพ่อแม่ผู้ปกครองและครูเป็นผู้ปลูกฝัง ตลอดจนจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลให้เป็นปัจจัยส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การสร้างนิสัยรักการอ่านมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างความสนใจในการอ่านของเด็ก และส่งเสริมการอ่านตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนในปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีนักวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเด็กทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลายคนได้ค้นพบว่า การสร้างความสนใจในการอ่านมีความสำคัญมาก ควรเริ่มตั้งแต่ขณะที่เป็นทารก อยู่ในครรภ์ของมารดาจึงจะได้ผลดีต่อสมองของเด็กทารก และเมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาก็ต้องปลูกฝังและสร้างความสนใจในการอ่านไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีนิสัยรักการอ่าน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ประสบความสำเร็จในชีวิตในหน้าที่การงานและมีนิสัย รักการอ่านไปจนชั่วชีวิต

ประสิทธิ์ พรมตัน กล่าวว่า^{๗๗} การอ่านหนังสือเป็นหัวใจของการเรียนรู้ ผู้ที่อ่านหนังสือมากและสนใจอ่านอย่างจริงจัง สามารถหาความรู้ที่อ่านไปประยุกต์ได้ทุกโอกาสถึงแม้ว่า ไม่ได้ศึกษาในสถาบันระดับสูง ก็จะมีรู้ความสามารถไม่แพ้บัณฑิตที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัย และผู้ที่เป็่นนักปราชญ์ก็ใช้การอ่านเป็นสื่อทำให้ก้าวขึ้นเป็นพหูสูต สามารถเป็นนักพูด นักเขียนที่มีชื่อเสียง การเป็นนักอ่านที่ดี ต้องรู้ว่า จะต้องอ่านหนังสืออย่างไรให้รวดเร็ว จับใจความได้แม่นยำ และสนุกเพลิดเพลินไปกับการอ่าน การจะเป็นนักอ่านที่ดีได้นั้นต้องพัฒนาและฝึกฝนตนเองให้เกิดลักษณะนิสัย และคุณลักษณะที่ดีของนักอ่าน ซึ่งมีแนวทางในการฝึกฝนดังนี้

๑) พยายามสร้างนิสัยตนเองให้รักการอ่าน โดยพยายามอ่านหนังสือทุกประเภทที่จะให้ประโยชน์และหาเวลาว่างอ่านหนังสือบ่อยๆ จนเกิดเป็นนิสัยรักการอ่าน

๒) ฝึกฝนการอ่านหนังสือให้รวดเร็วและพยายามจับใจความให้ได้วิธีการคือ ใช้ช่วงสายตาให้กว้าง พยายามฝึกให้มีจุดที่สายตาหยุดนิ่งในแต่ละบรรทัดน้อย คืออาจมีเพียงครั้งเดียวหรือสองครั้ง

^{๗๖} ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๕๕.

^{๗๗} ประสิทธิ์ พรมตัน, อ่านร้อยแก้วอย่างไรจึงจะได้คุณค่า, วารสารวิชาการ, (๓), ๒๕๔๓, หน้า ๔๐-๔๑.

ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่อ่านหนังสือช้า จะใช้สายตาดูจุดหนึ่งหลายจุดในแต่ละบรรทัดและขณะที่ฝึกอ่านให้เร็วก็พยายามจับใจความพร้อมกันไปด้วย

๓) ฝึกฝนตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน การอ่านหนังสือแต่ละครั้ง ควรตั้งจุดมุ่งหมายว่าจะอ่านเพื่ออะไร โดยทั่วไปแล้วการอ่านหนังสือจะเป็นไปในลักษณะอ่านเพราะต้องรู้ อ่านเพราะควรรู้ และอ่านเพราะอยากรู้ การอ่านแต่ละลักษณะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน อ่านเพื่อการสอบหรือเพื่อนำไปปฏิบัติในหน้าที่การงาน เป็นการอ่านเพราะต้องรู้และต้องพยายามจำให้ได้ อ่านเพราะควรรู้เป็นการอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ควรรู้ไว้เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต สำหรับการอ่านเพราะอยากรู้เป็นการอ่านเรื่องที่เราสนใจ เรื่องที่อยากเรียนรู้เพิ่มเติม อ่านเพื่อความบันเทิงหรืออ่านให้เกิดความรอบรู้ในด้านต่างๆ เพื่อการเป็นคนเก่งกว่าหรือมีความสามารถเหนือกว่าคนอื่นได้ เมื่อเราตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแล้วก็พยายามทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นให้ได้

๔) ฝึกสังเกตส่วนประกอบของหนังสือ การสังเกตส่วนประกอบของหนังสือ เช่น ปกค่านา สารบัญ คำนิยม หัวข้อเรื่อง บรรณานุกรม หรือส่วนอื่นๆทำให้เข้าใจสิ่งที่อ่านดีขึ้น เป็นการเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพ

๕) ฝึกฝนเทคนิค การอ่าน เทคนิค การอ่านมีหลากหลายวิธี ที่ทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพดังเช่น

(๕.๑) สร้างบรรยากาศการอ่าน พยายามสร้างหรือหาบรรยากาศสำหรับการอ่าน เพื่อให้เกิดสมาธิอาจเป็นบรรยากาศที่เงียบสงบ สถานที่เอื้ออำนวย อากาศเย็นสบายหรือบรรยากาศที่พึงพอใจของผู้อ่าน

(๕.๒) ฝึกทำให้เป็นสมาธิ พยายามสร้างความตั้งใจแน่วแน่ที่จะอ่านหนังสือโดยทำจิตให้นิ่งสงบ ไม่สับสน ไม่ฟุ้งซ่าน โดยปกติช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการอ่านหนังสือคือเวลาเช้าหลังจากนอนมาแล้วตลอดคืน เพราะสมองได้พักผ่อนคลายแล้ว ย่อมพร้อมที่จะรับรู้ใหม่ๆได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากเป็นผู้ที่ฝึกสมาธิเป็นประจำ ก็สามารถอ่านหนังสือได้ทุกเวลาที่ต้องการ อ่านหลังจากทำสมาธิแล้ว และเมื่ออ่านหนังสือไปนานๆแล้ว อาจเกิดอาการเมื่อยล้าหรือสมาธิเสื่อมคลาย ควรพักชั่วคราวหรือเปลี่ยนอิริยาบถเพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อหน่าย

(๕.๓) ฝึกเทคนิคการอ่านที่มีประสิทธิภาพหลายๆด้าน หนังสือแต่ละประเภทใช้วิธีการ

อ่านที่แตกต่างกัน เช่น หนังสือบางประเภทอาจไม่จำเป็นต้องอ่านโดยละเอียดทั้งเล่ม อาจใช้วิธีอ่านอย่างรวดเร็วในครั้งแรกที่เริ่มอ่าน เพียงเพื่อให้รู้ว่าหนังสือนั้นเขากล่าวถึงอะไรบ้าง ต่อมาก็อ่านซ้ำด้วยความเอาใจใส่และพยายามอ่านให้เข้าใจเฉพาะตอนที่สำคัญ หนังสือบางเล่มอาจต้องอ่านด้วยความเอาใจใส่ จับใจความและจดจำทั้งเล่ม ซึ่งต้องใช้เทคนิคการอ่านอีกวิธีหนึ่งในขณะที่การอ่านนวนิยาย อาจจะอ่านแบบสบายๆหรือให้เกิดความบันเทิงสนุกสนาน เป็นต้น

(๕.๔) เทคนิคการอ่านให้จำ การอ่านหนังสือส่วนใหญ่ผู้อ่านต้องการที่จะจำเรื่องที่อ่านโดยเฉพาะการอ่านตำรา ควรพยายามฝึกเทคนิคในการจำ ดังต่อไปนี้

(๕.๔.๑) ขณะที่อ่านหนังสือต้องพยายามใช้ประสาททุกส่วนให้ช่วยกันจำ

(๕.๔.๒) ต้องตั้งจุดประสงค์ให้แน่วแน่ว่า จำเพื่อประโยชน์อะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร

(๕.๔.๓) ตั้งใจที่จะทำอย่างแน่วแน่และทำความสนใจอย่างมั่นคง

(๕.๔.๔) เมื่ออ่านจบแล้ว หมั่นนึกทบทวนสิ่งที่อ่านไปแล้วอยู่เสมอ

(๕.๔.๖) ทำอารมณ์ให้ดี เพราะถ้าอารมณ์ดี ความจำจะดี หากอารมณ์

หงุดหงิดความจำก็พร่ามัว

(๕.๔.๗) ควรหลีกเลี่ยงความจำแทรกซ้อน หากจำบางสิ่งที่ต้องการจำได้

แล้วอย่าทำ

กิจกรรมอื่นต่อเนื่องทันที ควรว่างเว้นไว้สักช่วงเวลาหนึ่ง ดังคำว่า “เรียนก่อนนอน จำดีตอนตื่น”

(๕.๔.๘) หากจําข้อความยาวๆ ควรจำทีละส่วน ใช้ดินสอขีดเส้นใต้คำที่สะดุดใจหรือเขียนข้อความที่ต้องการจำเป็นพิเศษในสมุดพก และนาติดตัวไปเพื่อทบทวนความจำเมื่อต้องการ

(๕.๔.๙) ควรงดเว้นดื่มของมีนเมา หรือเสพสิ่งเสพติด เพราะเป็นการบั่นทอนความจำ และควรรับประทานอาหารที่ช่วยบำรุงสมองเป็นประจํา เพื่อสร้างเสริมความจำ

แม้นมาส ซวลิต^{๗๘} กล่าวว่า นิสัยรักการอ่านในบุคคลจะพัฒนาขึ้นมาได้ ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ การอ่านควรเป็นกิจกรรมประจำวัน เป็นกิจกรรมต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีสมาคมเกี่ยวกับการอ่านชื่อว่า สมาคมสากลเพื่อการอ่าน (International Reading Association) เริ่มต้นโดยนักการศึกษาชาวอเมริกันที่สำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีสมาชิกอยู่ในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ประเทศไทยก็มีสมาคมพัฒนาการอ่านเป็นสมาชิก วัตถุประสงค์ของสมาคมนี้ก็คือส่งเสริมพัฒนาการอ่าน

วิชาญ อัครวนสกุล ได้กล่าว^{๗๙} ถึงเทคนิคในการเปลี่ยนแปลงตัวเอง ให้เป็นคนรักการอ่าน ดังนี้

๑) เริ่มอ่านจากสิ่งที่เราสนใจที่สุดก่อน เพราะโดยธรรมชาติคนเรามักจะทำอะไรที่ชอบมากที่สุดก่อนเสมอ ใครชอบกีฬาที่อ่านหนังสือหรือคอลัมน์ข่าวกีฬา ใครชอบบันเทิงก็อ่านหนังสือ นิตยสารหรือคอลัมน์ข่าวบันเทิง การเริ่มต้นอ่านสิ่งที่ชอบที่สุดก่อนก็เปรียบเหมือนการเรียกน้ำย่อย เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน ทำให้อยากอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น

๒) ฝึกการอ่านหนังสือทุกวัน อ่านวันละเล็กละน้อย เช่น อ่านวันละ ๑ หน้า หรือ ๑ ตอน ๑ ฉบับ ไม่ให้รู้สึกว่าเป็นภาระแก่ชีวิต ถือเป็นเรื่องปกติเหมือนกับการรับประทานอาหาร ให้คิดว่า การอ่านหนังสือเป็นสิ่งมีประโยชน์และสามารถทำได้โดยไม่ลำบากอะไร เน้นย้ำว่าต้องอ่านบ่อยๆ ถ้าอ่านได้ทุกวันยิ่งดีจนเกิดความเคยชิน และรู้สึกว่ถ้าไม่อ่านหนังสือวันไหนเหมือนชีวิตขาดอะไรไปบางอย่าง วิธีการอ่านหนังสือได้ทุกวันที่ได้ชัดก็คือ การอ่านหนังสือพิมพ์

๓) ฝึกการอ่านหนังสือหรือเรื่องราวที่เราไม่เคยสนใจอ่านมาก่อน ทำไมจึงต้องอ่านสิ่งที่เราไม่เคยสนใจ คำตอบก็คือเพื่อที่เราจะ ๆ ได้รับความรู้อื่นเพิ่มขึ้น เปิดใจรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในชีวิตมาก

^{๗๘} แม้นมาส ซวลิต, การณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๗.

^{๗๙} วิชาญ อัครวนสกุล, การอ่านการใช้เวลาว่างที่ดีสำหรับวัยรุ่น, วารสารวิชาการ, ๕(๑๑), (๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

ขึ้น ในโลกปัจจุบันที่มีความรู้เพียงด้านเดียวคงไม่สามารถเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้ดีเท่ากับคนที่รอบรู้ และรู้กว้าง

๔) เตือนตัวเองให้รู้จักพกพาหนังสือ ปากกา เมื่อเพื่อนๆอ่านหนังสือหรือนิตยสารเล่มใด เล่มหนึ่งซึ่งไม่จบในครั้งเดียว อาจจะช่วยเหตุจำเป็นต่างๆ กันไป เสนอให้นำหนังสือเหล่านั้นพกติดตัวเวลา เดินทางไปไหนมาไหน วางเมื่อไหร่ก็ลองหยิบขึ้นมาที่ละเล่มทีละน้อย ส่วนปากกาก็เอาไว้สำหรับจด บันทึกหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการอ่านนั้น ได้ฝึกการคิดการเขียนไปในตัวด้วย

ศิริอร อินทร์ตลาดชุม ได้กล่าวถึง^{๕๐} การสร้างนิสัยรักการอ่านสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

๑) ฝึกรักการอ่านให้เป็นชีวิตจิตใจ ทุกครั้งที่มองเห็นหนังสือหรือวัสดุการอ่านใดก็ตาม ขอให้พยายามสร้างความรู้สึกว่าหนังสือเป็นเพื่อนที่ดีของเรา เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสมควรแก่การอ่าน

๒) ฝึกสร้างนิสัยใฝ่รู้ เมื่อมี ความรู้สึที่ดีต่อการอ่าน จะเกิดความกระตือรือร้นที่จะ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ

๓) ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างนิสัยให้รักการอ่านโดยการสละเงินซื้อหนังสือ ให้ลูกตั้งแต่เยาว์วัย หรือพาเข้าร้านขายหนังสือบ้าง ถ้าจะซื้อของขวัญให้ก็ควรเลือกซื้อหนังสือให้เป็น ของขวัญแทนของเล่นราคาแพงๆ ผู้ปกครองควรปลูกฝังให้เด็ก ๆ รักการอ่านตั้งแต่เล็ก โดยการอ่าน หนังสือประเภทนิทานให้ลูกฟังก่อนนอน และผู้ปกครองต้องเป็นผู้ที่นิสัยรักการอ่าน เมื่อลูกเห็น ตัวอย่างก็จะปฏิบัติตามแบบอย่างเราได้เห็นทุกวัน

๔) พ่อและแม่ต้องหมั่นสำรวจว่าลูกน้อยอ่านหนังสืออะไร แล้วทำให้ลูกอ่านจะช่วยให้เด็ก เต็มใจอ่านมากกว่าลูกบังคับ แม้ว่าลูกจะอ่านหนังสือการ์ตูนก็ควรตามใจพ่อแม่มีหน้าที่ที่จะให้ คำปรึกษาแนะนำ และระมัดระวังสื่อลามกที่ลูกอาจได้รับจากสังคมภายนอกที่แอบแฝงมาในลักษณะ ต่างๆและอย่าตกใจถ้าเกิดไปพบว่าลูกมีสื่อประเภทนี้แต่อธิบายให้ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องให้กับเขา อย่างใจเย็น

๕) เลือกหนังสือที่ส่งเสริมความรอบรู้ประจำไว้ที่บ้านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระหลากหลาย ไว้ให้ลูกเมื่อเขาอยากอ่านหรือมีความพร้อมที่จะอ่านหนังสือ

๖) หาเวลาว่างพาลูกๆ ไปร้านหนังสือแทนการไปศูนย์การค้า พ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้ลูก เลือกหนังสือที่เขาสนใจ ภายใต้อำนาจแนะนำของพ่อแม่

๗) พ่อแม่และลูกช่วยกันจัดบรรยากาศภายในบ้านให้เหมาะแก่การอ่าน เช่น หาโต๊ะและ เก้าอี้ที่เหมาะสมสำหรับการอ่าน ห้ามบ่นว่าทำไมลูกไม่อ่านหนังสือหรือนำลูกไปเปรียบเทียบกับลูก ของเพื่อนบ้านที่ขยันอ่านหนังสือ เพราะเสียงบ่นหรือการเปรียบเทียบจะทำให้เด็กไม่ยอมอ่านหนังสือ เกิดแรงต่อต้านการอ่านหนังสือ บรรยากาศการอ่านไม่ดีเกิดขึ้นทันที

๘) การพาลูกไปห้องสมุดบ่อยๆ เป็นการส่งเสริมให้ลูกมีนิสัยรักการค้นคว้า ค้นเคยกับการ ใช้ห้องสมุด รู้จักวิธีการค้นคว้าหนังสือตามระบบห้องสมุด ทำให้ลูกรู้สึกถึงความเอื้ออาทรของพ่อแม่ได้ เป็นอย่างดี

๙) พ่อแม่ควรอ่านหนังสือเล่มเดียวกับลูก การอ่านหนังสือเล่มเดียวกับลูกจะช่วยให้พ่อแม่ คุยกับลูกได้สะดวก รู้เรื่องและช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กได้ดีอีกด้วย สรุปได้ว่าบ้าน

^{๕๐} ศิริอร อินทร์ตลาดชุม, การสร้างนิสัยรักการอ่าน, วารสารวิชาการ, ๕(๑๑), หน้า ๑๒-๑๓.

หรือครอบครัวเป็นแหล่งที่สำคัญในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กโรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

วันทนา เมืองจันทร์^{๘๑} การมีนิสัยรักการอ่านเป็นเรื่องที่ต้องใช้ เวลาสะสมมากกว่าการบังคับ ควรกำหนดให้เด็ก ๆ ได้ฝึกฝนให้รักการอ่านไปพร้อม ๆ กับการถูกฝึกให้หัดอ่าน ต่อมาเขาจะกลายเป็นนักอ่านที่ดีวิธีการต่อไปนี้ ๒ วิธีที่จะช่วยให้เด็กเป็นนักอ่านที่ดีคือ

- ๑) พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือครูต้องอ่านให้เด็กฟังก่อน ตั้งแต่เขายังอ่านไม่เป็น
- ๒) ต้องกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกอ่านเองโดยอิสระ

อัจฉรา ประดิษฐ์ กล่าวว่า^{๘๒} การสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็กเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กยังเยาว์วัย และปลูกฝังอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานหลายปี เพื่อให้เป็นนิสัยที่หยั่งรากลึกในพฤติกรรมของเด็กจนกลายเป็นสิ่งที่ทำโดยอัตโนมัติราวกับการหายใจ ซึ่งจะสร้างนิสัยเช่นนี้ได้หมายความว่ากลวิธีในการสร้างนิสัยต้องเป็นกลวิธีที่ทำให้เด็กเกิดความประทับใจแบบฝังลึก เพราะสำหรับเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กหากประทับใจในสิ่งใดแล้ว จะเป็นความทรงจำที่ฝังใจไปจนโต หรือแม้แต่ประทับใจไปชั่วชีวิต

วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า^{๘๓} การสร้างนิสัยรักการอ่าน ทำได้ดังนี้

- ๑) ส่งเสริมให้เด็กอ่านที่หนังสือที่ตนชอบ หรืออยากอ่าน อย่าบังคับ พ่อแม่และครูเด็กเล็กต้องทำให้การอ่านเป็นเรื่องสนุก ทำตนเป็นตัวอย่าง หาเวลาอ่านหนังสือให้ลูกฟัง
  - ๒) ให้เด็กอ่านตามความเร็วในการอ่านของตนเอง อย่าเร่งหรือจำกัดเวลา
  - ๓) อย่าบังคับให้เด็กอ่านออกเสียง ให้อ่านในใจก็ได้ ตามความชอบของแต่ละคน
  - ๔) เลือกหนังสือที่น่าสนใจและตรงกับชีวิตจริงของเด็ก ให้เริ่มต้นอ่านหนังสือที่ตนเองชอบจึงส่งเสริมให้อ่านหนังสือประเภทอื่น เพื่อส่งเสริมวิธีคิดของตนเอง
  - ๕) ให้อ่านหนังสือบางเล่มโดยไม่มีการทดสอบภายหลัง เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าการอ่านไม่ใช่การทดสอบ แต่เป็นทักษะ เป็นประโยชน์ต่อชีวิตในภายหน้า เป็นสิ่งที่ไม่ใช่เพื่อผ่านการสอบ
  - ๖) สอนเคล็ดลับในการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ ให้เด็กลองจินตนาการภาพในสมอง
- จึงสรุปได้ว่า การสร้างนิสัยรักการอ่าน ทำได้โดยการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานเพื่อให้เป็นนิสัย เป็นพฤติกรรมของเด็กจนกลายเป็นสิ่งที่ทำโดยอัตโนมัติราวกับการหายใจ การสร้างนิสัยต้องเป็นกลวิธีที่ทำให้เด็กเกิดความประทับใจเพื่อให้เด็กเข้าใจว่าการอ่านไม่ใช่การทดสอบ แต่เป็นทักษะ เป็นประโยชน์ต่อชีวิตในภายหน้า

^{๘๑} วันทนา เมืองจันทร์, สัมภาษณ์โดย อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้ายที่ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๐๔(๔), ๒๕๔๗, หน้า ๒๘.

^{๘๒} อัจฉรา ประดิษฐ์, ขวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน (๑), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

^{๘๓} วิจารณ์ พานิช, สอนนอกกรอบ: ยุทธวิธีจับใจศิษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๙.

๒.๓.๖ สภาพแวดล้อมการอ่าน

สภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อการอ่านสูงมาก เช่น บุคคลใกล้ชิดชอบอ่าน ที่โรงเรียนมีหนังสือดี ๆ ให้อ่าน มีห้องสมุดที่น่าเข้าไปศึกษาค้นคว้า มีกิจกรรมการอ่านที่น่าสนใจและเหมาะสมกับความพร้อมของเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ^{๕๔}

การอ่านที่ไพเราะ อ่อนหวาน นุ่มนวล และมีภาพประกอบสีสันสวยสดงดงามเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจเด็กได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญครอบครัวจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สัมผัสกับ “การอ่าน” อยู่เสมอในชีวิตประจำวัน พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แล้วเด็กก็จะซึมซับนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก^{๕๕}

จากพระราชนิพนธ์ เรื่อง “แม่” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่าถึงวิธีการซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงใช้อบรมพระราชโอรส และพระราชธิดานั้น ได้สะท้อนถึงกลวิธีสร้างนิสัยรักการอ่านในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อันเปี่ยมไปด้วยศาสตร์และศิลป์ โดยอาจสังเคราะห์ออกเป็น ๑๐ วิธีการ ที่ประชาชนสามารถนำไปปรับใช้เพื่อสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านในครอบครัวของตนได้ ดังนี้

- ๑) ใช้เวลาสบาย ๆ ของครอบครัวเพื่อส่งเสริมการอ่าน
- ๒) เลือกหนังสือดีที่สนุกมาเล่าให้เด็กฟัง
- ๓) ให้เด็กได้รู้เรื่องราวหลากหลาย จากพหุวัฒนธรรม
- ๔) มีกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด
- ๕) ใช้ทักษะนาฏการในการเล่า
- ๖) ใช้กิจกรรมศิลปะเชื่อมโยงกับการอ่าน
- ๗) สอนให้รู้จักสกัดความรู้และจับใจความสำคัญ
- ๘) ต่อยอดจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
- ๙) นาเด็กสู่โลกแห่งวรรณคดี
- ๑๐) พัฒนาทักษะไพเราะภาษาพาสู่โลกกว้าง

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ อธิบายถึง^{๕๖} องค์กรที่มีบทบาทในการสร้างนิสัยรักการอ่านดังต่อไปนี้

๑) บ้านหรือครอบครัว การสร้างความสนใจในการอ่านต้องเริ่มที่บ้านก่อน บ้านเป็นสถานที่ที่เด็กจะเรียนรู้ได้ทั้งวัน ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดก็คือพ่อแม่ (โดยเฉพาะแม่) ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ และพี่เลี้ยง การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก สามารถเริ่มได้ตั้งแต่การพัฒนาทารกในครรภ์มารดา เป็นการเตรียมความพร้อมทั้งสมองและอารมณ์เพื่อการเรียนรู้และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย

^{๕๔}กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๔๙), หน้า ๒.

^{๕๕}มีเดีย จุฬา, รักการอ่าน...นำชีวิตสู่ความสำเร็จ, วารสารวิชาการ, (๒๕๔๙, ตุลาคม - ธันวาคม), ๙(๔): ๒๕๔๙, หน้า ๑๔.

^{๕๖}ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗-๗๐.

๒) โรงเรียน เป็นสถานที่สำคัญรองลงมาจากครอบครัวที่จะต้องให้ความรักและความอบอุ่นเหมือนบ้าน รวมทั้งการเสริมสร้างความสนใจในการอ่าน โดยจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนสร้างความสามารถหรือทักษะในการอ่านให้กับเด็กไปตามลำดับ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกลในเรื่องของการอ่านโดยตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอ่าน สนับสนุนให้มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานขึ้นในโรงเรียนและจัดให้มีมุมหนังสือในห้องเรียน จัดสรรงบประมาณสำหรับห้องสมุด ในการจัดซื้อหนังสือและวัสดุการอ่านรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและพอเพียง นอกจากนี้ โรงเรียนควรจัดหาบรรณารักษ์ห้องสมุดที่มีความรู้ทางวิชาชีพมาบริหารจัดการห้องสมุด ให้ห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศที่ได้มาตรฐานสามารถสนับสนุนการเรียนการสอน และส่งเสริมการอ่านของนักเรียนในแต่ละระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เชิญชวนให้ครูและนักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุด จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด จัดนิทรรศการหมุนเวียนตามวันสำคัญต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มีส่วนสำคัญที่ช่วยดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านอยากเข้าไปอ่านในห้องสมุดเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้น ห้องสมุดต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ โดยบรรณารักษ์อาจเป็นผู้ดำเนินการเองหรือจัดร่วมกับครูในโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะจัดในชั้นเรียนห้องสมุด ห้องประชุม หรือกลางแจ้ง เป็นต้น การร่วมมือระหว่างครูกับบรรณารักษ์มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านในเด็ก เช่น ครูผู้สอนที่นากิจกรรมการอ่านของห้องสมุดมาช่วยในการสอน จะทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งเพลิดเพลิน ช่วยให้ เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องที่สอนได้อย่างรวดเร็ว และช่วยสร้างทักษะการอ่านของเด็ก

๓) ชุมชน มีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านด้วยการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านศูนย์การเรียนรู้ และห้องสมุดประชาชน เพื่อบริการการอ่านให้แก่ชุมชน บางชุมชนอาจจะจัดห้องสมุดประชาชนสำหรับเด็กโดยเฉพาะ นอกจากห้องสมุดประชาชนแล้ว หอสมุดแห่งชาติก็มีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านให้กับเด็ก มีห้องอ่านหนังสือสำหรับเด็ก มีห้องกิจกรรม มีชั่วโมงเล่านิทาน เล่าเรื่องหนังสือ มีการจัดกิจกรรม และการจัดนิทรรศการเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

นิภาพร มีสุข ได้เสนอการนำวิธีการข้างต้นไปปรับใช้ ดังนี้^{๘๗}

๑) การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านเริ่มต้นที่พ่อแม่ พ่อแม่อ่านลูกก็อ่าน พ่อแม่ควรจัดเวลาการอ่านหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับหนังสือที่ชัดเจน แทนที่จะดูทีวีกลับเปลี่ยนเป็นพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือในระหว่างมื้ออาหาร พาลูกไปร้านหนังสือหรือห้องสมุดทุกสัปดาห์ การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านต้องไม่เคร่งเครียด ควรเป็นเรื่องสบาย ๆ ที่ทุกคนในครอบครัวมีความสุขร่วมกันได้

๒) หนังสือดีมีคุณภาพที่สนุก เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เด็กผูกพันกับหนังสือและการอ่าน เมื่อใดรู้ว่าลูกชอบเรื่องแบบไหน การส่งเสริมให้เกิดการชวนขวยอ่านเองของลูก ก็จะช่วยง่ายขึ้น

๓) หนังสือหรือเรื่องราวบางแนวอาจไม่สนุกหรือน่าสนใจนักสำหรับเด็ก ๆ แต่การแนะนำที่มีเสน่ห์โดยพ่อแม่จะขยายขอบฟ้าแห่งการเรียนรู้ของลูกให้กว้างไกลและสร้างแรงบันดาลใจที่

^{๘๗} นิภาพร มีสุข , สื่ บ ก ล วิ ธี ร ัก ก า ร อ่ า , [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.kroobannok.com/board_view.php?b=๑๘๑๕๔&bcat_id=๓.; อ้างอิงจากรักการอ่านเทิดมหาราชินี : หน้า ๗-๙. สืบค้น [วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑]

หลากหลาย ทำให้ลูกมีความรอบรู้ที่กว้างขวาง มีจิตใจที่เปิดรับความแตกต่าง รู้เหตุผลที่มาที่ไปของวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกนี้

๔) การพัฒนาทักษะการคิดเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ควรทาควบคู่ไปกับการสร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะในท้ายที่สุด เราหวังว่าเด็ก ๆ จะใช้ประโยชน์จากการอ่านได้ เด็ก ๆ ไม่อ่านเพื่อที่จะเชื่อ แต่อ่านเพื่อที่จะคิด ทั้งทักษะการคิดระดับต้น (จา-เข้าใจ-ประยุกต์ใช้) และทักษะการคิดระดับสูง (วิเคราะห์-สังเคราะห์-ประเมิน) ดังนั้นการจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการคิดและสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

๕) วิธีการแบบนาฏการที่ง่ายที่สุดในการเล่าเรื่องสำหรับเด็ก ๆ คือ แยกเสียงบรรยายหรือการเล่าโดยทั่วไป ออกจากเสียงบทสนทนาของตัวละคร เล่าอย่างมีชีวิตชีวาโดยเห็นภาพพจน์ของสิ่งที่เล่าและภาวะอารมณ์ของตัวละคร ออกเสียงชัดเจน ถูกอักขระวิธี แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีลูกเล่นแปลก ๆ บ้าง และที่สำคัญที่สุด มีความสุขในขณะที่เล่าไปพร้อมกับเด็ก ๆ

๖) กิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวข้องกับหนังสือและการอ่าน นอกจากช่วยพัฒนาสุนทรียภาพในเด็กแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในมิติอื่น ๆ ของเรื่องราว เป็นเสมือนการวิจัยย่อ ๆ ที่เด็ก ๆ กระทำได้อย่างสนุกสนานอีกด้วย กิจกรรมศิลปะมีหลากหลาย อาทิ วาดรูปบรรยายสี (ด้วยเทคนิคต่างๆ - สีเทียน - สีไม้ - สีน้ำ - สีน้ำมัน - สีโปสเตอร์ - สีดิน - สีดอกไม้ - สีพืชผัก) ทำประติมากรรม ทาหุ่น ทาละคร และร้องเพลง

๗) เมื่ออ่านแล้วต้องสามารถจับใจความสำคัญและสกัดความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้แรกเริ่มพ่อแม่อาจช่วยสรุป ช่วยสกัดอย่างสม่ำเสมอก็จะช่วยสร้างความคุ้นเคยในระเบียบวิธีการแก่เด็ก ๆ เป็นปฐม ต่อมาอาจฝึกให้เด็กใช้แผนภูมิ แผนภาพต่าง ๆ เช่น แผนภาพใยแมงมุมแผนภาพก้างปลา เพื่อสกัดจับใจความสำคัญและสกัดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้ หลายคนคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องยากแต่ที่จริงแล้วไม่ยากเลยหากเด็กได้มีการฝึกฝนทักษะเหล่านี้บ่อยเป็นประจำ

๘) พ่อแม่ต้องไวในเรื่องการรับรู้และความสนใจของลูก และเป็นฝ่ายช่วงชิงใช้ประโยชน์จากความสนใจที่เกิดขึ้นแล้วนั้น ๆ เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมหรือนำมาใช้ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่อง

๙) การสร้างนิสัยรักการอ่าน ไม่ใช่ส่งเสริมให้เด็กอ่านอะไรก็ได้ การสร้างนิสัยรักการอ่านคือการสร้างนิสัยให้เด็กรู้จักอ่านงานที่มีคุณภาพ เช่น วรรณคดี สารคดี งานวิชาการ และรู้วิธีหรือมีการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องน่าสิ่งทีอ่านนั้นมาใช้ประโยชน์หรือสร้างแรงบันดาลใจ

๑๐) การอ่านทำให้รู้จักตนเอง และรู้จักโลก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทักษะการอ่านไพรัชภาษาในเด็กซึ่งกำลังเติบโตขึ้นท่ามกลางกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกทุกวันนี้ ตาราไทยที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศนั้นล่าช้ากว่าเวลาจริงของเอกสารนั้น ๆ อยู่หลายปี บางเล่มเป็นสิบปี การที่เด็กเข้าถึงหนังสือต่างประเทศได้ ทำให้ไทยรู้เขารู้เราสามารถหาความรู้และเทคโนโลยีสากลมาประสมกับความรู้ไทย เพื่อสร้างสรรค์ประเทศของเราให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

Heath ได้กล่าวถึง^{๘๘} การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านที่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านในเด็ก การเติบโตทางด้านการศึกษาและพัฒนาการของเด็ก ดังนี้ คือ ศึกษาความสนใจของลูก และเสาะแสวงหาหนังสือที่ตรงกับความสนใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจที่ดีเยี่ยม ตัวอย่างเช่น ถ้าลูกชอบอ่านเรื่องไดโนเสาร์ พ่อแม่อาจจะซื้อหนังสือที่มีเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เหล่านี้ การค้นหาว่า ลูกมีความสนใจอะไรคือหนึ่งในกระบวนการที่ดีที่สุดที่สามารถนำมาใช้ส่งเสริมสนับสนุนการอ่านได้อย่างจริงจัง การส่งเสริมการอ่านโดยการจัดเตรียมหนังสือที่มีหลากหลายรวมถึงเนื้อหาและลักษณะของหนังสือที่เด็ก ๆ ชอบ เช่น หนังสือ ป๊อป-อัฟ หนังสือที่มีกิจกรรมในตัวเล่ม เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ ไม่เพียงแต่ดึงความสนใจของเด็ก ๆ ให้มีต่อการอ่านและการเรียน แต่ยังเพิ่มพูนทักษะประสาทการเคลื่อนไหวร่างกายของเด็ก ๆ ด้วย ซึ่งอาจเก็บรวบรวมหนังสือที่มีระดับการอ่านที่สูงหรือต่ำกว่าระดับทักษะการอ่านของเด็กก็ได้เพราะนี่ช่วยให้เด็กสนุก อยากรอ่าน ไม่เบื่อและพัฒนาทักษะการอ่านขึ้นไปอีกในเวลาเดียวกัน มีหนังสือที่ทันสมัย สิ่งต่อไปที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านที่บ้านและสนับสนุนการอ่านที่บ้าน นั่นคือ การจัดเตรียมที่สำหรับการอ่านเช่น ตกแต่งสถานที่ตามที่เราเห็นว่าดีและเหมาะสม และสามารถวางของเล่นที่เด็กอยากเล่นไว้สักชิ้นสองชิ้นตรงที่อ่านหนังสือก็ได้ มุมที่อ่านหนังสือควรจะมีเก้าอี้ที่นั่งสบาย โต๊ะและอุปกรณ์การเขียนและวาดรูปพร้อม วิธีนี้ช่วยให้ในขณะที่เด็กอ่านเด็กสามารถจดบันทึกหรือแม้แต่วาดรูปเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กอ่าน เด็กจะชอบมีที่ที่อ่านหนังสือของเขาเองเป็นส่วนตัวและที่สำคัญเป็นที่ที่เขาตกแต่งสร้างสรรค์ในสไตล์ที่ตัวเองชอบ นอกจากนี้ยังต้องรวมถึงการให้กำลังใจในการอ่าน นั่นคือ พ่อแม่นั่งอ่านกับลูก และอ่านให้ลูกฟัง ถ้าพ่อแม่ใช้เวลาว่างในการอ่านมากกว่าหาสิ่งอื่น ซึ่งเด็กจะสังเกตได้จากที่พ่อแม่เป็นแบบอย่างและก็จะปฏิบัติตามอย่างโดยไม่ต้องมีการบังคับ นั่นเป็นสิ่งที่พ่อแม่ได้ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่โรงเรียน โรงเรียนและครูก็มีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อมการอ่านที่โรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่เริ่มต้นจากการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ การสอนความรู้เบื้องต้นในสาขาวิชาต่าง ๆ การสอนทักษะในการดำรงชีวิต การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาและแสวงหาความรู้ และสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศนิวซีแลนด์ เด็กได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้ที่รักการอ่านโดยโรงเรียนในระดับปฐมวัยจำนวนมากที่นั่น ได้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาตามแนวทางของ Whole Language (WL) หรือการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งมีความเชื่อว่า การเรียนภาษาให้ได้ผลดีที่สุดนั้นจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเด็กได้ใช้ภาษาตามความมุ่งหมายที่แท้จริง และการอ่านเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการในการใช้ภาษา ที่เชื่อมโยงกับการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูด ฟัง หรือเขียน การเป็นนักอ่านที่ดีนั้น มิใช่เรื่องของความบังเอิญที่เกิดขึ้นได้ในทันที ทว่าเด็กจะต้องใช้เวลาในการสั่งสมการอ่านเป็นระยะเวลาอันพอสมควร จุดเริ่มต้นอาจมาจากหนังสือคุณภาพที่มีหลากหลายในห้องเรียนที่ครูจัดสรรมาให้เลือก เพื่อส่งเสริมให้เด็กกลายเป็นนักอ่านที่ดีตลอดชั่วชีวิตของเขา ทั้งนี้นิสัยรักการอ่านจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเด็กได้อ่านเรื่องตรงกับความสนใจของเขาในเวลาที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น โปรแกรมการอ่านแบบ WL ของประเทศนิวซีแลนด์ จะเน้นความเข้าใจเนื้อเรื่องมากกว่าการท่องจำตัวหนังสือโดยการอ่าน เขียน หรือสะกด จะไม่เน้นที่ความ

^{๘๘}Heath, Kevin, Creating a Positive Reading Environment at Home!, Retrieved March from <http://education.more4kids.info/๘๓/encouraging-reading/>: [Online 10, 2018,]

ถูกต้องของหลักภาษาสิ่งที่จำเป็นคือความเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ และที่สำคัญคือ ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านหนังสือที่เด็กสามารถเลือกได้เองตามความสนใจสำหรับบรรยากาศในห้องเรียนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอ่าน เริ่มต้นจากการจัดโต๊ะเรียนที่เด็กสามารถนั่งเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันคิดและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้อ่านมา นอกจากนี้ ครูควรจัดมุมเรียนรู้ภายในห้องอย่างหลากหลาย รวมถึงมุมห้องสมุดที่มองเห็นหนังสือวางไว้ชัดเจนและเป็นระเบียบ มีหนังสือครอบคลุมความสนใจของเด็ก เป็นจำนวนอย่างน้อย ๔ เท่าของจำนวนนักเรียนในห้อง บริเวณนี้ควรมีเบาะรองนั่งหรือเก้าอี้ย่านด้วย เพื่อจูงใจให้เด็กอยากเข้ามานั่งอ่านหนังสือ

Ministry of Education and National Library of New Zealand ได้กำหนดแนวทางสำหรับโรงเรียนในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้^{๘๙}

- ๑) ครูต้องใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาการรู้หนังสือให้แก่เด็ก
- ๒) บรรณารักษ์จะต้องสนับสนุนและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก อันจะช่วยพัฒนาให้เด็กเป็นนักอ่าน ทั้งนี้ โดยสร้างสภาพแวดล้อมของห้องสมุดที่เอื้อต่อการพัฒนาการอ่านไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากรสารสนเทศ ระบบ และบริการของห้องสมุด
- ๓) โรงเรียนต้องแสวงหากลยุทธ์ในการเพิ่มพูนความรู้ของครูเกี่ยวกับหนังสือสำหรับนักเรียน
- ๔) บุคลากรของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นครูหรือบรรณารักษ์ต้องมีนิสัยรักการอ่าน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนในด้านการอ่าน
- ๕) บุคลากรของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรณารักษ์ ต้องใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านในโรงเรียน ตลอดจนในชุมชน ที่โรงเรียนตั้งอยู่
- ๖) โรงเรียนสามารถขยายประสบการณ์และทักษะในการอ่านของเด็กด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนกับห้องสมุดประชาชน

๒.๓.๗ ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนิสัยรักการอ่าน

อภิญชลิต พุทธมาตย์ ได้กล่าวถึง^{๙๐} สาเหตุที่คนไทยไม่มีนิสัยรักการอ่านไว้

- ๑) หนังสือและเอกสารต่างๆมีอยู่ไม่เพียงพอกับการค้นคว้าหาความรู้
- ๒) กิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกนิสัยรักการอ่าน
- ๓) หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่สำคัญที่จะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านยังไม่สามารถผลิตออกมาเพียงพอกับความต้องการของเด็กและยังมีราคาแพงอยู่

^{๘๙}Ministry of Education and National Library of New Zealand, อ้างใน อาทิตยา ฝาคงคล้าย, “นิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร”, *ปริญาญาศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ สารสนเทศศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๙๐} อภิญชลิต พุทธมาตย์, “การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านและการยืมหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวารสารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๐), หน้า ๘-๙

- ๔) พื้นฐานการศึกษาทำให้ไม่เกิดนิสัยรักการอ่าน
  - ๕) สถานที่สำหรับส่งเสริมการอ่านมีอยู่จำนวนน้อย
  - ๖) หนังสือราคาสูง ผู้มีรายได้น้อยจึงไม่สามารถจัดหาให้ลูกหลานของตนอ่านได้
- ศรียรัตน์ เจิงกลินจันทร์ ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่านไว้ดังนี้^{๙๑}
- ๑) ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน
  - ๒) ปัญหาการอ่าน
  - ๓) วัสดุการอ่าน
  - ๔) ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน
  - ๕) ความบกพร่องทางร่างกาย
  - ๖) ความสามารถทางสมอง
  - ๗) ความพร้อมที่จะเรียนอ่าน
  - ๘) สภาพอารมณ์
  - ๙) สภาพเศรษฐกิจ
  - ๑๐) อิทธิพลจากสิ่งอื่น

ดารกา ตันครองจันทร์ได้กล่าวถึง^{๙๒} ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การรณรงค์ให้มีนิสัยรักการอ่านไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑) เด็กไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่มีเวลาว่างมากพอที่จะมีโอกาสได้เลือกอ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ เพราะเวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันหมดไปกับการเรียนพิเศษในหลายวิชา วุ่นวายกับการทำรายงานที่ได้รับมอบหมายจากครู อาจารย์หลายท่านในเวลาเดียวกันนอกจากนั้น ยังต้องทำการบ้านอีกมากมาย เด็กๆที่เราพบเห็นในห้องสมุดและข้อมูลสถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดส่วนใหญ่เข้าไปเพื่อการค้นคว้าทำรายงานมากกว่าที่จะใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

๒) เทคโนโลยีที่ทันสมัยน่าสนใจในปัจจุบันมีส่วนเบี่ยงเบนความสนใจของการอ่านไปอย่างน่าเสียดายเด็กๆให้ความสนใจและใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับวิทยาการเครื่องเล่นเทคโนโลยีที่ทันสมัยในรูปแบบต่างๆ มากกว่าที่จะมาอ่านหนังสือ

๓) วัยที่เหมาะสมที่สุดที่จะปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านคือวัยของเด็กที่อยู่ในระดับประถมศึกษา คือ เด็กในวันนี้เป็นวัยที่กำลังซุกซนชอบวิ่งสนุกสนานไม่อยู่นิ่งมีช่วงความสนใจระยะสั้น ประกอบกับยังอ่านหนังสือไม่คล่อง สะกดคายังไม่ถูกต้อง การที่จะทำให้เด็กๆเข้ามาอ่านหนังสือในห้องสมุดมีกฎกติกามากมาย และไม่มึนนิสัยรักการอ่านจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก

๔) ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มึนนิสัยรักการอ่าน การรณรงค์ให้เด็กไทยมึนนิสัยรักการอ่านจึงพัฒนาไปได้ช้ามาก เนื่องจากการขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองในการรณรงค์ให้ลูกหลานมึนนิสัยรักการอ่าน ผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของการอ่านเท่าที่ควรเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีสถานภาพทางความรู้และฐานะไม่เอื้ออำนวยให้บุตรหลานมึนนิสัยรักการอ่านได้

^{๙๑} ศรียรัตน์ เจิงกลินจันทร์, การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔.

^{๙๒} ดารกา ตันครองจันทร์, สร้างนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖

๕) ขาดการปลูกฝังอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา การจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษายังขาดครูบรรณารักษ์ มีแต่ครูที่ทำหน้าที่แทนบรรณารักษ์ ประกอบครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาต้องทำหน้าที่สอนและเตรียมการสอนหลายวิชา มีงานพิเศษหลายงานที่ต้องรับผิดชอบจึงทำให้ครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ไม่มีเวลามากพอที่จะจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านได้อย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควรจะเห็นได้ว่ามีเด็กปัญหาการอ่านมากมายในการอ่าน

จึงสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนิสัยรักการอ่าน คือ ไม่มีเวลาอ่านหนังสือที่ตนสนใจ เพราะเวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันหมดไปกับการเรียน และยังต้องทำการบ้านอีกมากมาย เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีส่วนเบี่ยงเบนความสนใจของการอ่านเด็ก ๆ ให้ความสนใจและใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับวิทยุ การเล่นเกม เทคโนโลยีที่ทันสมัยในรูปแบบต่างๆ มากกว่าที่จะมาอ่านหนังสือขาดการปลูกฝังอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา

ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขและวิธีการแก้ไขปัญหาที่ดีวิธีการหนึ่งคือได้ฝึกทักษะในการอ่านมากๆ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการส่งเสริมการอ่าน

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

ในพระพุทธศาสนานั่นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาถึงอิทธิบาท ๔ ประการคือเจริญอิทธิบาทประกอบด้วย ฉันทสมาธิปธานสังขาร^{๙๓} หมายถึง สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่นเจริญอิทธิบาทประกอบด้วย วิริยะสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์เจริญอิทธิบาทประกอบด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์

เพราะฉะนั้นอิทธิบาท ๔ มีองค์ประกอบดังนี้ฉันทะ หมายถึง^{๙๔} สร้างความพอใจในกุศล คือความประสงค์จะทำยิ่งขึ้นความพึงพอใจความใคร่เพื่อจะทำความฉลาดความพอใจในธรรมฉันทสมาธิ หมายถึง^{๙๕} สมาธิที่เกิดจากฉันทะวิริยะหมายถึงการปรารถนาความเพียรทางใจ สัมมาวายามะจิตตะหมายถึงมโนมานัสมนโณวิญญาณธาตุที่สมกันและปธานสังขารหมายถึงความเพียรที่มุ่งมั่น(ปธาน)ปรารถนาความเพียรประคองจิตความขะมักเขม้น^{๙๖} ความบากบั่นความตั้งหน้าความพยายามความอดสาหะความทนทานความเข้มแข็งความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอยความไม่ท้อถั่งธุระความประคับประคองธุระไว้ด้วยดีวิริยะวิริยินทรีย์วิริยะพละสัมมาวายามะวิมังสาหมายถึงปัญญาภิริยาที่รู้ชัดความไม่หลงความวิจยธรรมสัมมาทิฐิสมาธิหมายถึงความตั้งอยู่แห่งจิตความดำรงอยู่แห่งจิตความไม่ส่ายไปแห่งจิตความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิตภาวะที่จิตไม่ส่ายไปความสงบสัมมาสมาธิ(สภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว)นอกจากนี้องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอิทธิบาทซึ่งได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎกดังนี้

^{๙๓} อจ.เอกก.(ไทย) ๑/๓๙๘/๔๔๕.

^{๙๔} ม.ม.(ไทย) ๑๒/๒๔๗/๑๗๗.

^{๙๕} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๙๒.

^{๙๖} อจ.ปญจก.(ไทย) ๓/๖๗-๗๐/๓๓.

อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

- ๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร
- ๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร
- ๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร
- ๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร^{๙๗}

๒.๔.๑ ความหมายของอิทธิบาท ๔

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า อิทธิบาท แยกเป็น “อิทธิ” แปลว่าความสำเร็จ “บาท” แปลว่าฐานเชิงรองดังนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จซึ่งมี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา^{๙๘}

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ไม่เคยล้ำสมัยหรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ ๔ ประการ

- ๑) ฉันทะ คือ รักสิ่งที่ทรงทำจึงได้ทำสิ่งที่ทำ
- ๒) วิริยะ คือ ความพากเพียรความพยายามไม่ย่อท้อ
- ๓) จิตตะ คือ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำรงทำ
- ๔) วิมังสา คือ ทำงานแล้วไม่ทิ้งคอยตรวจสอบทบทวนไตร่ตรองพิจารณา

หลักความสำเร็จตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการที่เรียกว่าอิทธิบาท ๔ คือ^{๙๙}

๑) ฉันทะ รักงาน (การเห็นคุณค่าความรักความพอใจ) คือ มีใจรักพอใจและทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆหรือเพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร

๒) วิริยะ สู้งาน (ความเพียรเห็นเป็นความท้าทายใจสู้ขยัน)คือพากเพียรพยายามเข้มแข็งอดทนไม่ทอดทิ้งไม่ทอดยถั่วไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓) จิตตะ ใส่ใจงาน (ความคิดอุทิศตัวต่องานใจจดจ่อจริงจัง) คือ เอาจิตฝึกฝืนตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้เลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆเสมอๆทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

๔) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรองพิสุจน์ทดสอบตรวจตราปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและรู้จักทดลองวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้อธิบายว่าอิทธิบาทคือทางที่จะไปสู่ความสำเร็จ ๔ ประการคือ

- ๑) ฉันทะ ความพอใจ

^{๙๗} อภี.วิ.(ไทย)๓๕/๔๓๑-๔๖๕/๓๔๒-๓๕๗

^{๙๘} พุทธทาสภิกขุ, **ฆราวาสธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๗), หน้า ๙๐.

^{๙๙} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมมัญญูชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

๒) วิริยะ ความเพียร

๓) จิตตะ ความเอาใจใส่

๔) วิมังสา ไตร่ตรองค้นคว้าในสิ่งนั้นๆถ้าเรารักสิ่งนั้นเอาใจใส่สิ่งนั้นมันก็จะก้าวหน้าการคิดการทำการก็ก้าวหน้าต่อไปเพราะเรารักสิ่งนั้นถ้าไม่รักมันก็ไปไม่ได้^{๑๐๐}

ปิ่น มุทุกันต์พ.อ. ให้ความหมายว่า^{๑๐๑} อธิธิบาท อธิธิ แปลว่า ฤทธิ์ บาท แปลว่า ทางปฏิบัติรวมกันเข้าเป็นศัพท์เดียวอธิธิบาทแปลว่าทางปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดฤทธิ์ฤทธิ์ของคนสามัญก็คือการทำงานให้สำเร็จสมประสงค์หรืออีกอย่างคือปฏิบัติหาแห่งความสำเร็จ

จึงสรุปได้ว่า อธิธิบาท ๔ หมายถึง หลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่มุ่งหวังไว้ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

๒.๔.๒ ลักษณะของหลักอธิธิบาท ๔

ลักษณะของอธิธิบาท ๔ เป็นคุณธรรมที่มีความสัมพันธ์และมีผลต่อกันหมายความว่าผู้ที่ปฏิบัติงานหรือหน้าที่โดยที่มีคุณธรรมด้านใดด้านหนึ่งเด่นหรือสูงมากส่งผลให้คุณธรรมด้านอื่นๆ สูงตามไปด้วย

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๑๐๒} ได้กล่าวว่า อธิธิบาท ๔ ความจริงอธิธิบาท ๔ อย่างนี้เกี่ยวพันกันและมักมาด้วยกัน เช่น เมื่อฟังธรรมด้วยกันคนหนึ่งชอบศึกษาธรรมฟังด้วยความรักความพอใจในธรรมอยากรู้อยากเข้าใจในธรรมให้ยิ่งๆขึ้นไปจึงฟังด้วยจิตแน่วแน่งมีฉันทะเป็นตัวเด่นชักนำสมาธิและกุศลธรรมข้ออื่นๆอีกคนหนึ่งมีนิสัยหรือความรู้สึกเกิดขึ้นในขณะนั้นว่าเมื่อพบอะไรที่ฟังทำก็ต้องสู้ต้องเอาชนะต้องเข้าเผชิญและทำให้สำเร็จจึงฟังด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายจะต้องพยายามเข้าใจให้ได้ก็มีวิริยะเป็นธรรมเด่นอีกคนหนึ่งมีนิสัยเอาใจใส่รับผิดชอบตั้งใจเอาจิตจดจ่อติดตามตั้งใจฟังเอาจิตติดตามเนื้อความไปก็มีจิตตะเป็นใหญ่อีกคนหนึ่งคิดจะตรวจสอบว่าธรรมที่แสดงนั้นเป็นจริงหรือไม่หรือจะค้นหาเหตุผลในธรรมที่ฟังฟังไปก็คิดใคร่ครวญพิจารณาไปใจจึงแน่วแน้อยู่กับธรรมที่ฟังก็มีวิมังสาเป็นใหญ่ด้วยเหตุนี้บางแห่งบางท่านจึงเรียกอธิธิบาท ๔ นี้ว่าเป็นอธิธิหรืออธิปไตย ๔ โดยกำหนดเอาภาวะที่เป็นใหญ่เป็นหัวหน้าในกรณีนั้นๆด้วยเหตุนี้ลักษณะคุณธรรมอธิธิบาท ๔ ของแต่ละบุคคลจึงมีลักษณะเด่นหรือสูงในแต่ละด้านแตกต่างกันได้มีคุณธรรมเป็นลักษณะเด่นหรือสูงมากกว่าหนึ่งด้านก็ได้

^{๑๐๐} พระธรรมโกศาจารย์(ปัญญานันทภิกขุ), พจนานุกรมธรรมปัญญาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕๐.

^{๑๐๑} ปิ่น มุทุกันต์, แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักธรรมตรี, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๒๖.

^{๑๐๒} พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๘๔๕-๘๔๖.

ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้แบ่งลักษณะของอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย^{๑๐๓}

- ๑) ฉันทะความพอใจในสิ่งที่ทำ
- ๒) วิริยะความพากเพียรไม่ทอดทิ้งในสิ่งที่ทำ
- ๓) จิตตะความเอาใจใส่จดจ่อต่อสิ่งที่ทำ
- ๔) วิมังสาความไตร่ตรองในสิ่งที่ทำไปแล้ว

ตามพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ ๔ ประการดังนี้

๑) ความรู้ในด้านอิทธิบาท ๔ ถือเป็นหลักกรรมนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนให้เหมาะสมตามหลักจริยธรรมหลักจริยธรรมนั้นเป็นข้อปฏิบัติที่นักศึกษาจะเลือกหลักกรรมไปใช้ประกอบในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูง

๒) นักเรียนมีความรู้ลึกซึ้งมั่นใจที่จะนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาศึกษาเล่าเรียนจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักศึกษาจะต้องสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท ๔ ต้องมีวิจรรย์ญาณและปัญญาหาเหตุผลล้นกรองที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนเป็นดรชนนี้บ่งชี้ที่จะบอกถึงความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนตามเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้

๓) เหตุผลทางจริยธรรมก็เป็นส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งในการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุดจริยธรรมเป็นเครื่องจูงใจและเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้นักเรียนได้นำหลักอิทธิบาท ๔ ไปประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๔) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ นักศึกษามีความนิยมชมชอบที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปประกอบใช้ในการศึกษาเล่าเรียนจริยธรรมเชิงพฤติกรรมก็เป็นค่านิยมในการศึกษาที่จะทำให้นักศึกษานิยมชอบพอใจมีความเพียรมีจิตมั่นมีการไตร่ตรองการศึกษาลักษณะจริยธรรมเป็นองค์ประกอบในการเลือกหลักอิทธิบาท ๔ จะทำให้ทราบว่าบุคคลมีพฤติกรรมเหมาะสมที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ เป็นเครื่องมือในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนถ้านักเรียนขาดหลักจริยธรรมก็จะมีหลักเกณฑ์ในการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนหลักจริยธรรมและอิทธิบาท ๔ จะต้องใช้ควบคู่กันไปเสมอมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดวิถีทางในการนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ปฏิบัติจำเป็นอย่างไรจะต้องอาศัยหลักจริยธรรมเป็นข้อนำทาง

ลักษณะของอิทธิบาท ๔ มีความสอดคล้องกันคือ เมื่อมีฉันทะพอใจที่จะเรียนแล้วก็ก่อให้เกิดความเพียรพยายามเกิดขึ้นเพราะหวังที่จะเรียนให้ได้ผลดีตามที่ตนเองปรารถนาเมื่อขณะที่เรียนก็มีความเอาใจใส่เชื่อฟังไม่หยอกล้อเพื่อเล่นไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อส่งแล้วเห็นความบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นพิจารณาหาข้อผิดพลาดก็แก้ไขเพื่อที่จะทำให้งานนั้นสมบูรณ์

- ๑) ฉันทะ (Aspiration)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมาย^{๑๐๔} ของฉันทะว่า หมายถึง ความพอใจ ใฝ่รัก ใฝ่หาใฝ่สร้างสรรค์ ความชอบใจ ความยินดี มีความพอใจในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำ สิ่ง

^{๑๐๓} ดวงเดือน พันธุนาวิน, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๒ -๔.

^{๑๐๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่๓, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๘๓.

นั้นให้สำเร็จหรือให้บรรลุเป้าหมาย กล่าวว่ารักงานและรักจุดหมายของงานด้วย เป็นความอยากและความต้องการอย่างหนึ่ง ซึ่งความอยากของฉันทะ จะทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งหรืองานนั้นบรรลุความสำเร็จ ดังนั้นหากการทำงานมีจุดเริ่มต้นของการทำงานเกิดขึ้นที่ใจ เมื่อใจรักงานก็อยากจะทำเต็มที่ที่จะทำงานนั้น ก็จะมีความต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลที่ดีที่สุด ในสิ่งนั้น โดยจะไม่พะวงกับสิ่งล่อใจหรือผลตอบแทนอื่นๆ จิตใจจะแน่วแน่ในการทำงาน ฉันทะจึงไม่เป็นเพียงแคร์รักในงานที่ทำเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงการอยากทำให้ดีด้วยคือ เมื่อจะทำอะไรแล้วจะต้องทำให้ดีที่สุด ให้เรียบร้อยสมบูรณ์ ฉันทะจะเกิดการท างานอย่างสม่ำเสมองานก็จะสำเร็จได้ดี ด้วยและมีความสมบูรณ์ในงาน ฉันทะ คือความพอใจ ความเต็มใจในการท างานซึ่งเป็น จุดเริ่มต้นของการทำงาน เมื่อใจ รักแล้วก็อยากจะทำเต็มที่ที่จะทำงานนั้น งานก็ย่อมสำเร็จ ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ถ้าไม่ฉันทะ แล้วก็ไปไม่รอด ไม่ว่าจะทำอะไร คนเจริญก้าวหน้าก็ต้องมีใจรักทุ่มเทศึกษาค้นคว้าเรื่องนั้นโดยเฉพาะ ทุ่มเทความรัก ทุ่มเทความสามารถลงไปในเรื่องนั้น ก็ก้าวหน้าเป็นไปด้วยดี ฉันทะ คือความรัก จะ เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเราเล็งเห็นผลของงานว่าถ้าทำงานนี้แล้วจะได้อะไร ฉันทะ คือ ความพึงพอใจหรือต้องการที่จะทำ หรือใฝ่ใจในสิ่งที่ทำนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์^{๑๐๕} กล่าวอธิบายฉันทะว่า คือ ความรัก ผู้บริหารควรมีความรัก ความพอใจในงานบริหาร รักในวิชาชีพ รักศิษย์ รักที่จะเห็นเพื่อนร่วมงานมีความเจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การให้คาปรึกษา บริหารทำไปด้วยใจรัก ในวิชาชีพ ไม่ได้ทำไปเพราะพอให้เสร็จไป พอให้ผ่านไป เพราะเป็นหน้าที่การใช้ข้อธิบาท ๔ ที่ใช้เป็นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฉันทะว่า ให้มีความพอใจ เรียกว่า ฉันทะ พอใจในการที่จะกระทำ พอใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งใด เรารักเราพอใจ ก็มักจะทำสิ่งนั้นให้ดี แต่สิ่งใดเราไม่ชอบไม่ค่อยพอใจ ทำสิ่งนั้นก็ไม่ได้ดี คนที่เก่งใน เรื่องอะไรก็ตาม ถ้าเราศึกษาดูแล้วก็จะพบความจริงข้อหนึ่งว่า คนนั้นเขาชอบมากในเรื่องนั้น ชอบมากในเรื่องนั้นจึงเก่งในเรื่องนั้น เพราะฉะนั้น เราจะต้องเพาะความพอใจในการที่จะปฏิบัติให้เกิดขึ้นในการที่พิจารณาตัวเองตักเตือนตนเองให้เกิดขึ้น อย่างนี้เรียกว่า เป็นฐานขั้นต้นที่เรามีไว้ฉันทะคือ ความชอบใจ ความรัก ความพอใจในงาน ในสิ่งที่เราจะกระทำ ฉันทะ ได้แก่ ความพอใจ ความรักและความเต็มใจเป็นคุณธรรมสำคัญยิ่ง เพราะมีฉันทะในกิจการงานใด ถือว่าเป็นผู้เริ่มงานที่ดี ผู้เริ่มงานที่ดี ถือว่าทำงานสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง การมีความรักการงานใด ก็ทำงานนั้นพอใจที่จะทำการงานใด ก็ทำการงานนั้น และเก็บใจในการงานใด ก็ทำการงานนั้น ผลงานย่อมเกิดขึ้น หากไม่รักไม่เต็มใจ ไม่พอใจในการงาน ผลงานก็จะไม่เกิด ผู้บริหาร ต้องยึดหลัก ฉันทะ ๓ ประการ ๒๑คือ รักอาชีพบริหาร พอใจในการบริหาร และเต็มใจที่จะเป็นผู้บริหาร รักอาชีพบริหาร คือ อยากรับเป็นผู้บริหารที่มีเจตคติที่ดีต่อการบริหาร ชอบวิธีการบริหาร และพยายามศึกษาหาความรู้เรื่องการบริหาร ฝึกฝนอบรมตนเรื่องการบริหารอยู่เสมอ พอใจในการบริหาร คือ ไม่บ่นหรือปริปากพุดเมื่อมีปัญหา เกี่ยวกับการบริหาร พยายามหาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคให้สำเร็จลุล่วงไปจนได้ พึงพอใจให้กับ การบริหารอย่างเต็มที่ หากผู้บริหารรักและเต็มใจ ในการบริหารครบถ้วนทั้งสามประการแล้ว ผลงาน ย่อมเกิดขึ้น ผู้บริหารจะต้องหาทางให้ผู้ใต้บังคับบัญชา รัก พอใจ และเต็มใจในการทำงานด้วยการ ทำงานจึงจะบังเกิดประสิทธิผล

^{๑๐๕} ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, *ความรู้คู่คุณธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๖๖.

จึงสรุปได้ว่า ฉันทะ คือ ความพอใจ รักใคร่ชอบเต็มใจใส่ใจในการทำงาน อยู่เสมอ และ พุ่มเทความสามารถ พุ่มเทชีวิตจิตใจ เพื่อทำงานนั้นให้สำเร็จและให้ ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความปรารถนาที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุดโดยไม่พะวงกับสิ่งล่อเร้า หรือผลตอบแทน ทั้งหลาย

๒) วิริยะ (Exertion)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า^{๑๐๖} หมายถึง ความเพียร ความบากบั่น ความพยายาม ทำหน้าที่อย่างไม่ท้อถอย มีใจสู้โดยไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก ในการทำงานแม้ว่า งานจะถูกใจ แต่ถ้าไม่ขยันฝึกฝนจนชำนาญหรือมีความเพียรพยายาม งานย่อมไม่เกิดผลสำเร็จขึ้นได้ ต้องมีความกล้าที่จะทำงานนั้น ต้องมีจิตใจที่แน่วแน่ มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย ในการสร้างเสริมวิริยะ จะต้องสร้างที่ฐานรากของจิตใจ คือ ต้องจุดจิตสำนึกในการฝึกฝน โดยมองเห็นว่างานเป็นสิ่งที่ทำทลาย ใจสู้เมื่อทาแล้วก็จะไม่ท้อถอย วิริยะจึงมีความจำเป็นยิ่งสำหรับงานทุกอย่างรวมทั้งงานบริหาร การศึกษาความเพียร ได้แก่ความอาจหาญ แก่กล้า บากบั่นก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่อ อุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนักมีอุปสรรคมากมาย หรืออาจใช้เวลายาวนานก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ทำทลายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงาน หรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิเกิดขึ้นได้ เรียกว่า เป็นวิริยะ สมาธิ วิริยะ คือ ความเพียร หรือขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย

ไพฑูรย์ สินลารัตน์^{๑๐๗} กล่าวอธิบายวิริยะ ไว้ดังนี้ วิริยะ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความขยัน แข็งแรง มีความมานะพยายาม พากเพียรที่จะค้นหาความรู้ เทคนิคที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ของการบริหารมาบริหารเพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจ มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายเพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลดี ตรงตามหลักสูตร ผู้บริหารตั้งไว้ หมั่นร่วมประชุมเพื่อปรึกษาเพื่อวางจุดมุ่งหมายร่วมกันหรือประชุมเพื่อจะให้คำปรึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นหมู่และเป็นรายบุคคล

วิริยะ หมายถึง ความเพียร ความบากบั่น ความก้าวไปข้างหน้า มุมานะที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ

บุคคลที่มีความเพียรนั้นย่อมไม่กลัวต่อความยากลำบาก ไม่กลัวต่ออุปสรรคใดๆ ทั้งสิ้น มีความคิดแต่เพียงว่าต้องทำให้สำเร็จ จะไม่เลิกละเป็นอันขาด แต่ถ้าขาดความเพียรแล้วก็จะทำอะไรไม่สำเร็จ ความเบื่อหน่ายคือศัตรูของความเพียร วิริยะ คือความพากเพียร ความไม่ท้อถอยเป็นคุณธรรมทางใจ เรียกความรู้สึกนี้ว่า ความกล้า ที่กล่าวว่าความกล้าคือ ตรงข้ามกับความเกียจคร้านทุกคนคือคนขลาด คนกลัว กลัวหนาว กลัวร้อน กลัวแดด กลัวฝน จะทำงานแต่ละครั้งมักมีข้ออ้าง การใช้ข้ออ้าง ๔ ที่ใช้เป็นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับวิริยะว่า ความเพียรให้มัน ความ เพียรนี้สำคัญมาก ถ้าขาดแล้วมันไม่ก้าวหน้า เพราะความเพียรนี้เป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดกำลัง ให้เกิด ความคิดความอ่าน ที่จะ

^{๑๐๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมะกับการทำงาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๑๘๔.

^{๑๐๗} ไพฑูรย์ สินลารัตน์, **ความรู้คู่คุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๖๖.

ก้าวไปข้างหน้า คนที่มีความเพียรนั้น ไม่กลัวต่ออุปสรรค เช่นว่า ไม่กลัวความหนาว ไม่กลัวความร้อน ไม่กลัวความหิว ไม่กลัวความยากลำบากไม่ว่าประเภทใดๆจะเหน็ดเหนื่อยก็ทนได้ ถ้าขาดความเพียรแล้วกำลังจะไม่เกิดขึ้นเป็นอันขาด จะไม่ก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ชอบเลย วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียร ความอุตสาหพยายาม การท างานของเราให้สมบูรณ์ วิริยะ ได้แก่ ความเพียร เมื่อมีความรัก ความพอใจ และมีความเต็มใจในการประกอบ อาชีพ ทางกรงานแล้วจะต้องมีความขยันหมั่นเพียร ช่วยกันสนับสนุน เพราะขณะทำงานอาชีพย่อมมี ความเกียจคร้านครอบงำ ทำให้ท้อถอย บางครั้งสละทิ้งกรงาน โดยมีเหตุผลข้ออ้างต่างๆ เช่น หนาว น้ก ร้อนน้ก แล้วจึงไม่ทำงานมี ผิดวันประกันพุงอยู่ร่ำไป การกระทำเช่นนี้ ถือว่า เป็นการประมาท ย่อมทำให้กรงานเสียหายได้ วิริยะ จึงเป็นธรรมที่ทำให้กรงานสำเร็จตามความประสงค์ในการ ประกอบกรงานได้ ผู้บริหาร จะต้องวิริยะอุตสาหะในการทำงาน ไม่ประมาทวัน เวลา หรือการผลัดวัน ปะกันพุง อ้างเหตุความไม่พร้อมหรือไม่เหมาะต่างๆ ต้องเพียรพยายามทำงานในความรับผิดชอบให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากมีงานล้นมือก็จะต้องใช้วิธีเสริมแรง หรือศิลปะการพุดจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีความพากเพียรในการทำงานในหน้าที่ของตนนั้นๆ ให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปด้วย เพราะผลงานหรือ ความสำเร็จของผู้ใต้บังคับบัญชาก็คือ ความสำเร็จของผู้บริหารนั่นเอง จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น อาจสรุปได้ว่า วิริยะ คือ ความพากเพียร ขยัน อุตสาหะ บากบั่น เอาธุระ มีความเข้มแข็งอดทน มุมานะที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ท้อถอย ไม่เลิกละ ทำงานได้ อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะประสบความสำเร็จ มีความอาจหาญกล้ากล้า ใจสู้ ไม่หวั่น กลัว ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรค และความยากลำบากต่างๆในงาน มองความลาบากและอุปสรรคในงาน เป็นสิ่งที่ท้าทายที่ต้องเอาชนะเพื่อให้งานสำเร็จให้ได้

๓) จิตตะ (Thoughtfulness)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) จิตตะ หมายถึง จิตใจที่จดจ่อ เอาใจใส่ ตั้งใจ แน่วแน่ในการทำงาน เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ และเป็นความคิดไม่ฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ในการทำงานจะต้องเอาใจใส่กับงานไม่ปล่อยปะละเลยงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ เป็นการ อุทิศตนกับงานที่ทำการสร้างเสริมจิตตะให้เกิดในตัวบุคคลนั้น จะต้องชี้ให้เห็นความสำคัญของงาน ที่ทำว่างานนั้นมีความสำคัญต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ ต่อโลก จิตตะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำงานนั้นสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยการมุ่งมั่นในงานที่ทำนั้น^{๑๐๘}

จิตตะความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝ่าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรืองานใด งานหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจรับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพุดอะไรในเรื่องอื่นๆไม่สนใจ แต่ถ้าพุดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจิตทำเรื่องนั้นงานนั้น หลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีไม่รู้ ทำจนลืมนวันลืมคืน ลืมกินลืมนอนความมีใจจดจ่อฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำมีกำลังมาก เฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่า จิตตสมาธิ จิตตะ คือ ความคิดหรือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยให้จิตใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

^{๑๐๘}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๑๘๗.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ กล่าวอธิบายจิตตะ ไว้ดังนี้ จิตตะ ผู้บริหารต้องใส่ใจฝึกใฝ่รับผิดชอบทุกอย่างในโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีความ ตั้งใจ มีความมั่นใจแน่วแน่ในอันที่จะวางตัวให้เป็นตัวอย่างทางคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดทั้งทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม ผู้บริหารต้อง หนักแน่นและซื่อสัตย์ต่อตัวเองและผู้อื่นเสมอ^{๑๐๙}

การใช้อิทธิบาท ๔ ที่เป็นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับจิตตะไว้ว่า คาวาเอาใจใส่หมาย ความว่า ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องนั้น เช่น ในเรื่องที่เราจะคิดจะค้นจะปฏิบัติในเรื่องอะไรเอาใจคิดไว้เสมอพูดกับตัวเองไว้บ่อยๆ คิดไว้บ่อยๆ กำลังใจมันก็เกิดขึ้นในการที่จะศึกษาในการที่จะปฏิบัติในการที่จะก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ชอบเพราะมีความคิดจดจ่ออยู่ในเรื่องนั้น เราจะตั้งจุดไว้ ตั้งเข็มไว้ แล้วใจก็อยู่กับเรื่องนั้น อยู่ด้วยปัญญาอยู่ด้วยเหตุผล จิตตะ คือ ความจดจ่อใส่ใจ หรือความตั้งมั่นของจิตใจ คือ การมีสมาธิ จิตตะ คือ ความเอาใจใส่จดจ่อ ได้แก่ การทำใจให้เข้มแข็ง การท างานต้องทำงานตามเวลา มีใจจดจ่ออยู่กับงาน มุ่งให้งานสำเร็จไม่ทำงานแบบหยุดๆ ทำๆ หากกำลังทำงานอย่างใด ก็ต้องทำงานอย่างนั้นให้สำเร็จก่อนจึงทำงานอย่างอื่นต่อไป ผู้บริหารจะต้องอุทิศเวลาให้กับงาน มีใจจดจ่อ กับงาน มีการกำหนดตารางในการทำงาน มีปฏิทินปฏิบัติงาน จัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของงาน ท างานอย่างมีระบบและมีแบบแผน มีพลังจิตที่เข้มแข็งไม่ย่อมนย่อ ท้อแท้ต่อการทำงานติดตาม ประเมินผลตลอด

จึงสรุปได้ว่า จิตตะคือ ความคิดจดจ่อ เอาใจใส่ จดจ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำ มีความ ตั้ง มีสมาธิมั่นคง ไม่ประมาท ไม่ทอดธุระ ไม่ปล่อยปะละเลยในงานที่ทำ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อยลอยไปจากงาน บางที่อาจทำงาน ชลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนจนไม่เอาใจใส่หรือไม่สนใจสิ่งอื่น สนใจที่จะรับรู้แค่เพียงเรื่องเกี่ยวกับงานที่ กำลังทำเท่านั้น

๔) วิมังสา (Investigation)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า^{๑๑๐} วิมังสาการสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การ ใช้ปัญญาพิจารณาตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบหาข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องใน กิจที่ทำ เป็นต้น รู้จักทดลองคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง คนที่มีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบ สอบสวน ทดลองการคิดหาเหตุผลและชอบทดลองอย่างนี้ย่อมช่วยรวมจิตให้คอกำหนดและติดตาม เรื่องที่ พิจารณาอย่างติดแจตตลอดเวลาเป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ วิมังสาคือความไตร่ตรองหรือทดลอง ได้แก่หมั่นใช้ ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำ มีการวางแผนวัดผล คิดค้น วิธีแก้ไขปรับปรุงงาน

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ กล่าวอธิบายวิมังสาไว้^{๑๑๑} ดังนี้ วิมังสา การไตร่ตรองและให้เหตุผล ใช้

^{๑๐๙}ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, **ความรู้คู่คุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๖๔.

^{๑๑๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาคุฬาลงกรณ์ราช วิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๕.

^{๑๑๑} ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, **ความรู้คู่คุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๖๕.

สติปัญญาพิจารณาคิดหาเหตุผล รู้จักวิธีการบริหารงาน ให้สำเร็จไปด้วยความเรียบร้อย และทันต่อ เหตุการณ์เมื่อเจอปัญหาใดๆ ผู้บริหารต้องใช้ปัญญา ไตร่ตรอง ไม่รู้วาม รู้จักใช้เหตุผลด้วยตนเอง ก็ ควรที่จะกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง พิจารณาสິงต่างๆ อย่างถี่ถ้วน และมีเหตุผล อีกด้วย

วิมังสา หมายความว่า การหาเหตุผลในเรื่องนั้นว่ามีอุปสรรคขัดข้องเราก็ต้องค้นหา เหตุผล จะปรับปรุงงานอย่างไรให้งานก้าวหน้าไปกว่านี้ ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นไปกว่านี้ให้รวดเร็วกว่านี้ การค้นคว้าเป็นเหตุให้เกิดปัญญาเกิดความก้าวหน้าในหลักวิชาที่จะใช้บริหารงานต่อไป การค้นคว้า จะได้รับความรู้และทำให้งานก้าวหน้า สูดยอดของวิธีทำงานให้สำเร็จอยู่ในอิทธิบาทข้อสุดท้ายนี้ คือ วิมังสา แปลว่า การพินิจพิเคราะห์หมายความว่า การทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมอง ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ คนเราแม้รู้งานแค่ไหน บากบั่นปานใด หรือเอาใจจดจ่ออยู่ตลอดเวลาแต่ถ้าขาดการใช้ปัญญา พิจารณางานด้วยแล้ว ผลที่สุด งานก็คั่งค้างจนได้ ต้องทำกันใหม่รำไป คนที่ทำงานด้วยปัญญานั้นต้อง ทำให้ถูกกาล ไม่ทำก่อนหรือหลังเวลา ทำให้ถูกลักษณะของงาน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) วิมังสา หมายถึง^{๑๑๒} การไตร่ตรอง การสอบสวน หมั่นใช้ ปัญญาและสติในการไตร่ตรองพิจารณา และเหตุผลในสิ่งนั้นๆ ริเริ่มใช้วิธีการใหม่ๆ ตรวจสอบความ บกพร่องของงาน หาวิธีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อช่วยให้งานนั้นง่ายขึ้น การใช้ปัญญาจะเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะนำความสำเร็จมาสู่งาน

การใช้อิทธิบาท ๔ ที่เป็นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับวิมังสาไว้ว่า วิมังสาหมายความว่า ไตร่ตรองค้นคว้าหาเหตุผลในเรื่องนั้น ให้มันรู้ชัดตามสภาพที่เป็นจริงอะไรก็ตามที่มันเกิดขึ้นแล้วต้อง เอามาพิจารณาแยกแยะวิเคราะห์วิจัยออกไปว่าสิ่งนั้นคืออะไร มันมาจากอะไร เพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็น อะไรถูกต้องตามสภาพที่มันเป็นอยู่จริงๆ วิมังสา คือความใคร่ครวญ การใช้เหตุผล ใช้สติ ใช้ปัญญา รู้จักคิด รู้จักอ่าน ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกหรือผิดอย่างไร ถ้าสิ่งที่ทำไปได้ผลดีก็ควรจะทำให้มากขึ้น ถ้าสิ่ง ไหนผิดก็ควรที่จะแก้ไข มันก็จะนำไปสู่ผลหรือความสำเร็จนั่นเอง การตรีกตรองหาเหตุผลในงานนั้นๆ เป็นลักษณะการใช้ปัญญาหาเหตุผล ปัญญา คือ ความรู้ทั่ว รู้แจ้ง ปัญญาเกิดจากการฟัง การคิด การ สั่งสอน อบรม เมื่อมีปัญหาแล้วก็นำมาพินิจพิจารณาหาเหตุผล คือ พิจารณาทางก้าวหน้า มิฉะนั้นจะ เป็นคนล่าหลังเขา เมื่อบริหารจะต้องหมั่น ศึกษาหาความรู้ในด้านการบริหาร อาจจะมาจากการฟัง การศึกษาดูงาน การเข้าอบรมในสถานที่และ โอกาสต่างๆ หรืออาจมาจากการสังเกตแล้วนำมา พิจารณาปรับปรุง แก้ไข ประยุกต์ให้เหมาะสมกับองค์การหรือหน่วยงานของตน ผู้บริหารจะต้องเป็น คนหูไว ตาไว ทันสมัย ทันความเจริญก้าวหน้าทาง เทคโนโลยี ข่าวสารหรือที่เรียกว่า IT (Information technology) นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ บริหารแทนกำลังคนซึ่งขาดแคลน จากที่กล่าวมา ทั้งหมดข้างต้น อาจสรุปได้ว่า วิมังสา คือ การสอบสวน ไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ ใช้ปัญญาในการ ใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำอยู่ เสมอ รู้จักค้นคว้า ทดลอง คิดค้น หาทางแก้ไขปรับปรุงงานและวิธีการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ก้าวหน้า ยิ่งขึ้นอยู่เสมอ องค์ประกอบทั้ง ๔ ของอิทธิบาท เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกัน บุคคลที่จะสามารถบรรลุถึง ความสำเร็จของงานได้ จะต้อง มีครบในคุณลักษณะทั้ง ๔ ประการ จะขาดในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ เป็นหลักธรรมที่มี

^{๑๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๑๘๗.

ความเกี่ยวเนื่องต่อกัน หรือกล่าวถึงอิทธิบาท ๔ ได้สั้นๆ ว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน และใช้ปัญญาสอบสวน” แต่หากจะให้ความหมายที่ลึกซึ้งของอิทธิบาท ๔ กล่าวเป็นหลักปฏิบัติได้ว่า “อยากทำมันให้ดีที่สุด มีอะไรต้องทำมันให้สำเร็จ ทำงานอย่างอุทิศตัว อุทิศใจ และใช้ปัญญาจัดการทำงานสู่จุดหมาย”^{๑๑๓}

๒.๔.๓ ความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔ ว่า อิทธิบาท ๔ นี้ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และเป็นปัจจัยสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความพอใจอย่างเดียวก็น่าจะสามารถสร้างผลแห่งความสำเร็จของการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องมีความพอใจแล้วพยายามขวนขวายหาความรู้บ่อยๆ โดยไม่เลิก กลางคัน มีความเพียร พิจารณาหาข้อบกพร่องในการเรียน แล้วปฏิบัติสิ่งที่เกื้อกูลต่อการเรียน ลด ละ เลิก สิ่งที่ไม่เกื้อกูลต่อการเรียน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนของตน^{๑๑๔}

ปิ่น มุกขนันต์ พ.อ. ปัญหาหรืออุปสรรคที่จะขัดขวางให้การทำงานนั้นล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จมีหลายทางคือ เกิดจากตัวเองก็มี เกิดจากการเหตุการณ์แวดล้อมก็มี เกิดจากเนื้องานที่ทำนั้นเองก็มี แต่อุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวเราที่ทำงานให้ล้มเหลวมี ๔ อย่าง คือ ความเบื่อหน่าย ความเกียจคร้าน ความท้อถुरระ ความโง่เขลา ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนวิธีการทำงานให้มี ๔ ข้อ เรียกว่า อิทธิบาท แปลว่าทางแห่งความสำเร็จ คือฉันทะ ความพอใจวิริยะ ความเพียร จิตตะ ความใส่ใจ วิมังสา ความคิดค้น ถ้ามีอิทธิบาท ๔ นี้ครบแล้ว ย่อมบรรลุถึงความสำเร็จได้ สมประสงค์หากสิ่งนั้นไม่เหลือวิสัย^{๑๑๕}

พระเมธีธรรมาภรณ์(ประยูร ธมมจิตฺโต) กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ นอกจากจะเป็นคุณธรรม ที่นำไปสู่ความสำเร็จในงานที่ทำแล้ว อิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรมคือ ธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวอีกด้วย ดังที่มีพุทธดำรัสรับรองไว้ในมหาปรินิพพานสูตรว่า “ยสฺสสฺสจฺจ อานนฺทจตฺตฺวาโร อิทธิบาทา” เป็นต้น แปลความว่า “อานนท์ อิทธิบาท ๔ บุคคลใดเจริญ ทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นพื้นฐานตั้งไว้ อบรม เริ่มไว้ดีแล้ว บุคคลนั้นเมื่อปรารถนาก็พึงดำรงชีวิตอยู่ตลอดกัปหรือเกินกว่ากัป” พระอรรถกถาจารย์อธิบายว่า การเจริญอิทธิบาททำให้คนมีชีวิตอยู่ตลอดอายุกัป หมายถึงมีชีวิตอยู่ได้จนครบเกณฑ์อายุขัยประมาณได้ ๑๐๐ ปีหรือมากกว่านั้น^{๑๑๖}

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา พรรณนาไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเพราะมีการวางเงื่อนไข และการที่พฤติกรรมใดจะมีความเข้มข้นรุนแรงนั้น มิใช่เป็นเพราะรางวัล หรือการเสริมแรงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะการเชื่อมโยงเกี่ยวพันกับสิ่งเร้า คือ สิ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความต้องการเรียนรู้ มีอิทธิบาทสมบูรณ์ก็เพราะสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกที่ทำให้นักเรียนมีแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้ มีสิ่งกระตุ้น

^{๑๑๓} พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙๐.

^{๑๑๔} เรื่องเดียวกัน, **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, ฉบับปรับปรุงและขยายความ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๓.

^{๑๑๕} ปิ่น มุกขนันต์ พ.อ., **ปฏิบัติตามธรรมะประสบความสำเร็จ**, (กรุงเทพมหานคร: มงคลสาร, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐.

^{๑๑๖} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตฺโต), “อิทธิบาทกถา,” **พุทธจักร**, (มีนาคม ๒๕๓๙): ๑๐.

ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ แรงจูงใจที่อยากจะเรียนภาษาทางพระพุทธศาสนาว่า ฉันทะ ความพอใจหรือความต้องการ มีความสัมพันธ์กับความเพียรพยายาม (วิริยะ) สนใจในการเรียนรู้โดยมิเห็นแก่ความยากลำบาก คือ ตั้งใจเรียนรู้ (จิตตะ) และ การหาวิธีการหรือการพิจารณา (วิมังสา) สิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการเรียน ละสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการเรียน ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จการศึกษาได้เพราะมีสิ่งเร้า^{๑๑๗}

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ได้เขียนไว้ว่า อธิติบาท ๔ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้ง นี้ก็ เพราะว่าการฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอธิติบาท ๔ นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหา เหตุผลและกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงาน ของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์ อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการท างานตาม ขั้นตอนงานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนา ก็จัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอธิติ บาท ๔ นั้น^{๑๑๘} จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่าความสำคัญของอธิติบาท ๔ ว่า มีความสำคัญต่อการเรียน การศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะถ้าขาดหลักอธิติบาท ๔ แล้ว ย่อมทำให้บุคคลนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน เพราะอธิติบาท ๔ จะทำให้บุคคลที่นำไปปฏิบัตินั้น เกิดสร้าง ความพอใจในหน้าที่การงานของตน พร้อมทั้งมีความขยันหมั่น เพียร เอาใจใส่ในหน้าที่ของตน และกลับมาทบทวน ไตร่ตรองหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วจึงนำข้อผิดพลาดนั้นไปแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไป

๒.๔.๔ องค์ประกอบของหลักอธิติบาท ๔

องค์ประกอบของอธิติบาท ๔ ในความหมายของพุทธศาสนานั้นมีการกล่าวเอาไว้อย่างมากมาย แต่หลัก ๆ แล้วจะมีความหมายความหมายที่เป็นแก่นแท้ในการปฏิบัติเพื่อให้เห็นชอบเพียง ๔ อย่าง ได้แก่ดังต่อไปนี้^{๑๑๙}

- ๑) ภิกษุในธรรมวินัยนี้เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิและปธานสังขาร
- ๒) ภิกษุในธรรมวินัยนี้เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยวิริยะสมาธิและปธานสังขาร
- ๓) ภิกษุในธรรมวินัยนี้เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร
- ๔) ภิกษุในธรรมวินัยนี้เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร

บรรดาธรรมเหล่านั้น ฉันทะ เป็นไฉน

ฉันทะ คือ ความพอใจ การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ สมาธิ เป็นไฉน ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่ ความตั้งมั่น ความไม่ส่ายไป ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ซัดส่าย สมถะ สมาธิทริย สมาธิพละ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขาร เป็นไฉน การปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวาย ความ พยายาม ความอุตสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความมุ่งมั่น อย่างไม่ทอดถอย ความ ไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความเอาใจใส่ธุระ วิริยะวิริยอินทรีย์ วิริยะพละ สัมมาวายามะ นี้ เรียกว่า ปธานสังขาร ภิกษุผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว

^{๑๑๗} พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณ, **พฤติกรรมกลุ่ม**, (กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๒), หน้า ๙๒.

^{๑๑๘} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, .ใน**สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐): ๒๓๙.

^{๑๑๙} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๑-๔๔๓/๓๔๒-๓๔๗.

เข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารนี้ ด้วยประการฉะนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร

บรรดาธรรมเหล่านั้น วิริยะ เป็นไฉน

วิริยะ คือ การปรารภความเพียรทางใจ ความพอใจ การทำความพอใจความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาด สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ สมาธิ เป็นไฉน ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่ ความตั้งมั่น ความไม่ส่ายไป ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ซัดส่าย สมถะ สมาธิในทริยสมาธิพละ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขาร เป็นไฉน การปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวาย ความพยายาม ความอดุทธาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความมุ่งมั่น อย่างไม่ทอดอย ความ ไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธูระ ความเอาใจใส่ธูระ วิริยะวิริยในทริย วิริยะพละ สัมมาวายามะ นี้ เรียกว่า ปธานสังขาร ภิกษุผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขารนี้ ด้วยประการฉะนี้เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร

บรรดาธรรมเหล่านั้น จิต เป็นไฉน

จิตตะ คือ จิต มโน มานัส การทำความพอใจ ความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาด มโนวิญญานธาตุที่เหมาะสมกัน นี้เรียกว่า จิต สมาธิ เป็นไฉน ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่ ความตั้งมั่น ความไม่ส่ายไป ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ซัดส่าย สมถะ สมาธิในทริยสมาธิพละ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขาร เป็นไฉน การปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวาย ความพยายาม ความอดุทธาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความมุ่งมั่น อย่างไม่ทอดอย ความ ไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธูระ ความเอาใจใส่ธูระ วิริยะวิริยในทริย วิริยะพละ สัมมาวายามะ นี้ เรียกว่า ปธานสังขาร ภิกษุผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยจิตนี้ด้วยสมาธินี้และด้วยปธานสังขารนี้ด้วยประการฉะนี้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร

บรรดาธรรมเหล่านั้น วิมังสา เป็นไฉน วิมังสา คือ ปัญญา ความรู้ชัด ความเป็นผู้ประสงค์จะทำความฉลาดไม่หลงงมงาย ความเลือกเฟ้นธรรม สัมมาทิฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา สมาธิ เป็นไฉน ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่ ความตั้งมั่น ความไม่ส่ายไป ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ซัดส่าย สมถะ สมาธิในทริยสมาธิพละ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขาร เป็นไฉน การปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวาย ความพยายาม ความอดุทธาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความมุ่งมั่น อย่างไม่ทอดอย ความ ไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธูระ ความเอาใจใส่ธูระ วิริยะวิริยในทริย วิริยะพละ สัมมาวายามะ นี้ เรียกว่า ปธานสังขาร ภิกษุผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขารนี้ ด้วยประการฉะนี้เพราะฉะนั้นจึง เรียกว่า ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร จากข้อความข้างต้นได้มีผู้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้

ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ฉันทะว่า ฉันทะ มีใจรัก คือพอใจ จะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจการงานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอ ให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร^{๑๒๐}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ฉันทะไว้ดังนี้^{๑๒๑}

ฉันทะ ได้แก่ ความพอใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจฝึกฝนในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยาก ทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ เป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำ หรือเข้าถึงด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งๆ นั้น เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงาม ที่ประณีต ที่สมบูรณ์ที่สุดของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้นๆ เกิดมีจริง ขึ้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งงามนั้น ความอยากที่เป็น ฉันทะนี้เป็นคนละอย่างกับ ความอยากได้ในสิ่งนั้นๆ มาเสพเสวยหรือเอามาเพื่อตัวตนในรูปใดรูปหนึ่ง เรียกว่า ตัณหา ความอยาก ของฉันทะนั้นให้เกิดความสุขความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งนั้นๆ งานนั้นๆ บรรลุความสำเร็จเข้าถึงความ สมบูรณ์อยู่ในภาวะอันดีงามของมันหรือพูดแยกออกไปว่า ขณะเมื่อสิ่ง นั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ที่เกิดปิติเป็นความอุ่มเอิบใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับ โสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจ ที่ พร้อมไปด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ ขอบเขต ส่วนความอยากของ ตัณหาให้เกิดความสุขความชื่นชมเมื่อได้สิ่งนั้นมาเสพเสวยรสอร่อย หรือ ประนเปรอความยิ่งใหญ่ของ ขยายของตัวตน เป็นความฉ่ำชื่นใจที่เศร้าหมอหมกหมักตัวกิดกันกักตนไว้ ในความคับแคบ และมัก ติดตามมาด้วยความหวงแหนห่วงกังวลเศร้าเสียตายและหวั่นกลัวหวาดระแวง

บุญมี แทนแก้ว กล่าวว่า ฉันทะ คือ ความพึงพอใจหรือต้องการที่จะทำหรือใฝ่ใจจะทำสิ่ง นั้นนี้อยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป^{๑๒๒}

วิริยะ ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ วิริยะ ว่าวิริยะ ความพากเพียร คือขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ^{๑๒๓}

พุทธทาสภิกขุ และปัญญานันทภิกขุ^{๑๒๔} ได้อธิบายว่า วิริยะต้องมีความเพียรหมั่น คือ เมื่อมี กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญแล้ว ต่อไปก็มีความมั่น ในความเพียร ภาษาบาลีเรียกว่า วิริยะ พระพุทธภาษิต ที่ว่า วิริเย ทุกขมจเจติ คนที่จะพ้นทุกข์ได้เพราะความเพียร หรือว่าคาที่พระมหาชนก กล่าวว่า วาย เมเถว ปุริโส ยาว อตถสสนิปปทา เกิดเป็นคนต้องทำเรื่องไป จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง

^{๑๒๐} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์รวม เล่ม ๓ ภาค ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

^{๑๒๑} พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒.

^{๑๒๒} บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๔๑.

^{๑๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์รวมเล่ม ๓ ภาคครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

^{๑๒๔} พุทธทาสภิกขุ และปัญญานันทภิกขุ, **คุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๘ - ๑๘๒.

บุคคลผู้ที่มีความเพียรนั้นย่อมไม่กลัวต่ออุปสรรค ไม่กลัวต่อความลาบาก ไม่กลัวต่ออะไรทั้งสิ้น เมื่อเราจะไปแล้วก็ไปให้ตามจุดที่เราตั้งไว้ แต่ขอให้ตั้งจุดมุ่งหมายในทางที่ดีงามไม่ตั้งจุดมุ่งหมายที่เกิดความเดือดร้อนแก่ใครและความเพียรนั้นต้องเพียรสม่ำเสมอไม่ใช่เพียรชั่วคราว ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตักเตือนว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอยังไม่ถึงจุดหมายที่เธอต้องการ อย่าละความเพียรเป็นอันขาด”

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ วิริยะไว้ดังนี้วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญกล้าสู้ลาบากบั่น ก้าวไปใญ่สู้อย่างไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้วแม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจให้เวลายาวเท่านี้ปี เท่านี้เดือน เขาก็ไม่ท้อถอย กับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จส่วนผู้ที่ขาดความเพียรอยากบรรลุความสำเร็จเหมือนกัน แต่พอได้ยินว่าต้องใช้เวลาเป็นปีก็หมดแรงถอยหลัง คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้เรียกว่าวิริยสมาธิ พร้อมทั้งมีประธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน^{๑๒๕}

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้ตรัสถึงคำว่า วิริยะ (ความเพียร) ว่า ท่านใดถึงพร้อมด้วยความพยายามโดยธรรม ไม่จมลงในห้วงมหรณพซึ่งประมาณมิได้เห็นปานนี้ ด้วยกิจคือ ความพากเพียรของบุรุษ ท่านนั้นจงไปในสถานที่ที่ใจของท่านยินดีนั้นเถิด และว่าบุคคลเมื่อกระทำความเพียร แม้จะตายก็ไม่เชื่อว่าเป็นหนี้ในระหว่างหมู่ญาติเทวดา และบิดามารดา อนึ่ง บุคคลเมื่อทำกิจของผู้ชาย ย่อมไม่เดือดร้อนในภายหลัง^{๑๒๖}

พ. สุวรรณ ได้อธิบายว่า วิริยะหรือความเพียรนี้เป็นคุณค่าที่ก่อให้เกิดพลังงานในการทำกิจต่างๆ มีลักษณะแสดงให้เห็นว่าคนๆ นั้นเป็นคนรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานไม่ทอดทิ้งกิจการงานนั้น ดาเนินการงานที่คิดว่าจะทำนั้นว่าเป็นผู้ไม่เบื่องาน เมื่อมีงานมาถึงก็รีบทำ โดยไม่ชักช้ามีความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ผู้มีลักษณะทั้ง หหมดที่กล่าวมานี้ย่อมได้ชื่อว่ามีวิริยะ หรือมีความเพียรซึ่งสามารถประสบความสำเร็จในทุกกิจการส่วนคนที่มิสนใจเกี่ยวจรั้น หนักไม่เอาเบาไม่สู้ ขอบผลัดวันประกันพรุ่งมักหาเหตุมาอ้างแก้ตัวเพื่อไม่ต้องทำงานจนติดเป็นนิสัย ย่อมเอากับใครลาบาก อาชีพการงานย่อมย่ออยู่กับที่ตั้งฐานไม่ได้^{๑๒๗}

ทศปารมี ทศพิธราชธรรม ได้อธิบายคำว่า วิริยะ หมายความว่าความพยายามที่เรียกว่า วิริยะ แปลว่า ความเพียร อันจัดเป็นพระบารมีข้อหนึ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงบำเพ็ญเป็นลำดับ คำว่า วิริยะ หรือความเพียร ตามศัพท์ แปลว่า ความเป็น วีระคือ คนกล้า หมายความว่า กล้าทั้งในทางไม่ทำ ทั้ง ในทางที่ทำจึงยังเป็นคากกลางๆ ซึ่งพุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า^{๑๒๘}

^{๑๒๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๓.

^{๑๒๖} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, **พระมหาชนก**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๒), หน้า ๒๔-๒๖.

^{๑๒๗} พ. สุวรรณ, **โพษณงค์ พุทธศาสตร์อายุ**, (กรุงเทพมหานคร: สร้อยทอง, ๒๕๓๑), หน้า ๖๐ - ๖๑.

^{๑๒๘} พุทธทาสภิกขุ, **สุญญตา**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๑๘), หน้า ๙๐.

วิริยะ คือ ความเพียรที่จะกล้าบากบั่น มีความหมายเป็นความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ความพยายาม ความไม่ ยอมหยุด ความไม่ถอยหลัง และความก้าวไปข้างหน้าความหมายมากมาย เหล่านี้ล้วนเป็นชื่อของความ เพียร ซึ่งสามารถใช้แทนกันได้ รวมไปถึงคำว่าพระราช หรือกษัตริย์ ก็มี ความหมายเดียวกันดังประโยคที่ว่า เกิดมาเป็นบุรุษ ต้องเพียรไปจนกว่าจะพบความสำเร็จ การทำงาน ด้วยวิริยะเป็นธรรม อย่างหนึ่ง วิริยะ ชนิดที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “วิริเยนทุกขกมเจติ” (คนล่วงทุกข์ เสียได้ด้วยเพราะ วิริยะ) ส่วนที่เป็นข้อดีหรือเป็นปฏิบัติ ของความเพียร คือ ความเกียจคร้าน ตาม ศัพท์ว่า โสขช ความนอนจม เมื่อกำจัดความเกียจคร้านได้แล้ว จึงจะมีความเพียรขึ้นได้ และความ เพียรจะหายไปเมื่อ ความเกียจคร้านเกิดขึ้นมาก ลักษณะของความทรงตัวอยู่อย่างเข้มแข็งของความ เพียร เรียกว่า ธาตุ กำหนดเป็น ๓ วาระ คือ เริ่มต้น (อารมธธาตุ) ดาเนิน (นิกมธธาตุ) ก้าวไปข้างหน้า (ปรกมธธาตุ) ส่วน เหตุของความเกียจคร้าน ที่ควรละมีหลายอย่าง เช่น ความติดสุข ความสุขสบาย ความกลัวลาบาก ทรากตรา ความมั่งง่าย ความผัดวันประกันพรุ่ง เป็นต้น วศิน อินทสระ ได้ให้ ความหมายของ วิริยะ แปลตามตัวอักษรว่าความเป็นผู้กล้า คือ แก่กล้าในกิจที่ทำไม่ย่อท้อ ย่อ หย่อน ท กิจด้วยกำลังทั้งหมด มีความบากบั่นมั่นคง (ทพพปรกโม) ไม่ท้อทึงระหว่างกลางคัน หรือละ ทิ้งงานเสียกลางคัน (อนิกขิตตโร) มีความเพียรอยู่เสมอไม่จับจด หรือ หยุดงานเสีย ท จนกว่าจะถึง จุดมุ่งหมายนั้นๆ (อารทวิริโย) ชื่อว่าความเพียร สัตว์ทั้งหลายควรทำ (วิริย นามตสตุตทิกตตพพ) ความเพียรเป็นสิ่งที่นักปราชญ์สรรเสริญ เมื่อบุคคลได้ทำความเพียรเต็ม กำลังของตนแล้วถึงไม่สำเร็จ ใครเล่าจะตาหนิได้นักปราชญ์ตาหนิคนที่ล้มเหลว เพราะความเพียรย่อ หย่อนนั่นเอง^{๑๒๙}บุญมี แทน แก้ว กล่าวว่า วิริยะ คือ ความเพียรหรือความขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ท้อถอย^{๑๓๐}

จิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า^{๑๓๑} จิตตะ หมายถึง กำลังจิต กำลังสมาธิหรือคุณภาพของจิต คุณภาพส่วนที่พึงปรารถนาของจิตเรียกว่ากำลังจิต หรือกำลังสมาธิ ซึ่งเลยเพ่งเล็งไปแก่ส่วนที่อบรมดี แล้ว คือจิตที่อบรมดีแล้ว เดินมาถูกทางแล้วจึงจะมีคุณสมบัติแล้วมีกำลังมหาศาลของมัน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ^{๑๓๒} จิตตะว่า เอาจิตฝักใฝ่ คือ ตั้ง สติรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดใน เรื่อง นั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ^{๑๓๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบาย เกี่ยวกับ จิตตะไว้ดังนี้

จิตตะ ความคิดจดจ่อหรือเอาใจใส่ฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่าแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใด อย่างหนึ่งคนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรในเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องนั้นงาน นั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้นขลุกข่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกาย

^{๑๒๙} วศิน อินทสระ, พุทธปรัชญามหายาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ, ๒๕๓๐), หน้า ๔๓.

^{๑๓๐} พุทธทาสภิกขุ, โพธิปักขิยธรรม, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๑๓๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, หน้า ๘๔๓.

^{๑๓๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, หน้า ๓๖.

การแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นๆ เกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมวันลืมคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจจดจ่อเช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่แนบสนิทในกิจที่ทำ มีกำลังมาเฉพาะทำจิตนั้นเรียกเป็นจิตตสมาธิ พร้อมกันนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

ปิ่น มุกกันต์ พ.อ. ได้อธิบายว่า จิตตะ แปลว่า คิดถึงงานซึ่งบอกความหมายได้หลายคำ เช่น ความสนใจ ความใฝ่ฝันความตั้งใจ ความใส่ใจ ความเอาใจใส่ เป็นต้นคนที่มีจิตตะ เป็นที่ไม่ปล่อย ปล่อยให้ทำงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ การงานจึงไม่บกพร่อง จิตตะจึงมีประโยชน์ที่กำจัดเสียซึ่งความประมาทเลินเล่อ^{๑๓๓}

บุญมี แทนแก้ว กล่าวว่า จิตตะคือ ความคิดหรือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยให้ใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป^{๑๓๔}

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กล่าวว่า จิตตะ ความคิดมุ่งไป ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำอย่างมั่นคง^{๑๓๕}

วิมังสา การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ วิมังสา ว่าวิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือหมั่น ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่องขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์แก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป^{๑๓๖}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเกี่ยวกับ วิมังสาไว้^{๑๓๗} ดังนี้

วิมังสา ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่อง หรือข้อข้องใจเป็นต้น ในกิจที่ทำ รู้จักทดลอง และคิดหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลองเมื่อทำอะไรก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าเหตุผลนี้เกิด จากเหตุอะไร ทำไม่ถึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบนี้เข้าไป จะเกิดผลอย่าง นี้ ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้วไม่เกิดผลอย่างที่เราคาดหมาย เป็นเพราะอะไรจะแก้ไขจุดไหน ฯลฯ การคิดหาเหตุผลและสอบสวนทดลองอย่างนี้ ย่อมช่วยรวมจิตใจให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างติดใจตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิซึ่งก็จะมีปธานเป็นสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย

ปิ่น มุกกันต์ พ.อ. ได้ให้ความเห็นว่า สุดยอดของวิธีทำงานให้สำเร็จรวมอยู่ในอิทธิบาท ๓ ข้อสุดท้ายนี้ คือ วิมังสา แปลว่า พินิจพิเคราะห์ หมายความว่า ท างานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด ไม่ใช่

^{๑๓๓} ปิ่น มุกกันต์ พ.อ., มงคลชีวิตภาค ๒, หน้า ๑๘๔.

^{๑๓๔} บุญมี แทนแก้ว, จริยศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๑๔๑.

^{๑๓๕} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, ในสารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐): ๒๓๙.

^{๑๓๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์รวมเล่ม ๓ ภาค ครั้งที่ ๑๕, หน้า ๓๖.

^{๑๓๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, หน้า ๘๔๓.

สักแต่ว่าทำ คนเราถึงจะรักงานเท่าไร บ้างบั้น ปานใดและเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าขาดการใช้ปัญญาพิจารณางานด้วยแล้ว ผลงานก็จะไม่เรียบร้อย ต้องมาทำกันใหม่อยู่อย่างนั้น เข้ากับลักษณะที่ว่าทำเสร็จแล้วแต่งงานมันยังไม่สิ้นสุด^{๑๓๘}

บุญมี แทนแก้ว กล่าวว่า วิมังสา คือ ความไตร่ตรองหรือทดลอง ได้แก่ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจตรา หาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง^{๑๓๙}

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กล่าวว่า วิมังสา ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ^{๑๔๐}

สุรางค์ โคว์ตระกูล ได้อธิบายความคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในสังคมประชาธิปไตย ในสมัยสารสนเทศเพื่อจะเป็นผู้ที่มีความฉลาดรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มาจากสื่อสารมวลชนต่างๆ และเพื่อเป็นพลเมืองดีที่มีการตัดสินใจที่ฉลาด ถูกต้อง รวดเร็ว^{๑๔๑}

Paul, R.W บุคคลผู้ได้รับซึ่งเอตทัคคะเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้นิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นศิลปะของการคิดเพื่อที่จะทำให้การคิดดีขึ้นชัดเจนขึ้น มีความแม่นยำมากขึ้น หรือป้องกันตนเองได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังได้ระบุว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดอย่างมีเหตุผลที่คิดด้วยตนเอง ซึ่งยืนยันว่าเรารู้อะไร หรือไม่รู้อะไร^{๑๔๒}

Woods, A.E. ได้อธิบายว่า สภาเพื่อความเป็นเลิศในการคิดวิจาร์ณญาณแห่งชาติ (National Council for Excellence in Critical Thinking) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่คล่องแคล่ว และมีทักษะในการสร้างมโนทัศน์ การประยุกต์การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมาหรือเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่เกิดจากการสังเกต การมีประสบการณ์ การไตร่ตรอง การใช้เหตุผล หรือการติดต่อสื่อสาร เพื่อที่จะนำไปสู่การเชื่อมหรือการกระทำ^{๑๔๓}

^{๑๓๘} ปิ่น มุกกันต์ , มงคลชีวิตภาค ๒, หน้า ๑๘๔.

^{๑๓๙} บุญมี แทนแก้ว, จริยศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๑๔๑.

^{๑๔๐} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓๙.

^{๑๔๑} สุรางค์ โคว์ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๒๖.

^{๑๔๒} Paul, R.W “Taxonomy and Critical Thinking Instruction”, Educational Leadership. 1992. p.40.

^{๑๔๓} Woods, A.E. “Affective Learning: One to Critical Thinking”, Holistic Nursing Practice. 1993 p.65.

Ennis, R.H. ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณหมายถึง การคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่า สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ เพื่อช่วยให้ตัดสินใจตัดสินใจการณได้ถูกต้อง^{๑๔๔}

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วยหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ในด้านการเรียนและด้านอื่นๆ อีกด้วย มี ๔ ประการคือ

๑) ฉันทะ คือ ความรักความพอใจในหน้าที่การเรียนและการงานของตนที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทำเพื่อสักแต่จะทำ มีความทุ่มเทเพื่อหวังให้การเรียนนั้นออกมาได้เป็นที่ชื่นชอบและพอใจทั้งตนเองและผู้อื่นด้วย

๒) วิริยะ คือ ความเพียรพยายามในหน้าที่การเรียน ไม่ย่อท้อต่อการเรียนไม่ว่าจะยากหรือง่ายก็พยายามจนให้ถึงที่สุด ไม่ย่อท้อจนกว่าการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ล้มเลิกความเพียรก่อนที่จะได้ลองทำด้วยตนเอง

๓) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในการเรียนของตนเอง ไม่คิดไปในเรื่องอื่นนอกจากเรื่องเรียน เมื่อทำหน้าที่ของตนเองไม่สำเร็จ มีความใส่ใจเอาใจอยู่ตลอดเวลา คอยตรวจหาข้อบกพร่องอยู่เสมอเพื่อที่จะได้นำมาแก้ไขให้ดีขึ้น

๔) วิมังสา คือ การใคร่ครวญไตร่ตรองหาเหตุผลของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นว่ามันเกิดขึ้นได้เพราะอะไร แล้วหาหนทางแก้ไขข้อบกพร่องนั้นให้ดียิ่งขึ้นไป

๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน

๒.๕.๑ ทฤษฎีการลองถูกลองผิดของธอร์นไดค์

Thorndike, Edward L.^{๑๔๕} นักการศึกษาและจิตวิทยาชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงได้เป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายซึ่งมีชื่อว่าทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connectionism Theory) จากการที่ธอร์นไดค์ได้ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ของสัตว์และต่อมาได้กลายมาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ทั่วไปโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นที่รู้จักกันดีในนามทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในเรื่องนี้นอกจากธอร์นไดค์จะได้ย้ำในเรื่องการฝึกหัดหรือการกระทำซ้ำแล้วเขายังให้ความสำคัญของการให้รางวัลหรือการลงโทษความสำเร็จหรือความผิดหวังและความพอใจหรือความไม่พอใจแก่ผู้เรียนอย่างตัดเทียมกันด้วย

ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ได้เน้นที่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) เขาเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาปฏิกิริยาตอบสนองที่ถูกต้องนั้นมาเชื่อมต่อ (Connect) เข้ากับสิ่งเร้าอย่างเหมาะสมหรือการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้โดยการสร้างสิ่งเชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองให้เกิดขึ้น ดังนั้นเราจึงเรียกทฤษฎีว่าการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ว่าทฤษฎีเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับตอบสนอง (S-R Bond Theory) หรือทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connectionism Theory)

^{๑๔๔} Ennis, R.H. "A Logical Basis for Measuring Critical Thinking Skill", Educational Leadership. 1985. p.10.

^{๑๔๕} Thorndike, Edward L., 1996, p.29.

ทีศนา แคมมณี^{๑๔๖} ฮอร์นไคค์เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบบุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (trial and error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุดเมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ

กฎการเรียนรู้ของฮอร์นไคค์ สรุปได้ดังนี้

๑) กฎแห่งการพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๒) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อยๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้

๓) กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อยๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้

๔) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากจะเรียนรู้ ดังนั้นการรับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

บุปผชาติ ทัททิกรณ์^{๑๔๗} ได้อธิบายว่า Connectivism เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล อันเกิดจากความก้าวหน้าของอินเทอร์เน็ตซึ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยตอบสนองและเสริมทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงที่การเรียนรู้ยังไม่เกิดผลกระทบจากเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้มีการเลื่อนไหลไม่หยุดนิ่งความรู้ต่างๆเกิดขึ้นทุกเวลานาทีนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆอย่างรวดเร็วที่ล้วนกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนเราอีกทั้งยังเปลี่ยนแปลงทิศทางการเรียนรู้ด้วยเช่นเปลี่ยนจากการเรียนรู้ว่าอย่างไรและรู้อะไรเป็นการเรียนรู้ว่าจะหาความรู้ได้ที่ใด ฯลฯ

การเรียนรู้ในระบบมีความสำคัญต่อประสบการณ์การเรียนรู้การเรียนรู้เกิดขึ้นจากวิธีการหลากหลายเช่นจากชุมชนจากเครือข่ายบุคคลและจากการทำงานให้สำเร็จการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตอีกทั้งการเรียนรู้และการทำงานเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กันแยกจากกันไม่ได้และกล่าวถึงนิเวศวิทยาการเรียนรู้ (กลุ่มคนที่สนใจเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นแกนและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนสนใจเป็นแกน) ว่าประกอบด้วยเนื้อที่สำหรับผู้รู้มากกว่าและผู้ที่จะเริ่มต้นให้มาเชื่อมโยงถึงกันเนื้อที่สำหรับแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองเนื้อที่สำหรับการโต้แย้งและแสดงความคิดเห็นเนื้อที่สำหรับการสืบค้นจากคลังความรู้เนื้อที่เพื่อเรียนรู้ตาม

^{๑๔๖} ทีศนาแคมมณี, รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕๑-๕๒.

^{๑๔๗} บุปผชาติ ทัททิกรณ์, รายงานการวิจัย การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕), หน้า ๙.

โครงสร้างของเนื้อหาเนื้อที่เพื่อการติดต่อสื่อสารและรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวของความรู้ในสาขานั้นๆ

Siemens, George^{๑๔๘} ได้อธิบายว่า Connectivism เป็นทฤษฎีที่รองรับความรู้ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากการค้นพบสิ่งใหม่ๆที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกวันนี้ทำให้ความรู้ที่มีอยู่นั้นมีอายุการใช้งานที่สั้นลงความรู้ที่ทันสมัยในปัจจุบันกลายเป็นความรู้ที่ล้าสมัยในเวลาอันรวดเร็วเนื่องจากเทคโนโลยีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงทำให้คนเรามีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตองค์ความรู้ที่มีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลาข้อมูลข่าวสารที่มีจำนวนมหาศาลทำให้ไม่สามารถจะเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนได้ตลอดไปมนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวในการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและมีความรู้ที่ทันกับกาลเวลาและยุคสมัย

ภู วรรณ^{๑๔๙} กล่าวถึงหลักการของทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้ดังนี้

๑) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากความรู้ที่มีอยู่บนโลกมากกว่าความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคน

๒) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เชื่อว่าการเรียนรู้และองค์ความรู้มาจากความคิดที่หลากหลาย

๓) การเรียนรู้ตามทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เป็นกระบวนการเชื่อมโยงแหล่งสารสนเทศ

๔) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากเครื่องมือเครื่องจักรที่ไม่ใช่มนุษย์

๕) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เชื่อว่าการเรียนรู้มีอะไรมากกว่าการรู้

๖) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เชื่อว่าการทำให้มีการเชื่อมโยงทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๗) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เชื่อว่าการรับรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงการหาข้อมูลความคิดและแนวคิดสำคัญคือแก่นของทักษะการเรียนรู้

๘) ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ กล่าวถึง^{๑๕๐}ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันและการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าควรมีการลดจำนวนชั่วโมงการเรียนในห้องเรียนและเพิ่มการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการและการแก้ปัญหา รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีนำเสนอเนื้อหาอย่างทันสมัยมีปฏิสัมพันธ์มีส่วนร่วมและใช้สนับสนุนการเรียนรู้ในรูปการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) และการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย (connectivism)

Connectivism เป็นแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบเครือข่ายเป็นฐาน (Network Based Pedagogy) ที่พัฒนาขึ้นโดย Siemens, George (๒๐๐๕) ซึ่งถูกออกแบบมาสำหรับการศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัลโดยเฉพาะแนวคิด Connectivism ได้สร้างมาจากข้อจำกัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบดั้งเดิมทั้ง ๓ แบบคือพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) พุทธิ

^{๑๔๘} Siemens, George, A learning theory for the digital age. Retrieved from [ออนไลน์] <http://www.elearnspace.org/articles/connectivism.htm>2005. [๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑]

^{๑๔๙} ภู วรรณ , “เทคโนโลยีอุบัติใหม่”, (มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ๒๕๕๖), หน้า ๓๘-๔๐.

^{๑๕๐} สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ , “ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑”. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ ๒๕๕๗), หน้า ๑๕.

ปัญญา (Cognitivism) และการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยสาระสำคัญของทฤษฎี Connectivism ได้มองว่า “ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปบนเครือข่ายผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ได้ด้วยการเชื่อมต่อไปยังแหล่งความรู้ที่ต้องการและหาทางบริหารจัดการความสัมพันธ์ในการเชื่อมต่อความรู้เหล่านั้นไว้” โดยหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบการเชื่อมโยงความรู้

๒.๕.๒ แนวคิดและทฤษฎีของกาเย

โรเบิร์ต กาเย (Robert Gagne) เป็นนักปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกา (๑๙๑๖-๒๐๐๒) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการสอน คือ ทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย จัดอยู่ในกลุ่มผสมผสาน (Gagne's eclectic) ซึ่งเชื่อว่าความรู้มีหลายประเภทบางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทมีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย อธิบายว่าการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน^{๑๕๑} คือ

ก. หลักการและแนวคิด

๑) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเภท คือ

(๑) ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วย การจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎการสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง

(๒) กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy)

(๓) ภาษาหรือคำพูด (verbal information)

(๔) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills)

(๕) เจตคติ (attitude)

๒) กระบวนการเรียนรู้ และจดจำของมนุษย์สมองมนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกในร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน

กาเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภทซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

ข. วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

ค. กระบวนการเรียนการสอน

กาเยได้นำเอาแนวความคิดมาใช้ในการเรียนการสอนโดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ หลักการสอน ๙ ประการ ได้แก่

๑) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention)

^{๑๕๑} วิจักร พจน์พิจิตร, “การพัฒนาการอ่านวิชาภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเบิร์ตกาเย”, เทคโนโลยีไปลีเทคนิคล้านนาเชียงใหม่, ๒๕๕๕

- ๒) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective)
  - ๓) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge)
  - ๔) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information)
  - ๕) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning)
  - ๖) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response)
  - ๗) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback)
  - ๘) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) และ
  - ๙) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer)
- รายละเอียดแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

- ๑) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention)
- ๒) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective)
- ๓) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge)
- ๔) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information)
- ๕) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning)
- ๖) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response)
- ๗) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback)
- ๘) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance)
- ๙) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer)

๒.๕.๓ ทฤษฎีพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (affective domain) ของบลูม

แนวคิดทฤษฎีจิตพิสัยกล่าวถึงธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความแตกต่างกันผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาในหน่วยย่อยต่างๆได้โดยใช้เวลาเรียนที่แตกต่างกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (affective domain) ของทฤษฎีพฤติกรรมของบลูม (Benjamin S. Bloom) มาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าซึ่งพฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์หรือความรู้สึกเป็นสิ่งที่สร้างสมขึ้นจนเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในการวิจัยครั้งนี้เป็นการจำแนกพฤติกรรมตามลำดับชั้นความรู้สึกจากชั้นที่ ๑ ถึงชั้นที่ ๕ ของพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (affective domain) ของบลูมโดยเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏในตัวบุคคลหรือในกลุ่มบุคคลให้สังเกตเห็นได้

คราธเวลบลูมและมาไซ (Krathwohl, Bloom & Masai)^{๑๕๒} ได้จำแนกพฤติกรรมด้านจิตพิสัยออกเป็น ๕ ชั้นเรียงลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุดได้ดังนี้การจัดจำแนกแนวคิดด้านความรู้สึกเป็นจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์ได้จำแนกพฤติกรรมด้านจิตพิสัยออกเป็น ๕ ชั้นเรียงลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุดได้ดังนี้

^{๑๕๒} Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B.. *Taxonomy of educational objectives, the Classification of educational goals. Handbook II: Affective domain*. New York: David McKay Co., Inc. 1973 p.37

- ๑) การรับรู้ (receiving attending)
- ๒) การตอบสนอง (responding)
- ๓) การเห็นคุณค่า (valuing)
- ๔) การปรับระบบ (organization)
- ๕) การเกิดกิจนิสัย (characterization by a value or value complex)

จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านจิตพิสัย เป็นลักษณะหรือพฤติกรรมทางด้านจิตใจหรือความรู้สึกและสามารถแสดงออกในรูปของอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของบุคคล จำแนกพฤติกรรมตามลำดับชั้นความรู้สึกจากชั้นที่ ๑ ถึงชั้นที่ ๕ จนยึดติดเป็นลักษณะนิสัยของนักเรียนในที่สุด

๒.๕.๔ ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมของแบนดูรา

ประวัติของอัลเบิร์ตแบนดูรา (Albert Bandera)^{๑๕๓}เกิดเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม 1925 ที่เมืองมันแดร์ในนอร์เทิร์นอัลเบอร์ตาประเทศแคนาดาเรียนจบปริญญาจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบียเมืองแวนคูเวอร์ในปี ค.ศ.1949 จบปริญญาโทและเอกสาขาจิตวิทยาคลินิกจากมหาวิทยาลัยไอโอวาในปี ค.ศ.1952 และในปี ค.ศ.1953 เขาเป็นอาจารย์สอนจิตวิทยาที่มหาวิทยาลัยแอสตันพอร์ตและเขียนทฤษฎี Social learning Theory ในช่วงปี ค.ศ.1960 เศษจนในปี ค.ศ.1986 เขียนทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมในหนังสือชื่อ Social Foundations of Thought and Action : Social Cognitive Theory

หลักการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน

แบนดูราเสนอว่าพฤติกรรมเกิดขึ้นเนื่องจากมีกลไกขึ้นระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกัน คือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมปัจจัยส่วนตนชนิดของพฤติกรรมปัจจัยทั้ง ๓ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลพฤติกรรมที่แสดงออกและสภาพแวดล้อมในขณะที่เกิดพฤติกรรมการเกี่ยวข้องระหว่างบุคลิกลักษณะกับพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อกัน ๒ ทิศทาง (Bi-Directional Influences) ระหว่างความคิดอารมณ์สภาวะทางกายกับการกระทำเช่นมีความเชื่อความคาดหวังการรับรู้ความมุ่งมั่นเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของตนพฤติกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสรีระและความสามารถที่จะทำได้เช่นเชื่อว่าการเดินแอโรบิคช่วยให้ร่างกายแข็งแรงแต่ข้อเท้าเสื่อมไม่สามารถเดินแอโรบิคได้หรือแม้ร่างกายพร้อมที่จะออกกำลังกายแต่เชื่อว่าการเดินแอโรบิคทำให้ข้อเท้าเสื่อมเขาจะไม่ออกกำลังกายด้วยการเดินแอโรบิคในทางกลับกันเขาลองเดินแอโรบิคปรากฏว่าเขาแข็งแรงรูปร่างได้สัดส่วนความคิดเปลี่ยนไปจากเดิม

การเกี่ยวข้องระหว่างสิ่งแวดล้อมกับบุคลิกลักษณะจะมีอิทธิพลต่อกัน ๒ ทิศทาง (Bi-Directional Influences) ระหว่างสภาพทางกายภาพและสังคมกับความคิดความคาดหวังอารมณ์สภาพแวดล้อมในสังคมมีอิทธิพลต่อการคิดความหวังอารมณ์และความเชื่อด้วยการนำเสนอข้อมูลต่างๆและการกระตุ้นทางอารมณ์และความเชื่อโดยอาศัยตัวแบบ (Model) คำแนะนำคำสั่งสอนและ

^{๑๕๓} สิริอร วิชชาวุธ, จิตวิทยาการเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๙๐-๑๐๐.

การโฆษณาชวนเชื่อแม้จะถูกชักจูงจากสังคมแต่ถ้าสภาพทางกายไม่เอื้ออำนวยก็ไม่สามารถที่จะทำพฤติกรรมนั้นได้

การเกี่ยวข้องระหว่างพฤติกรรมกับสภาพแวดล้อมพฤติกรรมเป็นผลผลิตของสภาพแวดล้อมเป็นตัวสร้างสภาพแวดล้อมพฤติกรรมสามารถส่งผลให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวทำให้บรรยากาศรอบตัวเขามีบรรยากาศของการมุ่งร้ายในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้เช่นเมื่อตกอยู่ในสภาพของการมุ่งร้ายทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวโต้ตอบเป็นต้น

๑) การมีอิทธิพลต่อกันและกันเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าบุคคลสามารถมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมก็สามารถมีอิทธิพลต่อบุคคลบุคคลไม่สามารถมีอิสระจากสภาพแวดล้อมได้อย่างเป็นเอกเทศ

๒) การเรียนรู้จากการสังเกตการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและเงื่อนไขของผลกรรมไม่แสดงพฤติกรรมออกมาทันทีทันใดก็ได้

๓) พฤติกรรมและเงื่อนไขของผลกรรมที่สังเกตเห็นคงอยู่ในความทรงจำ

๔) มีความสามารถและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผลกรรมมีผลทางบวกแสดงพฤติกรรมออกมาไม่ขึ้นอยู่กับการคาดหวังผลจากการกระทำ (Anticipated Outcome)

หลักการ ๓ และ ๔ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่ามีการใช้การรู้คิดในการตัดสินใจก่อนจะแสดงพฤติกรรมของตน

ชนิดของการเรียนรู้

แบนดูร่าแยกการเรียนรู้ออกเป็น ๒ ชนิด คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้จากการสังเกต

๑) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Enactive Learning) การเรียนรู้เงื่อนไขการเสริมแรง (reinforcement) จากการได้รับรางวัลและการลงโทษด้วยตนเองโดยตรง

๒) การเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) การเรียนรู้เงื่อนไขการเสริมแรง (reinforcement) จากการได้รับรางวัลการลงโทษโดยการสังเกตจากตัวแบบถ้าตัวแบบได้รับรางวัลจากการพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ผู้เรียนจะพยายามทำเหมือนตัวแบบแต่ถ้าตัวแบบถูกลงโทษเขาจะไม่ทำเหมือนตัวแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตจะมีประสิทธิภาพดีกว่าการลองผิดลองถูกด้วยตนเองเนื่องจากผู้เรียนเห็นตัวแบบทำเพียงครั้งเดียวก็สามารถนำมาใช้ได้เลยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเลียนแบบเช่นความดึงดูดของตัวแบบ (attractiveness) ผู้เรียนจะทำตามตัวแบบที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่าเด็กจะทำตามตัวแบบมากกว่าผู้ใหญ่การเรียนรู้จากการสังเกตมีกระบวนการทางปัญญา ๔ ชั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ช่วงความตั้งใจ (Attention Span) เป็นตัวกำหนดในการเลือกรับรู้สิ่งเร้าถ้าผู้เรียนตั้งใจจะรู้ว่าสิ่งเร้านั้นจะปรากฏถ้าไม่ตั้งใจจะไม่รู้ว่าสิ่งเร้านั้นปรากฏ

ก. ตัวแบบ (model) ตัวแบบจะเป็นบุคคลหรือสิ่งเร้าที่เป็นตัวอย่างที่สามารถดึงดูดให้ผู้เรียนตั้งใจรับรู้มีลักษณะดังนี้

๑) บุคลิกลักษณะของตัวแบบน่าประทับใจเช่นนักแสดง

๒) มีอำนาจในตำแหน่งเช่นนายกรัฐมนตรี

๓) มีความน่าสนใจและความชื่นชอบ

๔) มีความสามารถและประสบความสำเร็จด้านใดด้านหนึ่ง

๕) มีความสอดคล้องกับค่านิยมของผู้เรียน

๖) มีความน่าเชื่อถือ

๗) มีลักษณะคล้ายกับผู้เรียนเช่นเป็นข้าราชการเหมือนกัน

๘) มีความอบอุ่นเป็นกันเองเช่นบิดามารดา

ข. บุคลิกลักษณะของผู้สังเกต (Observer's Characteristics) บุคลิกลักษณะของผู้สังเกตมีอิทธิพลต่อการสังเกตตัวอย่างหรือเหตุการณ์ต่างๆรวมถึงการตีความสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังเกต

๑) ความสามารถที่จะรับรู้ได้ของผู้เรียนตัวแบบที่อยู่ในบริเวณที่ผู้สังเกตสามารถรับรู้ได้ทำให้ผู้สังเกตสามารถรับรู้ตัวแบบได้

๒) ระดับความไวในการถูกกระตุ้นเร้าให้เกิดความสนใจในตัวแบบของผู้เรียน

๓) การรับรู้อยู่แล้วจะรับรู้เร็วกว่าสิ่งที่ไม่เคยรับรู้

๔) ประวัติการรับแรงเสริมหากได้รับทางบวกจากการทำตามตัวแบบจะทำตามได้มากกว่าที่ไม่เคยมีมาก่อน

ขั้นที่ ๒ การเก็บข้อมูลไว้เป็นความทรงจำ (Retention)

เมื่อรับรู้สถานการณ์ใดใครทำอะไรได้อะไรจะเก็บสิ่งที่ตนรับรู้ไว้เป็นความจำจะจำได้ว่าสิ่งที่ตนตั้งใจดูคืออะไรจากนั้นจัดระเบียบประเภทการคิดตามรูปแบบจินตนาการและภาษาที่ใช้สร้างเป็นสัญลักษณ์ในความจำระยะยาว (Long Term Memory : LTM) และทบทวนสิ่งที่ตนจำ

ขั้นที่ ๓ การทำพฤติกรรม (Motor Reproduction/ Behavioral Product)

จะมีคำจำกัดความของสัญลักษณ์แปลจากสิ่งที่ได้สังเกตแล้วนำมาสร้างรูปแบบการกระทำที่เหมาะสมการจะเกิดพฤติกรรมจะจับคู่เปรียบเทียบเหตุการณ์ที่ตนประสบในขณะนั้นกับภาพเหตุการณ์ที่อยู่ในความจำจะปรับพฤติกรรมของตนตามมโนทัศน์ที่อยู่ในความจำเช่นชนิษฐาเคยดูนางเอกในภาพยนตร์ใช้เกลือดับไฟที่ลูกกลมอยู่บนเตาไฟเธอเอาเกลือโรยไฟที่ลูกกลมอยู่เป็นต้นเมื่อทำพฤติกรรมเลียนแบบแล้วจะดูว่าพฤติกรรมที่ตนทำไปถูกต้องหรือไม่จากการสังเกตและการรับข้อมูลกลับกับพฤติกรรมนั้นๆ

ขั้นที่ ๔ แรงจูงใจในการทำพฤติกรรม (Motivation) จะไม่แสดงพฤติกรรมที่สังเกตเห็นจากตัวแบบหมดทุกพฤติกรรมจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ๓แบบคือสิ่งจูงใจโดยตรงสิ่งจูงใจจากการสังเกตสิ่งจูงใจที่ตนสร้างขึ้นเอง

แหล่งของตัวแบบ

ตัวแบบที่ผู้เรียนจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมมาจากแหล่งต่างๆดังนี้

๑) บุคคลที่ตนสัมผัสโดยตรงเช่นบิดามารดาครูเพื่อน เป็นต้น

๒) โทรทัศน์และสื่อผ่านทางมอองเห็นและการได้ยินช่วยให้เกิดการรับรู้ว่าคุณสามารถทำได้ (Self-efficacy) มากกว่าที่จะให้สร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง

๓) พัฒนาทักษะการรู้คิด (Cognitive skills) การใช้ภาษาช่วยพัฒนาทักษะในการรู้คิดช่วยสร้างการรับรู้ว่าคุณสามารถทำได้ (Self-efficacy) สูงขึ้นเช่น “ความล้มเหลวเป็นตัวเปิดทางสู่ความสำเร็จ” เป็นต้น

๔) การสังเกตพฤติกรรมของตนเองโดยการรับฟังข้อมูลป้อนกลับของผู้อื่นหรือการถ่ายภาพของตนไว้แล้วมาพิจารณาข้อดีและข้อที่จะต้องแก้ไข

ความสามารถพื้นฐาน ๕ ประการในการเรียนรู้

แบนดูร่าเชื่อว่าการเรียนรู้สิ่งต่างๆในโลกมนุษย์มีความสามารถขั้นพื้นฐาน ๕ ประการดังนี้

๑) ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ (Symbolizing Capability) สัญลักษณ์มีลักษณะเป็นคำรูปแบบหรือแบบฟอร์มที่กำหนดแทนสิ่งเร้าต่างๆให้มีความหมายเช่นคำว่าแมวคือสัตว์ที่มีสี่ขา ชนิดหนึ่งเป็นต้นมนุษย์สามารถใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจเป็นข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการคิดใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและสื่อสารทั้งในปัจจุบันและอนาคตการใช้สัญลักษณ์สามารถทำให้มองเห็นเงื่อนไขของผลกรรมโดยไม่ต้องทำพฤติกรรมจริง

๒) ความสามารถในการสังเกตผู้อื่น (Vicarious Capability) มนุษย์สามารถเรียนรู้ด้วยสังเกต (Observational Learning) พฤติกรรมของตัวแบบและเงื่อนไขของผลกรรมที่ตัวแบบและเงื่อนไขของผลกรรมองค์ประกอบที่ทำให้สามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น มี ๔ ประการ

๑) บุคคลที่ตนสัมผัสโดยตรงเช่นบิดามารดาครูเพื่อน เป็นต้น

๒) โทรทัศน์และสื่อผ่านทางมอเห็นและการได้ยินช่วยให้เกิดการรับรู้ว่าคุณสามารถทำได้ (Self-efficacy) มากกว่าที่จะให้สร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง

๓) พัฒนาทักษะการรู้คิด (Cognitive skills) การใช้ภาษาช่วยพัฒนาทักษะในการรู้คิดช่วยสร้างการรับรู้ว่าคุณสามารถทำได้ (Self-efficacy) สูงขึ้นเช่น“ความล้มเหลวเป็นตัวเปิดทางสู่ความสำเร็จ” เป็นต้น

๔) การสังเกตพฤติกรรมของตนเองโดยการรับฟังข้อมูลป้อนกลับของผู้อื่นหรือการถ่ายภาพของตนไว้แล้วมาพิจารณาข้อดีและข้อที่จะต้องแก้ไข

๓) ความสามารถในการคิดล่วงหน้า (Forethought Culpability) พฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากคิดล่วงหน้าไว้ก่อนตัวแบบจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกระทำสามารถเรียนรู้ได้จากตัวแบบหลายแหล่งเช่นแดงเห็นน้องรังแกสุนัขแล้วโดนสุนัขกัด(ตัวแบบจากบุคคลหรือได้การ์ตูนเกี่ยวกับเด็กที่รังแกสุนัขแล้วโดนสุนัขกัด (ตัวแบบจากการอ่าน) หรือแม่สอนว่าการรังแกสุนัขจะทำให้ถูกสุนัขกัด (การเตือนหรืออาจเป็นคำสั่งสอน) เป็นต้น

การคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับผลกรรมที่จะได้รับจากการกระทำจะมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อผลกรรมที่ได้รับไม่ตรงกับความคาดหวังและจำสภาพการณ์นี้ไว้ใช้พิจารณาการกระทำของตนในอนาคตต่อไป

๔) ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-Regulatory Capability) มนุษย์มีความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านความคิดความรู้สึกและแรงจูงใจการตั้งเป้าหมายและความพยายามให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ความสามารถในการควบคุมตนเองได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการศึกษาเมื่อสามารถบังคับตนได้สำเร็จจะมีระบบการควบคุม (Self-demand) และระบบการลงโทษตนเอง (Self-sanction) ใช้เป็นกรอบดำเนินชีวิตของตนให้สามารถทำตามที่ตนควรทำแต่ละคนจะมีมาตรฐานแรงจูงใจไม่เท่ากันระดับการควบคุมตนเองไม่เหมือนกันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ที่ได้รับจากเงื่อนไขของผลกรรม

แบบบูรณาการระบบตัวตน (The Self System) เป็นโครงสร้างของการคิดที่มีการรับรู้และการควบคุมตนเองประเมินพฤติกรรมของตนจากประสบการณ์ในอดีตและผลที่จะได้รับในอนาคตเมื่อประเมินตนเองจะสามารถควบคุมตนได้ (Self-regulation) แบบบูรณาการเชื่อว่าคนเรามีวิธีการควบคุมตนเองได้โดยวิธีการตอบโต้ (reactive strategy) และวิธีในเชิงรุก (proactive strategy) เมื่อบุคคลตั้งเป้าหมายที่เขาปรารถนาเขาจะสามารถจัดการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายและได้รับความสำเร็จในเป้าหมายนั้นจะมีพฤติกรรมเชิงรุกในการเตรียมเป้าหมายใหม่สำหรับตัวเขาในอนาคต ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการการควบคุมตนเองมีทั้งปัจจัยภายนอกและภายในภายนอกเช่นมาตรฐานสังคมรางวัลการได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่นส่วนปัจจัยภายในมี ๓ ปัจจัยคือการสังเกตตนเองการประเมินผลจากการกระทำ

ก. การสังเกตตนเองการสังเกตพฤติกรรมและปรับปรุงพฤติกรรมของตนการปรับปรุงตนเองให้อยู่ในระดับใดต้องอาศัยมาตรฐานจากภายนอกเช่นมาตรฐานของบิดามารดาหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อตัวเราเช่นคุณภาพปริมาณความเร็วลักษณะตัวแบบเกณฑ์สำหรับประเมิน

ข. การประเมิน

ค. ผลจากการกระทำ

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

คณินนุช พิจิตรนรการ ได้ทำการวิจัย^{๑๕๔} เรื่อง “การประเมินโครงการรักการอ่านของโรงเรียนพรประสาทวิทยา” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการรักการอ่านของนักเรียนพรประสาทวิทยา ตามความคิดเห็น ของครู ใน ๕ ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และด้านผลกระทบ (Impact) ๒) เพื่อศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วยครูผู้สอนจำนวน ๓๐ คน และได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และนักเรียนระดับชั้น ป. ๔ – ๖ จำนวน ๒๕๖ คน ซึ่งมาได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามลำดับ ชั้นต่ำต่างๆ จำนวน ๑๕๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ๒ ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อโครงการรักการอ่านใน ๕ ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้าย^{๑๕๕} ได้ศึกษาเรื่อง “นิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า นิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน

^{๑๕๔} คณินนุช พิจิตรนรการ, “การประเมินโครงการรักการอ่านของโรงเรียนพรประสาทวิทยา,” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๕๕} อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้าย, “นิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้าบทคัดย่อ.

โรงเรียนสาธิตสังกัฒมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตสังกัฒมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมตามตัวแปร เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างในทุกตัวแปร สภาพแวดล้อมการอ่านที่โรงเรียนตามความเห็นของนักเรียน ผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้านตามความเห็นของนักเรียน ผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับสูง เปรียบเทียบสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้านของนักเรียน โดยรวมตามตัวแปร เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างในทุกตัวแปร ความสัมพันธ์ของนิสัยรักการอ่านของนักเรียน กับสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่

โรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนกับสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านกิจกรรมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ของนิสัยรักการอ่านของนักเรียน กับสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่บ้านโดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนกับสภาพแวดล้อมด้านกายภาพมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จิราวรรณ อารยัน ได้ศึกษา^{๑๕๖} เรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ตามวุฒิการศึกษาพบว่าครูที่สำเร็จการศึกษาวุฒิบรรณารักษ์กับครูบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาด้านอื่น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมแนะนำหนังสือกิจกรรมการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทวารายการนิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแข่งขันหนังสือที่น่าสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนกิจกรรมด้านการเล่าเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ พบว่า มีการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกันหนังสือ กิจกรรมการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทำโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านที่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือ กิจกรรมการแนะนำรายการหนังสือที่น่าสนใจ ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือคือ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครู บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การจัดทำรายการชื่อหนังสือที่น่าสนใจ และการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๑ และมีการกิจกรรมแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนกิจกรรมด้านการเล่าเรื่องจากหนังสือ การ

^{๑๕๖} จิราวรรณ อารยัน, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์, (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖), หน้าบทคัดย่อ.

แนะนำหนังสือ สนทนาเกี่ยวกับหนังสือการจัดนิทรรศการ และการอ่านหนังสือให้ฟัง พบว่ามีการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือการเล่านิทาน การโต้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ การจัดการรายการซื้อหนังสือที่น่าสนใจ การแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คือการเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ สนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การจัดนิทรรศการ และการอ่านหนังสือให้ฟัง

สกุณี เกรียงชัยพร ได้ทำการศึกษา^{๑๕๗} องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร คือ๑) องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ ครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสังคม ๒) องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัยในการเรียน บุคลิกภาพและแรงจูงใจในการอ่าน ๓) องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การสนับสนุนด้านการอ่านของผู้ปกครองจำนวนพี่น้อง และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ๔) องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด และการสนับสนุนด้านการอ่านของครู และ๕) องค์ประกอบด้านสังคม ได้แก่ การรับสื่อและสิ่งพิมพ์ และการใช้เทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๑๖ คนผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน มี ๘ องค์ประกอบ ได้แก่ นิสัยในการเรียน แรงจูงใจในการอ่าน การสนับสนุนด้านการอ่านของผู้ปกครองสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด การสนับสนุนด้านการอ่านของครู การรับสื่อและสิ่งพิมพ์ และการใช้เทคโนโลยี องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียน เรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนด้านการอ่านของครูในโรงเรียน แรงจูงใจในการอ่าน การใช้เทคโนโลยี การรับสื่อและสิ่งพิมพ์ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

จิตรลดา ไผตรีจิตต์ ได้ทำการศึกษา^{๑๕๘} นิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถามนิสัยรักการอ่านของนักเรียน และแบบสังเกตนิสัยรักการอ่านของนักเรียนซึ่งเป็นแบบสังเกตสำหรับครูประจำชั้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒๐๐ คนผลการวิจัยพบว่า นิสัยรักการอ่านระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับสูง

^{๑๕๗} สกุณี เกรียงชัยพร, “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร, สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๘), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๕๘} จิตรลดา ไผตรีจิตต์, “ศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานเขตบางพลัด”, สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๙), หน้า ๕๘-๖๒.

และนักเรียนชายอยู่ในระดับปานกลาง นิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน และผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ส่งผลให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านนั้นเกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน ครอบครัว สนับสนุนการอ่าน การใช้เวลาอ่านหนังสือร่วมกัน การเสริมแรงจูงใจในการอ่าน โดยผู้ปกครองปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการอ่านและมีหนังสือที่เด็กตรงกับความสนใจไว้ที่บ้าน ซึ่งการส่งเสริมการอ่านที่บ้านของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมากที่สุด และจากสภาพแวดล้อมการอ่านที่โรงเรียน การสนับสนุนการอ่านของครู การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด มุมอ่านหนังสือในห้องเรียนและกลุ่มเพื่อนชักชวนกันอ่าน เป็นอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

โบลท์ (Bolt)^{๑๕๙} ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเลือกหนังสือไว้ที่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ระดับการศึกษาของบิดามารดา ที่ตั้งของโรงเรียน (ในเมืองและในชนบท) เพศ ระดับชั้นเรียน และอายุ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียน รวมถึงการศึกษาตัวแปรจากครอบครัวด้านนิสัยรักการอ่านของบิดามารดา พี่เลี้ยง ความคาดหวังของบิดามารดา การใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็ก การเข้าถึงและการใช้วัสดุในการอ่าน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียน เกรด ๔, ๖ และ ๘ จำนวน ๓๑๔ คน จากโรงเรียนในเมืองนิวฟาวด์แลนด์และเมืองลาบราเดอร์ ประเทศแคนาดา โดยเป็นโรงเรียนในเมือง ๒ โรงเรียนและโรงเรียนในชนบท ๕ โรงเรียนรวมไปถึงผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนดังกล่าวด้วย ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่บ้านของนักเรียนมีอิทธิพลในทางบวกต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญคือ ระดับการศึกษาของบิดามารดา สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ได้แก่ นิสัยรักการอ่านของบิดามารดา การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากวัสดุเพื่อการอ่าน และความคาดหวังของบิดามารดา

นิวแมน (Neuman)^{๑๖๐} ศึกษาสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่มีผลโดยตรงกับการใช้เวลาว่างของนักเรียน เกรด ๕ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียน เกรด ๕ จำนวน ๒๕๔ คน และผู้ปกครองจำนวน ๘๔ คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียน เกรด ๕ อ่านหนังสือในเวลาว่างเฉลี่ย ๒.๓๓ เล่มต่อเดือน เด็กผู้หญิงอ่านมากกว่าเด็กผู้ชาย เวลาว่างในการอ่านแต่ละครั้ง เฉลี่ย ๑๕ นาทีต่อวัน เด็กมักจะใช้ช่วงเวลาก่อนนอนและช่วงเวลาพักผ่อนกับครอบครัวเป็นช่วงเวลาในการอ่านมากที่สุด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า บทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการอ่านสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็ก

^{๑๕๙} Bolt, Dianne Elizabeth, The Identification of Home Literacy Factors and Their Relationship to Middle Grade Students' Reading Achievement, M.A. (Education), (New Foundland: Memorial University of New Foundland, 1992), Abstract.

^{๑๖๐} Neuman, Susan B, The Home Environment and Fifth Grade Student Leisure Reading, *The Elementary School Journal*, 86(3): 1986, p.338-339.

สเทลเทนแคมป์ (Steltenkamp)^{๑๖๑} ศึกษาทัศนคติและนิสัยการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการสอบถามสิ่งที่อ่าน ความพึงพอใจ สภาพแวดล้อมในการอ่านจากครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการอ่านสิ่งพิมพ์มาก โดยอ่านนิตยสารมากที่สุด นักเรียนที่อ่านมากเป็นผู้ชอบอ่านและได้รับการส่งเสริมให้รักการอ่านจากที่บ้าน

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

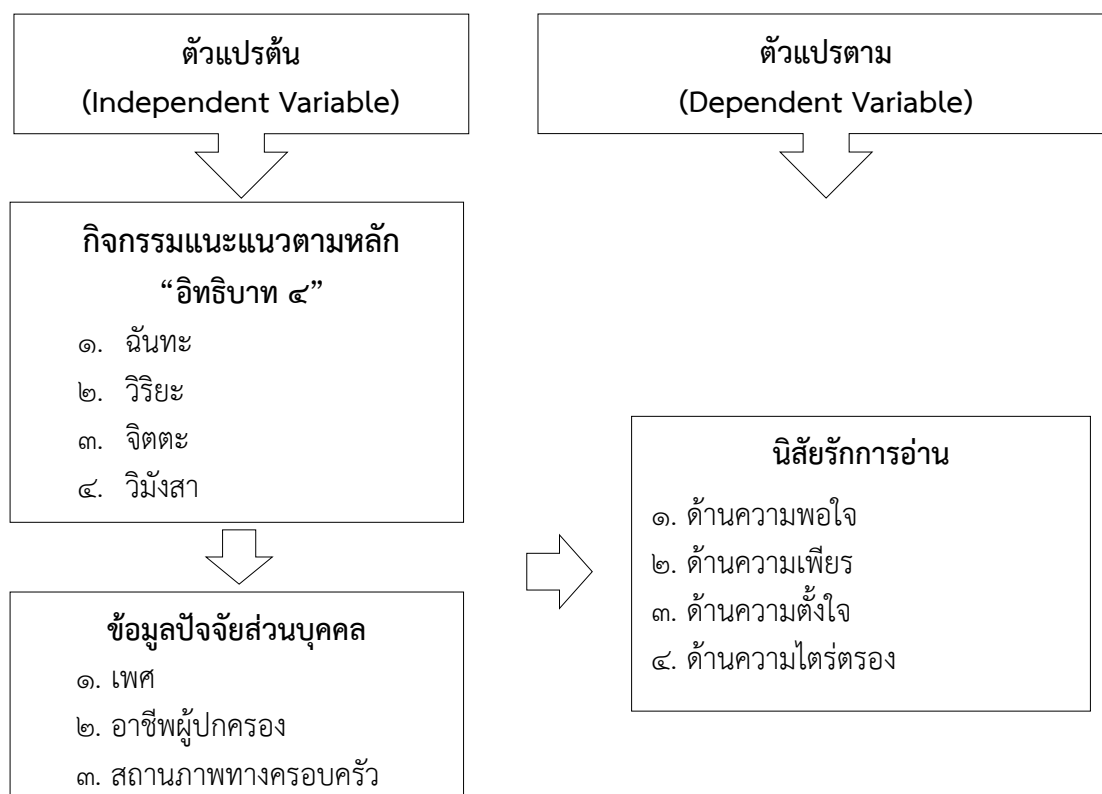
งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ

- กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔
- ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ, อาชีพผู้ปกครอง , สถานภาพทางครอบครัว

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

- นิสัยรักการอ่าน

^{๑๖๑} Steltenkamp, Charles Joseph, Habits Attitudes and Experiences : A Study of Secondary Students' Reading, Ph.D. (Michigan: Michigan State University, 1992), Abstract.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรม
แนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”
โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรม
แนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ”
ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้กิจกรรมการจัดการ
เรียนรู้ และใช้แบบสอบถามวัดตัวแปรตาม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว กับกลุ่มตัวอย่าง
โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน
ของนักเรียน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนบ้าน
ท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวน ๓๐ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนบ้าน
ท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑ ห้อง จำนวน ๓๐ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
(Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการเลือกห้องเรียน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้แบบสอบถามการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน และแผนกิจกรรมแนะแนว โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ แผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านโดยใช้กิจกรรมแนะแนว

ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๗ ครั้ง ครั้งละ ๑ ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแต่ละครั้ง ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนานิสัยรักการอ่านโดยใช้กิจกรรมแนะแนว

๓.๓.๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน

แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่าน จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยมีลำดับการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

(๑) ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

(๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(๔) สร้างเครื่องมือในการสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

(๖) นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of objective congruence: IOC) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เกี่ยวกับข้อความ หรือข้อความแต่ละข้อ

(๗) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ

(๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

(๙) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบของการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, สถานภาพครอบครัว, อาชีพผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านความพอใจ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๒) ด้านความเพียร มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๓) ด้านความตั้งใจ มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

๔) ด้านความไตร่ตรอง มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

รวมข้อความคำถามจากแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน ๒๐ ข้อ

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ได้แก่ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก

๓ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย

๑ หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^{๑๙๒} ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๐๐ - ๑.๔๙	หมายความว่า	น้อยที่สุด

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประสบการณ์ด้านการประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษา และความชัดเจนของคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ รูป/คน

จากนั้น นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruence) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เกี่ยวกับข้อความ หรือข้อความคำถามแต่ละข้อ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะคงข้อความหรือคำถามนั้นไว้หรือจะตัดออกข้อความหรือคำถามที่จะคงไว้นั้นมีดัชนีค่าความพ้องไม่ต่ำกว่า ๐.๕ โดยใช้สูตร^{๑๙๓}

$$IOC = \frac{\sum X}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

^{๑๙๒} ประคอง กรรณสูต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

^{๑๙๓} ประคอง กรรณสูต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๓๗.

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน และนำเครื่องมือที่ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Cronbach, Lee J^{๑๙๔} ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔๕

๔) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๒) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓๐ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๓) เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วมาตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์แล้วนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

---

^{๑๙๔} Cronbach, Lee J, *Essentials of psychological testing*, ๔th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p 217.

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ เป็นร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบสอบถามของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ ตามแนวคิดของ Best, John W. แปลความหมายดังนี้

๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายความว่า	มีความรับผิดชอบระดับมากที่สุด
๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายความว่า	มีความรับผิดชอบระดับมาก
๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายความว่า	มีความรับผิดชอบระดับปานกลาง
๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายความว่า	มีความรับผิดชอบระดับน้อย
๑.๐๐ - ๑.๔๙	หมายความว่า	มีความรับผิดชอบระดับน้อยที่สุด ^{๑๙๕}

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์จัดการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใช้สถิติพื้นฐาน ๒ สถิติคือคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic mean : $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบจัดการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศใช้สถิติการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑

การวิเคราะห์เปรียบเทียบจัดการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามระดับความรับผิดชอบทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ความพอใจ ๒. ความเพียร ๓. ความตั้งใจ ๔. ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ ๔. ความไตร่ตรอง โดยใช้สถิติการทดสอบค่าเฉลี่ย One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

---

^{๑๙๕} Best, John W., *Research in Education*, 3rd ed., Englewood Cliffs, (New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1977), P. 193.

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ก่อนและหลัง เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน เพื่อศึกษาผลการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ก่อนและหลัง เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยการใช้กิจกรรมแนะแนว ก่อนและหลัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน ๓๐ คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) ของการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านหลุกทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านหลุกทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔

๔.๑ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

(n = ๓๐)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๖	๕๓.๓๐
หญิง	๑๔	๔๖.๗๐
รวม	๓๐	๑๐๐.๐๐
สถานภาพครอบครัว		
อยู่ร่วมกัน	๑๙	๖๓.๓๐
แยกกันอยู่	๑๑	๓๖.๗๐
หย่าร้าง	๐	๐.๐๐
พ่อเสียชีวิต	๐	๐.๐๐
แม่เสียชีวิต	๐	๐.๐๐
พ่อและแม่เสียชีวิต	๐	๐.๐๐
รวม	๓๐	๑๐๐.๐๐
อาชีพผู้ปกครอง		
รับจ้าง	๑๙	๖๓.๓๐
ค้าขาย	๙	๓๐.๐๐
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๐	๐.๐๐
ธุรกิจส่วนตัว	๒	๖.๗๐
เกษตรกร/ประมง	๐	๐.๐๐
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๐	๐.๐๐
อื่นๆ	๐	๐.๐๐
รวม	๓๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด ๓๐ คน

จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๐ และเพศหญิง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๐

จำแนกตามสถานภาพครอบครัว ส่วนใหญ่ อยู่ร่วมกันจำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓๐ รองลงมาแยกกันอยู่ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๐

จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ อาชีพรับจ้างจำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓๐ รองลงมา ค้าขาย จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ และน้อยสุดมาธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๗๐

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว

วัตถุประสงค์ที่ ๑ : เพื่อศึกษาระดับนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ดังตารางที่ ๔.๒ - ตารางที่ ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ภาพรวม

(n = ๓๐)

การสร้างนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านที่ ๑ ความพอใจ (ฉันทะ)	๓.๒๑	๐.๒๙๒	ปานกลาง
ด้านที่ ๒ ความเพียร (วิริยะ)	๓.๒๔	๐.๑๙๔	ปานกลาง
ด้านที่ ๓ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ (จิตตะ)	๓.๓๒	๐.๒๙๕	ปานกลาง
ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง (วิมังสา)	๓.๑๘	๐.๑๙๖	ปานกลาง
รวม	๓.๒๔	๐.๑๘๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๔$, S.D. = ๐.๑๘๕) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่ ๓ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ จิตตะ ($\bar{x} = ๓.๓๒$, S.D. =

๐.๒๙๕) รองลงมา ด้านที่ ๒ ความเพียร วิริยะ ($\bar{x} = ๓.๒๔$, S.D. = ๐.๒๙๕) และน้อยที่สุด คือ ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง วิมังสา ($\bar{x} = ๓.๑๘$, S.D. = ๐.๑๘๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๑ ความพอใจ**

(n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความพอใจ	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๑	นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบเท่านั้น	๒.๘๖	๐.๗๓๐	ปานกลาง
๒	นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนหนังสืออ่านกับเพื่อนเสมอ	๓.๒๓	๐.๕๐๔	ปานกลาง
๓	นักเรียนมักจะตื่นเต้นกับหนังสือใหม่ๆ ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น	๓.๒๖	๐.๔๔๗	ปานกลาง
๔	นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือได้รับประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน	๓.๕๐	๐.๕๐๘	มาก
๕	นักเรียนชอบเลือกหนังสือที่ชอบอ่านด้วยตนเอง	๓.๒๐	๐.๔๘๔	ปานกลาง
รวม		๓.๒๑	๐.๒๙๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม **ด้านที่ ๑. ความพอใจ** นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๑$, S.D. = ๐.๒๙๒)

เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๔ นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือได้รับประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน ($\bar{x} = ๓.๕๐$, S.D. = ๐.๕๐๘) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ ๓ นักเรียนมักจะตื่นเต้นกับหนังสือใหม่ๆ ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น ($\bar{x} = ๓.๒๖$, S.D. = ๐.๔๔๗) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๑ มีนักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบเท่านั้น ($\bar{x} = ๒.๘๖$, S.D. = ๐.๗๓๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๒.ความเพียร**

(n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความเพียร	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๖	นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้	๓.๔๓	๐.๐๕๔	ปานกลาง
๗	นักเรียนใช้เวลาว่างในการอ่านสม่ำเสมอ	๓.๑๓	๐.๓๔๕	ปานกลาง
๘	นักเรียนเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและยืมหนังสือ	๓.๓๓	๐.๔๙๗	ปานกลาง
๙	นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอ่านมากยิ่งขึ้น	๒.๘๐	๐.๕๕๐	ปานกลาง
๑๐	นักเรียนชอบซื้อหนังสือที่สามารถพกติดตัวได้	๓.๕๓	๐.๕๐๗	มาก
รวม		๓.๒๔	๐.๑๙๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม **ด้านที่ ๒. ความเพียร** นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๔$, S.D. = ๐.๑๙๔)

เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๑๐ นักเรียนชอบซื้อหนังสือที่สามารถพกติดตัวได้ ($\bar{x} = ๓.๕๓$, S.D. = ๐.๕๐๗) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ ๖ นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ($\bar{x} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๐๕๔) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๙ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอ่านมากยิ่งขึ้น ($\bar{x} = ๒.๘๐$, S.D. = ๐.๕๕๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ**

(n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความตั้งใจ	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๑๑	นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท และ สนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่าน	๒.๘๖	๐.๗๓๐	ปานกลาง
๑๒	นักเรียนชอบอ่านหนังสือที่บ้าน และมีมุมหนังสือ ของตัวเอง	๓.๓๒	๐.๕๐๔	ปานกลาง
๑๓	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมรักการอ่านของ โรงเรียนสม่ำเสมอ	๓.๒๖	๐.๔๔๙	ปานกลาง
๑๔	นักเรียนชอบอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่ รู้สึกเบื่อ หรือง่วงนอน	๓.๕๐	๐.๕๐๘	มาก
๑๕	นักเรียนรักษาหนังสือ ไม่ว่าจะเป็วิธีกรเปิด สมุด หรือวิธีการถนอมปก	๓.๒๐	๐.๔๘๔	ปานกลาง
รวม		๓.๒๑	๐.๒๙๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้ กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม **ด้านที่ ๓. ความตั้งใจ**นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง ($\bar{x}$ = ๓.๒๑, S.D. = ๐.๒๙๒)

เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๑๔ นักเรียนชอบอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่รู้สึกเบื่อ หรือง่วงนอน ($\bar{x}$ = ๓.๕๐ S.D. = ๐.๕๐๘) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ ๑๒ นักเรียนชอบอ่านหนังสือที่บ้าน และมีมุมหนังสือ ของตัวเอง ($\bar{x}$ = ๓.๓๒, S.D. = ๐.๕๐๔) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๑๑ นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุก ประเภท และ สนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่าน ($\bar{x}$ = ๒.๘๖, S.D. = ๐.๗๓๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง**

(n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความไตร่ตรอง	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๑๖	นักเรียนขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญในหนังสือช่วยส่งเสริมให้เกิดสมาธิมากขึ้น	๓.๐๖	๐.๔๔๙	ปานกลาง
๑๗	นักเรียนชอบอ่านหนังสืออื่นๆ อ่านหนังสือพิมพ์เฉพาะนิยายเรื่องที่ชอบ	๓.๖๐	๐.๔๙๘	มาก
๑๘	นักเรียนชอบอ่านสิ่งที่ให้ความรู้ได้และอ่านหนังสือที่ชอบซ้ำ ๆ หลายครั้ง	๓.๑๖	๐.๕๖๑	ปานกลาง
๑๙	นักเรียนชอบไปร้านหนังสือ และสามารถแนะนำหนังสือให้เพื่อนซื้อหนังสือและอ่านหนังสือได้	๓.๔๐	๐.๔๙๘	มาก
๒๐	นักเรียนสามารถนำทักษะการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการเรียนได้	๓.๓๖	๐.๕๕๖	ปานกลาง
รวม		๓.๓๒	๐.๒๙๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม **ด้านที่ ๔. ความไตร่ตรอง** นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๒๙๕)

เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๑๗ นักเรียนชอบอ่านหนังสืออื่นๆ อ่านหนังสือพิมพ์เฉพาะนิยายเรื่องที่ชอบ ($\bar{x} = ๓.๖๐$ S.D. = ๐.๔๙๘) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ ๑๙ นักเรียนชอบไปร้านหนังสือ และสามารถแนะนำหนังสือให้เพื่อนซื้อหนังสือและอ่านหนังสือได้ ($\bar{x} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๕๙๘) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๑๖ นักเรียนขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญในหนังสือช่วยส่งเสริมให้เกิดสมาธิมากขึ้น ($\bar{x} = ๓.๐๖$, S.D. = ๐.๕๕๖) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ ๒ : เพื่อศึกษาผลการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยแต่ละบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ ๔.๗ – ตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ **หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ภาพรวม**

(n = ๓๐)

การสร้างนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านที่ ๑ ความพอใจ (ฉันทะ)	๔.๔๘	๐.๒๖๐	มาก
ด้านที่ ๒ ความเพียร (วิริยะ)	๔.๔๖	๐.๓๒๐	มาก
ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ (จิตตะ)	๔.๕๓	๐.๑๙๑	มากที่สุด
ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง (วิมังสา)	๔.๘๑	๐.๑๕๖	มากที่สุด
รวม	๔.๕๗	๐.๑๕๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการพัฒนานิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๗$, S.D. = ๐.๑๕๑) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง ($\bar{x} = ๔.๘๑$, S.D. = ๐.๑๕๖) รองลงมา ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ ($\bar{x} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๑๙๑) และน้อยที่สุด คือ ด้านที่ ๒ ความเพียร ($\bar{x} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๓๒๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๑ ความพอใจ**

(n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความพอใจ	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๑	นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบเท่านั้น	๔.๐๖	๐.๗๘๔	มาก
๒	นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนหนังสืออ่านกับเพื่อนเสมอ	๔.๔๖	๐.๕๐๗	มาก
๓	นักเรียนมักจะตื่นเต้นกับหนังสือใหม่ๆ ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น	๔.๕๓	๐.๕๐๗	มากที่สุด
๔	นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือได้รับประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน	๔.๖๓	๐.๔๙๐	มากที่สุด
๕	นักเรียนชอบเลือกหนังสือที่ชอบอ่านด้วยตนเอง	๔.๗๐	๐.๔๖๖	มากที่สุด
รวม		๔.๔๘	๐.๒๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการพัฒนานิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๒๖๐) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๕ นักเรียนชอบเลือกหนังสือที่ชอบอ่านด้วยตนเอง ($\bar{x} = ๔.๗๐$, S.D. = ๐.๔๖๖) รองลงมา ข้อที่ ๔ นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือได้รับประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน ($\bar{x} = ๔.๖๓$, S.D. = ๐.๔๙๐) และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑ นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบเท่านั้น ($\bar{x} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๗๘๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๒ ด้านความเพียร** (n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความเพียร	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๖	นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้	๔.๔๖	๐.๕๐๗	มาก
๗	นักเรียนใช้เวลาว่างในการอ่านสม่ำเสมอ	๔.๕๐	๐.๕๐๘	มากที่สุด
๘	นักเรียนเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและยืมหนังสือ	๔.๕๐	๐.๕๐๘	มากที่สุด
๙	นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอ่านมากยิ่งขึ้น	๔.๒๖	๐.๗๓๙	มาก
๑๐	นักเรียนชอบซื้อหนังสือที่สามารถพกติดตัวได้	๔.๕๖	๐.๕๐๔	มากที่สุด
	รวม	๔.๔๖	๐.๓๒๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการพัฒนานิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๓๒๐) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๑๐ นักเรียนชอบซื้อหนังสือที่สามารถพกติดตัวได้ ($\bar{x} = ๔.๕๖$, S.D. = ๐.๕๐๔) รองลงมา ข้อที่ ๗ นักเรียนใช้เวลาว่างในการอ่านสม่ำเสมอ ($\bar{x} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๕๐๘) และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๙ นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอ่านมากยิ่งขึ้น ($\bar{x} = ๔.๒๖$, S.D. = ๐.๗๓๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ**

(n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความตั้งใจ	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๑๑	นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท และ สนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่าน	๔.๑๓	๐.๓๔๕	มาก
๑๒	นักเรียนชอบอ่านหนังสือที่บ้าน และมีมุมหนังสือ ของตัวเอง	๔.๘๓	๐.๓๗๙	มากที่สุด
๑๓	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมรักการอ่านของ โรงเรียนสม่ำเสมอ	๔.๘๐	๐.๔๐๖	มากที่สุด
๑๔	นักเรียนชอบอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่ รู้สึกเบื่อ หรือง่วงนอน	๔.๒๓	๐.๔๓๐	มาก
๑๕	นักเรียนรักษาหนังสือ ไม่ว่าจะเป็วิธีกาารเปิด สมุด หรือวิธีการถนอมปก	๔.๖๖	๐.๔๗๙	มากที่สุด
รวม		๔.๕๓	๐.๑๙๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการพัฒนานิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๑๙๑) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๑๓ นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมรักการอ่านของโรงเรียนสม่ำเสมอ ($\bar{x} = ๔.๘๐$, S.D. = ๐.๔๐๖) รองลงมา ข้อที่ ๑๕ นักเรียนรักษาหนังสือ ไม่ว่าจะเป็วิธีกาารเปิดสมุด หรือวิธีการถนอมปก ($\bar{x} = ๔.๖๖$, S.D. = ๐.๔๗๙) และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑๑ นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท และ สนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่าน ($\bar{x} = ๔.๑๓$, S.D. = ๐.๓๔๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง** (n = ๓๐)

ข้อที่	ด้านความไตร่ตรอง	ระดับปฏิบัติการ		แปลผล
		ก่อนทดลอง		
		$\bar{x}$	S.D.	
๑๖	นักเรียนขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญในหนังสือช่วยส่งเสริมให้เกิดสมาธิมากขึ้น	๔.๖๖	๐.๔๗๙	มากที่สุด
๑๗	นักเรียนชอบอ่านหนังสืออื่นๆ อ่านหนังสือพิมพ์เฉพาะนิยายเรื่องที่ชอบ	๔.๘๓	๐.๓๗๙	มากที่สุด
๑๘	นักเรียนชอบอ่านสิ่งที่ให้ความรู้ได้และอ่านหนังสือที่ชอบซ้ำ ๆ หลายครั้ง	๔.๘๖	๐.๓๔๕	มากที่สุด
๑๙	นักเรียนชอบไปร้านหนังสือ และสามารถแนะนำหนังสือให้เพื่อนซื้อหนังสือและอ่านหนังสือได้	๔.๘๓	๐.๓๗๙	มากที่สุด
๒๐	นักเรียนสามารถนำทักษะการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการเรียนได้	๔.๘๖	๐.๓๔๕	มากที่สุด
รวม		๔.๘๑	๐.๑๕๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการพัฒนานิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๘๑$, S.D. = ๐.๑๕๖) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๒๐ นักเรียนสามารถนำทักษะการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการเรียนได้ ($\bar{x} = ๔.๘๖$, S.D. = ๐.๓๔๕) รองลงมา ข้อที่ ๑๙ นักเรียนชอบไปร้านหนังสือ และสามารถแนะนำหนังสือให้เพื่อนซื้อหนังสือและอ่านหนังสือได้ ($\bar{x} = ๔.๘๓$, S.D. = ๐.๓๗๙) และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑๖ นักเรียนขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญในหนังสือช่วยส่งเสริมให้เกิดสมาธิมากขึ้น ($\bar{x} = ๔.๖๖$, S.D. = ๐.๔๗๙) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ ๓ : เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยแต่ละบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ ๔.๑๒ – ตารางที่ ๑๖

สมมติฐานการวิจัย ข้อที่ ๑ : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว มีระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านมากขึ้นกว่าก่อนการใช้กิจกรรมแนะแนว

ตารางที่ ๔.๑๒ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว โดยภาพรวม

(n = ๓๐)

ภาพรวม	การทดสอบ	ระดับการปฏิบัติ				
		n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
	ทดสอบก่อนเข้ากิจกรรม	๓๐	๓.๒๔	๐.๑๘๕	๓๗.๔๓๘	.๐๐๐*
	ทดสอบหลังเข้ากิจกรรม	๓๐	๔.๕๗	๐.๑๕๑		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ภาพรวมการพัฒนานิสัยรักการอ่าน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ก่อนการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ($\bar{x}$ = ๓.๒๔, S.D. = ๐.๑๘๕) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน หลังการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ($\bar{x}$ = ๔.๕๗, S.D. = ๐.๑๕๑) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๓ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๑ ความพอใจ**

(n = ๓๐)

ด้านความพอใจ	การทดสอบ	ระดับการปฏิบัติ				
		n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
	ทดสอบก่อนเข้ากิจกรรม	๓๐	๓.๒๑	๐.๒๙๒	๒๑.๖๑๙	๐.๐๐๐*
	ทดสอบหลังเข้ากิจกรรม	๓๐	๔.๔๘	๐.๒๖๐		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ด้านความพอใจ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = ๓.๒๑$, S.D. = ๐.๒๙๒) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมแตกต่างกัน จากการทดสอบหลังการเข้ากิจกรรม ($\bar{x} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๒๖๐) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๔ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุก สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๒ ความเพียร**

(n = ๓๐)

ด้านความเพียร	การทดสอบ	ระดับการปฏิบัติ				
		n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
	ทดสอบก่อนเข้ากิจกรรม	๓๐	๓.๒๔	๐.๑๙๔	๒๒.๗๕๐	๐.๐๐๐*
	ทดสอบหลังเข้ากิจกรรม	๓๐	๔.๔๖	๐.๓๒๐		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ด้านความเพียร นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = ๓.๒๔$, S.D. = ๐.๑๙๔) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมแตกต่างกัน จากการทดสอบหลังการเข้ากิจกรรม ($\bar{x} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๓๒๐) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๕ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ

(n = ๓๐)

ด้านความตั้งใจ	การทดสอบ	ระดับการปฏิบัติ				
		n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
	ทดสอบก่อนเข้ากิจกรรม	๓๐	๓.๓๒	๐.๒๙๕	-๑๗.๕๕๘	๐.๐๐๐
	ทดสอบหลังเข้ากิจกรรม	๓๐	๔.๕๓	๐.๑๙๑		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ด้านความตั้งใจ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๒๙๕) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมแตกต่างกัน จากการทดสอบหลังการเข้ากิจกรรม ($\bar{x} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๑๙๑) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๖ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว **ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง**

(n = ๓๐)

ด้านความไตร่ตรอง	การทดสอบ	ระดับการปฏิบัติ				
		n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
	ทดสอบก่อนเข้ากิจกรรม	๓๐	๓.๑๘	๐.๑๙๖	-๓๔.๑๐๙	.๐๐๐
	ทดสอบหลังเข้ากิจกรรม	๓๐	๔.๘๑๓	๐.๑๕๙		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ความไตร่ตรอง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = ๔.๘๑๓$, S.D. = ๐.๑๕๙) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมแตกต่างกัน จากการทดสอบก่อนการเข้ากิจกรรม ($\bar{x} = ๓.๑๘$, S.D. = ๐.๑๙๖) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยแต่ละบุคคล

สมมติฐานที่ ๒ : นักเรียนที่มี เพศ ต่างกัน หลังจากใช้กิจกรรมแนะแนว นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนฯ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตามเพศ

(n = ๓๐)

นิสัยรักในการเรียน	กลุ่มตัวอย่าง	เพศ	$\bar{x}$	S.D.	t	sig.
ด้านที่ ๑ ความพอใจ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๓.๑๘	๐.๑๗๕	-๒.๐๐๑	๐.๐๕๕
		หญิง	๓.๓๑	๐.๑๗๘		
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๔.๔๗	๐.๑๓๖	-๔.๙๗๒	๐.๐๐๐
		หญิง	๔.๖๗	๐.๐๘๐		
ด้านที่ ๒ ความเพียร	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๓.๑๖	๐.๑๘๒	-๒.๘๒๖	๐.๗๕๘
		หญิง	๓.๓๔	๐.๑๖๕		
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๔.๓๓	๐.๓๒๔	-๒.๔๒๑	๐.๐๒๒
		หญิง	๔.๖๐	๐.๒๖๐		
ด้านที่ ๓ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๓.๒๗	๐.๒๙๐	๐.๘๘๗	๐.๓๘๓
		หญิง	๓.๓๗	๐.๓๐๒		
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๔.๕๑	๐.๒๑๘	-๐.๖๒๙	๐.๕๓๔
		หญิง	๔.๕๕	๐.๑๖๐		
ด้านที่ ๔ ความตั้งใจความไตร่ตรอง	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๓.๒๑	๐.๑๙๙	๐.๗๖๖	๐.๔๕๐
		หญิง	๓.๑๕	๐.๑๙๔		
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๔.๗๖	๐.๑๘๒	-๑.๙๙๑	๐.๐๕๖
		หญิง	๔.๘๗	๐.๐๙๙		
รวม	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๓.๑๘	๐.๑๗๕	๐.๔๙๙	๐.๐๕๕
		หญิง	๓.๓๑	๐.๑๗๘		
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	๔.๔๗	๐.๑๓๖	-๔.๘๐๘	๐.๐๐๐
		หญิง	๔.๖๗	๐.๐๘๐		

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ ภาพรวมและรายด้าน มีระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ มากกว่า ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มี สถานภาพครอบครัว ต่างกัน มีนิสัยรักการอ่าน หลังจากใช้ กิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียน แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามสถานภาพครอบครัว

(n = ๓๐)

นิสัยรักในการเรียน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	sig.
ด้านที่ ๑ ความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	.๙๒๙	๒	.๔๖๕	๘.๑๒๐	.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๑.๕๔๕	๒๗	.๐๕๗		
	รวม	๒.๔๗๕	๒๙			
ด้านที่ ๒ ความเพียร	ระหว่างกลุ่ม	.๒๔๑	๒	.๑๒๐	๓.๘๐๘	.๐๓๕
	ภายในกลุ่ม	.๘๕๔	๒๗	.๐๓๒		
	รวม	๒.๔๗๕	๒๙			
ด้านที่ ๓ ความจดจ่อ ในสิ่งที่ทำ	ระหว่างกลุ่ม	.๓๑๐	๒	.๑๕๕	๑.๘๘๔	.๑๗๑
	ภายในกลุ่ม	๒.๒๑๘	๒๗	.๐๘๒		
	รวม	๒.๕๒๘	๒๙			
ด้านที่ ๔ ความ ไตร่ตรอง	ระหว่างกลุ่ม	.๑๓๔	๒	.๐๖๗	๑.๘๔๘	.๑๗๗
	ภายในกลุ่ม	.๙๘๐	๒๗	.๐๓๖		
	รวม	๑.๑๑๕	๒๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๑๙๑	๒	.๐๙๕	๓.๑๘๔	.๐๕๗
	ภายในกลุ่ม	.๘๐๙	๒๗	.๐๓๐		
	รวม	๑.๐๐๐	๒๙			

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพครอบครัว ด้วยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (F-test) พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามสถานภาพครอบครัว

(n = ๓๐)

นิสัยรักในการเรียน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	sig.
ด้านที่ ๑ ความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	.๔๗๐	๒	.๒๓๕	๔.๒๓๗	.๐๒๕
	ภายในกลุ่ม	๑.๔๙๘	๒๗	.๐๕๕		
	รวม	๑.๙๖๘	๒๙			
ด้านที่ ๒ ความเพียร	ระหว่างกลุ่ม	.๔๓๘	๒	.๒๑๙	๒.๓๓๕	.๖๙๖
	ภายในกลุ่ม	๒.๕๓๔	๒๗	.๐๙๗		
	รวม	๒.๙๗๒	๒๙			
ด้านที่ ๓ ความจดจ่อ ในสิ่งที่ทำ	ระหว่างกลุ่ม	.๐๔๒	๒	.๐๒๑	.๕๔๘	.๕๔๘
	ภายในกลุ่ม	๑.๐๒๕	๒๗	.๐๓๘		
	รวม	๑.๐๖๗	๒๙			
ด้านที่ ๔ ความ ไตร่ตรอง	ระหว่างกลุ่ม	.๐๗๔	๒	๑.๔๒๙	๒.๑๒๙	.๑๓๙
	ภายในกลุ่ม	.๐๖๔	๒๗	.๐๒๑		
	รวม	.๑๓๘	๒๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๑๗๗	๒	.๐๘๙	๔.๙๒๘	.๐๑๕
	ภายในกลุ่ม	.๔๘๖	๒๗	.๐๑๘		
	รวม	.๖๖๓	๒๙			

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพครอบครัว ด้วยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (F-test) พบว่าการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทดสอบด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง
(n = ๓๐)

นิสัยรักในการเรียน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	sig.
ด้านที่ ๑ ความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	.๐๖๘	๑	.๐๖๘	.๗๙๔	.๓๘๐
	ภายในกลุ่ม	๒.๔๐๖	๒๘	.๐๘๖		
	รวม	๒.๔๗๕	๒๙			
ด้านที่ ๒ ความเพียร	ระหว่างกลุ่ม	.๐๓๒	๑	.๐๓๒	.๘๕๐	.๓๖๔
	ภายในกลุ่ม	๑.๐๖๒	๒๘	.๐๓๘		
	รวม	๑.๐๙๕	๒๙			
ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ	ระหว่างกลุ่ม	.๐๓๘	๑	.๐๓๘	.๔๓๒	.๕๑๖
	ภายในกลุ่ม	๒.๔๙๐	๒๘	.๐๘๙		
	รวม	๒.๕๒๘	๒๙			
ด้านที่ ๔ ความ ไตร่ตรอง	ระหว่างกลุ่ม	.๑๒๙	๑	.๑๒๙	.๐๓๗	.๙๙๐
	ภายในกลุ่ม	.๙๘๖	๒๘	.๐๓๕		
	รวม	๑.๑๑๕	๒๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๐๐๑	๑	.๐๐๑	.๐๒๓	.๘๘๑
	ภายในกลุ่ม	๑.๐๐๐	๒๘	.๐๓๖		
	รวม	๑.๐๐๐	๒๙			

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนทำกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ด้วยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (F-test) พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อยู่ที่ระดับ มากกว่า ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มี อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน หลังจากใช้กิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนฯ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรม
 แนะนำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
 จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง หลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยการทดสอบด้วยสถิติการ
 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง
 (n = ๓๐)

นิสัยรักในการเรียน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	sig.
ด้านที่ ๑ ความพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	.๒๔๐	๑	.๒๔๐	๓.๘๘๙	.๐๖๙
	ภายในกลุ่ม	๑.๗๒๘	๒๘	.๐๖๒		
	รวม	๑.๙๖๘	๒๙			
ด้านที่ ๒ ความเพียร	ระหว่างกลุ่ม	.๐๐๒	๑	.๐๐๒	.๐๒๓	.๘๘๒
	ภายในกลุ่ม	๒.๙๗๐	๒๘	.๑๐๖		
	รวม	๒.๙๗๒	๒๙			
ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ	ระหว่างกลุ่ม	.๐๐๑	๑	.๐๐๑	.๐๒๘	.๘๖๘
	ภายในกลุ่ม	๑.๐๖๖	๒๘	.๐๓๘		
	รวม	๑.๐๖๗	๒๙			
ด้านที่ ๔ ความ ไตร่ตรอง	ระหว่างกลุ่ม	.๐๒๗	๑	.๐๒๗	๑.๐๘๕	.๓๐๖
	ภายในกลุ่ม	.๖๘๘	๒๘	.๐๒๕		
	รวม	.๗๑๕	๒๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๐๒๘	๑	.๐๒๘	๑.๒๓๕	.๒๗๖
	ภายในกลุ่ม	.๖๓๕	๒๘	.๐๒๓		
	รวม	.๖๖๓	๒๙			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ภาพรวมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้
 กิจกรรมแนะนำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
 จังหวัดเชียงใหม่ หลังเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง ด้วยวิธีการทดสอบ
 ค่าเอฟ (F-test) พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน แตกต่างกัน ภาพรวม มีค่านัยสำคัญ
 ทางสถิติอยู่ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้
 กิจกรรมแนะนำของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
 จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมกิจกรรม จำแนก ตามอาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน ในทุก
 ด้าน มีค่านัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลสรุปโดยรวมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกปัจจัยบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑ - ๓

(n = ๓๐)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ร่วมกิจกรรม	สถิติทดสอบ	ค่าระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	เพศ	กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔	ก่อนทำกิจกรรม	T-test	๐.๐๕	✓	
			หลังทำกิจกรรม			✓	
๒	สถานภาพครอบครัว	กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔	ก่อนทำกิจกรรม	F-test	๐.๐๕	✓	
			หลังทำกิจกรรม			✓	
๓	อาชีพผู้ปกครอง	กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔	ก่อนทำกิจกรรม	F-test	๐.๐๕	✓	
			หลังทำกิจกรรม			✓	

จากตารางที่ ๔.๒๒ สรุปได้ว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตัวอย่าง **จำแนกตามเพศ**ภาพรวมและรายด้าน ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

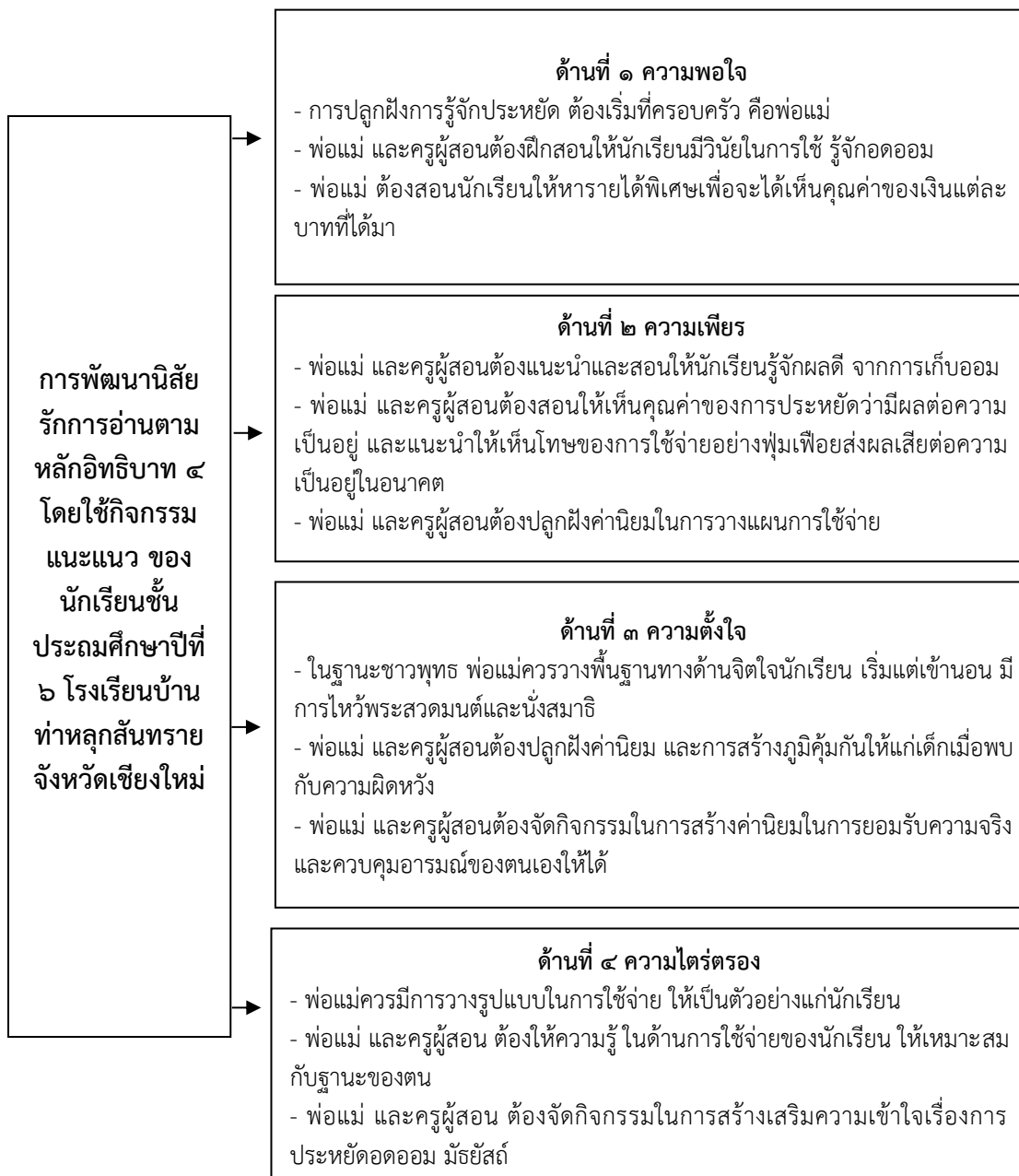
การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม**สถานภาพผู้ปกครอง** ด้วยวิธีการทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม**อาชีพผู้ปกครอง** ด้วยวิธีการทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) พบว่า ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้น ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับนิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ จากการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อศึกษาระดับผลการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยจำแนกตามสถานภาพและปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองก่อนและหลังการทดลอง เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓๐ คน แบ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี (Least Significant Difference : LSD) สามารถสรุปอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะได้ต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ด้วยกัน อาชีพผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ รับจ้างทั่วไป

๕.๑.๒ ศึกษาผลการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรม
แนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
นักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไป
หาน้อย พบว่า ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ ความจดจ่อในสิ่งทำ รองลงมา ด้านที่ ๒ ความเพียร และน้อย
ที่สุด คือ ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ ๔ นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือ
รองลงมา ข้อที่ ๓ นักเรียนมักจะตื่นเต้นกับหนังสือใหม่ๆ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๑ มีนักเรียนชอบ
อ่านหนังสือทุกประเภท ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔
โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามสถานภาพและปัจจัยของแต่ละบุคคล

๑) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่ กลุ่มทดลอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ที่มีเพศ แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้
กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียน
บ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้
กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

หลังเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้
กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีเพศ แตกต่างกัน
มีการการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีเพศ แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนว
ตามหลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

๒) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
กลุ่มทดลอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ที่สถานภาพทางครอบครัว แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน
ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
๖ ที่สถานภาพทางครอบครัว แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตาม
หลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

หลังเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้
กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีสถานภาพ
ครอบครัว แตกต่างกัน มีการการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔
โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีเพศ ต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

๒) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทดลอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ที่อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนว โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ทุกด้านแตกต่างกัน

หลังเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่อาชีพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

๕.๒.๑ ระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิจัย การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้าน สามารถนำมาอธิบายผลได้ดังนี้

ด้านที่ ๑ ความพอใจ จากการวิจัย พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ **วรรณิ โสมประยुर** ได้อธิบายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือมีผลต่อผู้อ่าน ๒ ประการ คือ ประการแรก อ่านแล้วได้ “อรรถ” ประการที่สอง อ่านแล้วได้ “รส” ถ้าผู้อ่านสำนักอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญของสองประการนี้ ย่อมจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากหนังสือตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนเสมอ การอ่านมีความสำคัญต่อทุกคนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ด้านที่ ๒ ความเพียร จากการวิจัย พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้อง **สนิท ตั้งทวี**

การอ่านหนังสือมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต^{๒๐๖} ได้อย่างมาก ผู้ใดมีความสามารถพิเศษในการอ่าน มักจะได้รับความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การอ่านหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นแก่ผู้อยู่ในวงการศึกษา เพราะผู้อยู่ในวงการศึกษาจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการอยู่เสมอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ จากการวิจัย พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ **นิตดา หงส์วิวัฒน์**^{๒๐๗} ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ เด็ก ที่มีทักษะในการอ่านไว้ มีสมาธิในการอ่านต่อเนื่องจับประเด็นความได้ชัดเจนมีอารมณ์ และจินตนาการร่วมอยู่ด้วยทำให้เกิดความชำนาญในการรับรู้ทางด้านการคิด เป็นการสรุป การโต้ตอบ ทำให้เกิดความคิดเป็นระบบ และการรับรู้เป็นระบบ การแสดงออกและการสื่อต่อผู้อื่นต่อโลกภายนอกก็จะชัดเจนเป็นระบบ ซึ่งอานุภาพของการอ่านหนังสือจะนำเด็กไปสู่เส้นทางของความเป็นคนฉลาด

ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง จากการวิจัย พบว่า การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ **ฉวีวรรณ คูหาภินันท์**^{๒๐๘} ได้อธิบายความสำคัญของการอ่านว่าการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกเรื่องซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประการโดยเฉพาะความอยากรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และ ความสำคัญของการอ่านคือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้การเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคมช่วยให้ความมั่นคงปลอดภัยช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคมช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียงช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต

^{๒๐๖} สนิท ตั้งทวี, การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๓.

^{๒๐๗} นิตดา หงส์วิวัฒน์, อ่านหนังสือให้ลูกฟังหนทางแห่งความฉลาดของเด็ก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: แสงแดด, ๒๕๓๗), หน้า ๗-๘.

^{๒๐๘} ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

๕.๒.๒ เปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามสถานะภาพส่วนบุคคล

จากการเปรียบเทียบระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำแนกตามสถานะภาพส่วนบุคคล ๓ ด้าน คือ เพศ สถานภาพผู้ปกครอง อาชีพผู้ปกครอง ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยและทดสอบสมมติฐานอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อระดับการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกัน

นักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีเพศแตกต่างกัน ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิไล ประมัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนสวนบัว เขตพญาไท กรุงเทพฯ” ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ เรื่องการคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการคิดขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นมีจำนวน ๑๖ ชุด ชุดการสอนแต่ละชุดมีค่า ประสิทธิภาพ E๑ /E๒ อยู่ระหว่าง ๖๙.๗๕-๙๗.๑๘ ก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิด ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ มีการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิด ขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ นอกจากนี้นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้ ชุดการสอน กิจกรรม แนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ มีการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก

นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีเพศแตกต่างกัน ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับดารัตน์ ยินดีพบ ได้ศึกษาผลของการ สร้างชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนา คุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ประกอบด้วยชุดการสอนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, ๕ และ ๖ มีประสิทธิภาพ ๗๖.๕๕, ๗๗.๗๔ และ ๗๙.๓๑ ตามลำดับ ก่อนและ

หลัง การใช้ชุดการสอน กิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยมีคุณธรรมทุกด้านเพิ่มขึ้น ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจและความสามัคคี

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่สถานภาพผู้ปกครอง ต่างกัน มีผลต่อระดับการพัฒนานิสัยรัก การอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกัน

นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้ กิจกรรมแนะแนว นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีสถานภาพผู้ปกครอง แตกต่างกัน ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มีสถานภาพผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะ แนวตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่ง ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ **จินดา กิจพูนวงศ์** ที่ศึกษาผลการฝึกความคิดอเนกนัยที่มี ต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกคิดแบบ อเนกนัยและใช้ผลผลิตที่มีเนื้อหาต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันตามระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีฝึกความคิดอเนกนัยและผลผลิตที่มีเนื้อหาต่างกัน กับระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้ กิจกรรมแนะแนว นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีสถานภาพผู้ปกครอง แตกต่างกัน ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มีสถานภาพผู้ปกครองแตกต่างกัน มีการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ๔ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่ง ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ **ยมลพร พันธนาม** ศึกษาเรื่องความคาดหวังและรูปแบบ การคิดของครู : คำอธิบายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูใน โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน ๔๐ คนและนักเรียน ๔๘๐ คน ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีรูปแบบการ คิดแบบอิสระจากสิ่งรอบข้างมีความคาดหวังต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าครูที่มี รูปแบบการคิดแบบขึ้นกับสิ่งรอบข้าง นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนกับครูที่มีรูปแบบการคิดแบบอิสระ จากสิ่งรอบข้างจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่่านักเรียนที่เรียนกับครูที่มีรูปแบบการคิดแบบขึ้นกับ สิ่งรอบข้าง สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อมีการจับคู่เรียนตามรูปแบบการคิด

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

๑) การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการนำเอาอิทธิบาท ๔ มาเป็นการทำวิจัยการพัฒนานิสัยรักการอ่าน แทนรายด้านตามวิจัยในครั้งนี้

๒) ผู้ที่จะทำกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ไปใช้นั้นควรทำการศึกษาถึงเทคนิค วิธีการต่าง ๆ ให้เข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

๓) ควรประยุกต์ใช้ กิจกรรมแนะแนวและการเรียนการสอนอื่นๆ เพื่อสร้างลักษณะนิสัยอื่นๆ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๔) นำองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ได้มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นๆ เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการ "จัดกิจกรรมแนะแนว"

๕) ควรมีการวางนโยบายในการจัดสรรงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการ "จัดกิจกรรมแนะแนว" ทั้งต่อองค์กรการศึกษาและองค์กรอื่น ๆ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

๑) ควรศึกษา "การจัดกิจกรรมแนะแนวและมารยาททางสังคมที่นักเรียนควรรู้ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา"

๒) ควรทดลองการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๓) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ ระหว่าง "นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว กับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว มีระดับค่าความคิดเห็นต่อการพัฒนานิสัยรักการอ่านต่างกันเพียงใด"

๔) ควรศึกษาวิจัยแนวคิดและบทบาทของ "การจัดกิจกรรมแนะแนว ที่มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอน"

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก° ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕

กรมวิชาการ, **คู่มือการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**, กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.

กรมวิชาการ, **ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้**, กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าครูสภา, ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**, กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔.

กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**, กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔.

กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน**, กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๔๙.

กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

กระทรวงศึกษาธิการ, **หนังสือคู่มือพลังแห่งปัญญา**, กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒.

การุณันท์ รัตนแสนวงษ์, **อ่านอักษรก่อนจะสาย**, วารสารวิชาการ, ๒๕๔๖.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, ๒๕๕๔.

จินตนา ไบกาชุย, **การจัดหนังสือสำหรับเด็ก**, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.

ฉวีลักษณ์ บุญญาญจน, **จิตวิทยาการอ่าน**, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่จำกัด, ๒๕๔๗

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: ไสภณการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- นภดล จันทรเพ็ญ, การใช้ภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ, ๒๕๓๙.
- บันลือ พลกษะวัน, มิติใหม่ในการสอนอ่าน, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.
- แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)
- ไพพรรณ อินทนิล, การส่งเสริมการอ่าน, ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.
- ภูริภัทร ทิศร, การอ่านมีประโยชน์โปรดมารักการอ่าน, วารสารวิชาการ, ๓ (๗), ๒๕๔๓.
- แม่นมาศ ชวลิต, การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.
- วชิรญา บัวศรี, จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว, กรุงเทพมหานคร: เซนทรัลเอ็กเพรสการพิมพ์, ๒๕๓๘.
- วชิรญา บัวศรี, จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว, กรุงเทพมหานคร: เซนทรัลเอ็กเพรสการพิมพ์, ๒๕๓๘.
- วรรณิ์ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒วรรณิ์ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.
- ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒)
- ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, การอ่านสร้างนิสัยรักการอ่าน, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ป.๑-๖, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑, กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ, ๒๕๔๙.
- สุนันท์ นิลพงษ์, เอกสารการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ๑, เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๙.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๓.
- อัมพร สุขเกษม, การอ่านหนังสือ, มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์, ๒๕๓๙
- อุษณีย์ เย็นสบาย, จิตวิทยาแนะแนว, กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) คุษณินิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

คณินนุช พิจิตรนกรการ, “การประเมินโครงการรักการอ่านของโรงเรียนพรประสาทวิทยา”. **สารนิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

จิราวรรณ อารยัน, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา** วิทยาลัยครุศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖.

ณัฐวีร์ นงนุช. "ผลของกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักและเข้าใจตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓". **สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒.

ณัฐวีร์ นงนุช. “ผลของกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักและเข้าใจตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓”. **สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒.

ดิลก ดิลกานนท์, “การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุษณิบัณฑิต, การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**, กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๔.

ดิลก ดิลกานนท์, “การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุษณิบัณฑิต, การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**, กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๔.

ดิลก ดิลกานนท์, “การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุษณิบัณฑิต, การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร** : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๔.

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), **พจนานุกรมธรรมปัญญาันทะ**, กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์รวมเล่ม ๓ ภาค ครั้งที่ ๑๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมะกับการทำงาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมะกับการทำงาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมะกับการทำงาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓.

พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, **พระมหาชนก**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมานุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์รวม เล่ม ๓ ภาค ครั้งที่ ๑๕, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์รวมเล่ม ๓ ภาคครั้งที่ ๑๕, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), “อิทธิบาทกา,” **พุทธจักร**, มีนาคม ๒๕๓๕.

พุทธทาสภิกขุ และปัญญานันทภิกขุ, **คุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๔.

พุทธทาสภิกขุ, **โพธิปักขิยธรรม**, กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

พุทธทาสภิกขุ, **ขราวาสธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๗.ไพศาล อ้นประเสริฐ. “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาดานการศึกษาและอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓”. **สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มณฑนา บรรพสุทธิ. “การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.

เมทินี ด่านยังอยู่. “แนวโน้มนและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย การละเล่นพื้นบ้านของไทย”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. การศึกษาปฐมวัย: บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๔๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สกุณี เกรียงชัยพร, “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียน
นาคनावออุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”. สารนิพนธ์ กศ.ม. จิตวิทยา
การศึกษา, กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้าย, “นิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้านของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขต
กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

(๓) รายงานวิจัย:

บุปผชาติ ทัททิกรณ์ , รายงานการวิจัย การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการ
ปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วย
โครงการ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
๒๕๕๕.

(๔) บทความ:

กระทรวงศึกษาธิการ, ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร: องค์การค้า ครู
การศึกษา), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์, “อ่านอักษรก่อนจะสาย”. วารสารวิชาการ, ๒๕๔๖.

การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์, อ่านอักษรก่อนจะสาย, วารสารวิชาการ, (๒๕๔๖), หน้า ๔๙-๕๑.

จิราวรรณ อารยัน, “การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขต
จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการ
การศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๔๒

นาคनावออุปถัมภ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร, สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
ภุริภัทร ทิศร, “การอ่านมีประโยชน์โปรดมารักการอ่าน”. วารสารวิชาการ, ๒๕๔๓

มีเดีย จุฬา, รักการอ่าน นำชีวิตสู่ความสำเร็จ, วารสารวิชาการ, ตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๔๙.

แมนมาส ขวลิต, ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ปีแห่งการอ่านและเรียนรู้, วารสารวิชาการ, ๒๕๔๕

สกุณี เกรียงชัยพร, “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียน
สภา, ๒๕๔๖

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรง
พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๕

อัมพร สุขเกษม, การอ่านหนังสือ, มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๙

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) เอกสารที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

กรมวิชาการ, **คู่มือการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๕๔)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและศูนย์เครือข่ายทั่วประเทศ, ๒๕๕๔

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/psychologymcu๕/kar-chi-citwithya-ni-chan-reiyn/๓-๓-kar-prab-phvtikrrm-ni-chan-reiyn> [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://en.wikipedia.org/wiki/Educational_stage [วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐].

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/psychologybkf1/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khxng-kar-naeanaew>, [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๑๕ ม.ค. ๕๒) “ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านต้องอาศัยความร่วมมือ”
การศึกษาวันนี้. [ออนไลน์]. ๗ ย่อหน้า, แหล่งที่มา <http://dnfe๕.nfe.go.th/local/data/webimags/story๒๖๘love-reader.html>. [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๔**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๖, [ออนไลน์].
แหล่งที่มา <http://cmrupsy.com/wordpress/?p=๔๓๐๐>. [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

นิภาพร มีสุข, **ลึบกลวิธีรักการอ่าน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
[http://www.kroobannok.com/board_view.php?b=๑๘๑๕๔&bcat_id=๓.](http://www.kroobannok.com/board_view.php?b=๑๘๑๕๔&bcat_id=๓;); อ้างอิงจากรักการ
อ่านเทิดมหาราชินี : หน้า ๗-๘. สืบค้น [วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑]

นิภาพร มีสุข, **ลึบกลวิธีรักการอ่าน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
[http://www.kroobannok.com/board_view.php?b=๑๘๑๕๔&bcat_id=๓.](http://www.kroobannok.com/board_view.php?b=๑๘๑๕๔&bcat_id=๓;); อ้างอิง
จากรักการอ่านเทิดมหาราชินี [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

มัณฑรา ธรรมบุศย์, **จิตวิทยาสำหรับครู**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<https://sites.google.com/site/psychologybkf๑/home/citwithya-kar-naeanaew-laea-kar-hi-kha-pruksa/khwam-sakhay-khxng-kar-naeanaew>, [วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐]

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://sirirut๒๐๐๓.blogspot.com/๒๐๑๐/๐๕/blog-post_๓๕๓๗.html
[วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๗) สัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม:

วันทนา เมืองจันทร์, สัมภาษณ์โดย อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้ายที่ห้องสมุดคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

๒. ภาษาอังกฤษ

Bolt, Dianne Elizabeth, The Identification of Home Literacy Factors and Their Relationship to Middle Grade Students' Reading Achievement, **M.A. (Education)**, (New Foundland: Memorial University of New Foundland, 1992), Abstract.

Ennis, R.H. "A Logical Basis for Measuring Critical Thinking Skill", Educational Leadership. 1985. p.10.

Ennis, R.H. "A Logical Basis for Measuring Critical Thinking Skill", Educational Leadership. 1985.

Heath, Kevin, Creating a Positive Reading Environment at Home!, Retrieved March 10, 2009, from <http://education.more@kids.info/83/encouraging-reading/>.2009: Online)

Paul, R.W "Taxonomy and Critical Thinking Instruction", Educational Leadership. 1992. p. 40.

Woods, A.E. "Affective Learning: One to Critical Thinking", Holistic Nursing Practice. 1993 p.65.

Woods, A.E. "Affective Learning: One to Critical Thinking", Holistic Nursing Practice. 1993 p.65.

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Index : IOC)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๑-๘๓๑๒๑๖๓
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๒ / ๑๑๕ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระสรวินธุ์ อภิปญฺโญ คร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐพร นามสกุล พิงธรรม รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๑๑๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ร.ศ.ช.ชาติชาย พิทักษ์อนาคคม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(พระสรวินธุ์ อภิปญฺโญ คร.)

วันที่ ๒๕, ๑๑, ๒๕๖๐

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่คงอยู่ในการนำไปอ้างถึงผลการตรวจเครื่องมือหากไม่ได้รับการขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญที่ส่งนามบัตรมา
 นิตยภัตศิษย์มา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๖๖-๖๖๔-๕๓๕๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๑-๘๓๑๒๑๒๓
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๒ / ๖๖๔ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาสมบุรณ์ สุทธิโม, ผศ.ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐพร นามสกุล พึ่งธรรม รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๑๑๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนานิสิตรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าहतถกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(พระมหาสมบุรณ์ สุทธิโม, ผศ.ดร.)

วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปยื่นขอการตรวจเครื่องมือหากไม่ได้รับการอนุมัติจากผู้เชี่ยวชาญที่ส่งนามในข้างต้น
 บันทึกศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๖๒-๒๕๔-๕๒๕๔

ภาคผนวก ข

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามของ
แบบสอบถาม (Item-Objective Index : IOC)

สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน
ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ข้อ	เรื่อง	ผู้เชี่ยวชาญ/ท่านที่						สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่าIOC	แปลผล
ด้านที่ ๑ ความพอใจ									
๑.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนมักจะซื้อหนังสือให้นักเรียนอ่านเสมอ	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	นักเรียนมักจะตื่นตื่นกับหนังสือใหม่ๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.	นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	พ่อแม่หรือผู้ปกครองพาไปร้านหนังสือแนะนำหนังสือให้อ่าน และซื้อหนังสือให้อ่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๒ ด้านความเพียร									
๖	นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	นักเรียนใช้เวลาว่างในการอ่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	นักเรียนเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	นักเรียนเข้าห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	นักเรียนชอบซื้อหนังสือที่สามารถพกติดตัวได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๓ ด้านความตั้งใจ (จิตตะ)									
๑.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือที่บ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	เรื่อง	ผู้เชี่ยวชาญ/ท่านที่						สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่าIOC	แปลผล
๔.	พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีมุมหนังสือที่บ้านไว้ให้นักเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	นักเรียนรักษาหนังสือ ไม่ว่าจะเป็วิธีกา เปิดสมุด หรือวิธีกาถนอมปก	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๔ ความไตรตรง (วิมังสา)									
๑.	นักเรียนไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว เพราะกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่น่าสนใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	นักเรียนไม่ชอบอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่ หนังสือเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ชอบให้นักเรียนอ่าน หนังสือที่ไม่เกิดประโยชน์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	พ่อแม่หรือผู้ปกครองพาไปร้านหนังสือ แนะนำหนังสือให้อ่าน และซื้อหนังสือให้อ่าน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	พ่อแม่ ผู้ปกครองอ่านนิทานหรือหนังสือที่ นักเรียนชอบให้นักเรียนฟัง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๒๑๐๓.๒

โรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย อ.ศพน.เชียงใหม่ เขต ๑
 วันที่..... ๐๖/๑๑/๒๕๖๑
 วันที่.....
 เวลา.....
 โทรศัพท์ ๐๕๑-๕๑๒-๒๒๐๗

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตครุภัณฑ์กับข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย นางสาวณัฐพร นามสกุล พึ่งธรรม รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๑๑๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนานิสัยรักการอ่าน โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์จากนักเรียนภายใต้การดูแลและปกครองของท่าน จึงขออนุญาตครุภัณฑ์จากท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จึกเป็นพระคุณยิ่ง

ผู้อำนวยการโรงเรียน
 ชื่อทราบ เพื่อโปรดพิจารณา
 เป็นสมควร.....
 (ชื่อผู้เกี่ยวข้องถ้ามี)
 .....
 .....
 ๑ เดือน ๑.๗. ๒๕๖๑
 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย

ขอแสดงความนับถือ

 (รศ.ดร.ชาติชาย พิกักชอนาคม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
 ขอรับรองว่าผ่านการแจกแบบสอบถามเพื่อวิจัยเรียบร้อยแล้ว
 (นายศักดิ์ ศักดิ์ใหญ่)
 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าหูกสันทราย
 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ ๑ / ๑๗ / ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน : นางสาวณัฐพร พึ่งธรรม ๐๕๑-๕๑๒๒๒๑๑๔
 หมายเลข : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์หากนำไปอ้างถึงงานวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว

ภาคผนวก ง

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน (Reliability)
 เรื่อง “การการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนว ของ
 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.676	.755	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านที่ 1 ข้อ 1	61.9667	10.930	.484	.	.635
ด้านที่ 1 ข้อ 2	61.6000	14.248	-.185	.	.712
ด้านที่ 1 ข้อ 3	61.5667	11.909	.544	.	.640
ด้านที่ 1 ข้อ 4	61.3333	13.057	.131	.	.681
ด้านที่ 1 ข้อ 5	61.6333	11.344	.681	.	.622
ด้านที่ 2 ข้อ 1	61.4000	12.662	.246	.	.669
ด้านที่ 2 ข้อ 2	61.7000	14.424	-.284	.	.706
ด้านที่ 2 ข้อ 3	61.5000	11.914	.500	.	.642
ด้านที่ 2 ข้อ 4	62.0333	14.171	-.163	.	.714
ด้านที่ 2 ข้อ 5	61.3000	12.010	.435	.	.648
ด้านที่ 3 ข้อ 1	61.7667	11.564	.664	.	.627
ด้านที่ 3 ข้อ 2	61.2333	12.323	.351	.	.658
ด้านที่ 3 ข้อ 3	61.6667	12.230	.421	.	.652
ด้านที่ 3 ข้อ 4	61.4333	12.323	.351	.	.658
ด้านที่ 3 ข้อ 5	61.4667	12.120	.354	.	.656
ด้านที่ 4 ข้อ 1	61.5333	14.326	-.211	.	.711
ด้านที่ 4 ข้อ 2	61.5667	14.668	-.311	.	.718
ด้านที่ 4 ข้อ 3	61.7333	12.961	.136	.	.681
ด้านที่ 4 ข้อ 4	61.6667	12.161	.565	.	.643
ด้านที่ 4 ข้อ 5	61.7333	11.926	.615	.	.637

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
77.50	86.603	9.306	20

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ความพอใจ (ฉันนะ) ๒) ความเพียร (วิริยะ) ๓) ความจดจ่อในสิ่งที่ทำ (จิตตะ) ๔) ความไตร่ตรอง (วิมังสา)

ซึ่งนักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ ซึ่งคำตอบไม่มีผิด ไม่มีถูก และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักเรียนทั้งสิ้น การตอบแบบสอบถามนักเรียนไม่ต้องลงชื่อ คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งในความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวณัฐพร พึ่งธรรม

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. สถานภาพครอบครัว

( ) อยู่ร่วมกัน ( ) แยกกันอยู่ ( ) หย่าร้าง
( ) พ่อเสียชีวิต ( ) แม่เสียชีวิต ( ) พ่อและแม่เสียชีวิต

3. อาชีพของผู้ปกครอง

( ) รับจ้าง ( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ( ) เกษตรกร/ประมง
( ) ค้าขาย ( ) ธุรกิจส่วนตัว ( ) ไม่ได้ประกอบอาชีพ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนานิสัยรักการอ่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) ความพอใจ (ฉันทะ)
- ๒) ความเพียร (วิริยะ)
- ๓) ความตั้งใจ (จิตตะ)
- ๔) ความไตร่ตรอง (วิมังสา)

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับกรกระทำที่แท้จริงของนักเรียน (กรุณาตอบด้วยความตั้งใจ ตามความเป็นจริง และทำให้ครบทุกข้อ) โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อ	พฤติกรรมเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านที่ ๑ ความพอใจ (ฉันทะ)						
๑.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบเท่านั้น					
๒.	นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนหนังสืออ่านกับเพื่อนเสมอ					
๓.	นักเรียนมักจะตื่นเต้นกับหนังสือใหม่ๆ ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น					
๔.	นักเรียนเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสือได้รับประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน					
๕.	นักเรียนชอบเลือกหนังสือที่ชอบอ่านด้วยตนเอง					
ด้านที่ ๒ ความเพียร (วิริยะ)						
๑.	นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้					
๒.	นักเรียนใช้เวลาว่างในการอ่านสม่ำเสมอ					
๓.	นักเรียนเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและยืมหนังสือ					
๔.	นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอ่านมากยิ่งขึ้น					
๕.	นักเรียนชอบซื้อหนังสือที่สามารถพกติดตัวได้					
ด้านที่ ๓ ความตั้งใจ (จิตตะ)						
๑.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท และสนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่าน					
๒.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือที่บ้าน และมีมุมหนังสือของตัวเอง					
๓.	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมรักการอ่านของโรงเรียนสม่ำเสมอ					

ข้อ	พฤติกรรมเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๔.	นักเรียนชอบอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่รู้สึกรำคาญ หรือง่วงนอน					
๕.	นักเรียนรักษาหนังสือ ไม่ว่าจะเป็วิธีกาการเปิดสมุด หรือวิธีกาการนอมปก					
ด้านที่ ๔ ความไตร่ตรอง (วิมังสา)						
๑.	นักเรียนขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญในหนังสือช่วยส่งเสริมให้เกิดสมาธิมากขึ้น					
๒.	นักเรียนชอบอ่านหนังสืออื่นๆ อ่านหนังสือพิมพ์ เฉพาะนิยายเรื่องที่ชอบ					
๓.	นักเรียนชอบอ่านสิ่งทีให้ความรู้ได้และอ่านหนังสือที่ชอบซ้ำ ๆ หลายครั้ง					
๔.	นักเรียนชอบไปร้านหนังสือ และสามารถแนะนำหนังสือให้เพื่อนซื้อหนังสือและอ่านหนังสือได้					
๕.	นักเรียนสามารถนำทักษะการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการเรียนได้					

ขอขอบคุณทีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

๑. แบบกิจกรรมฉบับนี้เป็นแบบกิจกรรมเพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๒. กิจกรรมฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๑. แผนจัดการเรียนรู้
๒. เป็นแบบสอบถามก่อนการทำกิจกรรม
๓. เป็นกระดาษ A๔ เพื่อเขียนแผนแนวคิด
๔. เป็นแบบสอบถามหลังการทำกิจกรรม

กรุณานำกิจกรรมที่มีไปทำกิจกรรมจริงให้ครบทุกข้อ ทุกตอน ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไป อีกทั้งรูปแบบของกิจกรรมของนักเรียนจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้น การตอบและทำกิจกรรมครั้งนี้จะไม่มีผลต่อครู นักเรียนและโรงเรียนแต่ประการใด เพราะผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวณัฐพร พึ่งธรรม

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

พัฒนานิสัยรักการอ่าน

สาระการเรียนรู้วิชาแนะแนว หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เวลา ๗ ชั่วโมง
--	---

ตารางกิจกรรม

การพัฒนานิสัยรักการอ่านตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยใช้กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

องค์ประกอบ	ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ลักษณะกิจกรรม
หลักอิทธิบาท ๔	๑	“ตระหนักรู้ ตระหนักคิด”	๑. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพในห้องเรียน ๒. เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอ่านเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน	๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ๓ นาที และแผ่เมตตา ๒. นักเรียนสามารถจดจำและสะกดชื่อเพื่อนให้ได้มากที่สุด ทั้งจริงและชื่อเล่น ๓. ให้นักเรียนที่มีคะแนนมากที่สุด บอกแรงบันดาลใจในการจดจำชื่อเพื่อนของนักเรียน ๔. ให้นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของการอ่าน ตามความคิดของนักเรียน
หลักอิทธิบาท ๔	๒	“สร้างความรู้ สร้างความคิด”	๑. เพื่อกระตุ้นให้เกิดความพยายามตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอ่าน	๑. ผู้วิจัยมอบบทความ ให้นักเรียนแต่ละคนอ่าน โดยมอบแบ่งเป็นตอน ๒. นักเรียนอ่านจบแล้วให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนออกมาเล่าเรื่องที่ตนเองได้อ่าน โดยใช้วิธีการเล่าให้ต่อเนื่องกัน

องค์ประกอบ	ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	ลักษณะกิจกรรม
			๒. เพื่อทราบถึง ประโยชน์ของการ อ่าน ๓. เพื่อสร้างนิสัย รักการอ่าน	๓. ผู้วิจัยให้นักเรียนคนแรกที่เล่า เป็นผู้สรุปว่า ได้ข้อคิดอะไรจาก การอ่าน และได้ข้อคิดอะไรจาก การทำกิจกรรม ๔. ครูซักถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อ เรื่องให้นักเรียนได้ร่วมกันตอบ คำถาม ๕. ครูสรุปเนื้อหาและหลักธรรมที่ ได้
	๓	“หนังสือเล่มเล็ก ของฉัน”	๑. เพื่อเป็นการ ผลิตสื่อแบบใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ งานได้จริง ๒. เพื่อผลิตสื่อที่ สามารถพกพาได้ สะดวก ใช้งาน ง่าย ๓. เพื่อฝึกทักษะ การสร้างผลงาน ด้วยตนเองของ นักเรียน ๔. เพื่อเป็น แนวทางในการใช้ เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ต่อ นักเรียนต่อไป	๑. คิดหัวข้อเพื่อนำเสนอ อาจารย์ ๒. ศึกษาและค้นคว้าที่เกี่ยวข้อ กับเรื่องที่สนใจ ๓. จัดทำหนังสือเล่มเล็ก และ นำเสนอผลงานการทำหนังสือ

	๔	“หนังสือดี ที่เลือก อ่าน”	<p>๑. เพื่อสร้างนิสัยรัก การอ่านและเห็น ความสำคัญของการอ่าน การเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องสมุด</p> <p>๒. เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการคิด สร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี ต่อการอ่าน รู้คุณค่าของการอ่านและ มีนิสัยรักการค้นคว้าจน เป็นนิสัย</p> <p>๓. เพื่อให้นักเรียนนำ ความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปบูรณาการกับชีวิต</p>	<p>๑. ให้นักเรียนเลือกอ่านหนังสือ คนละ ไม่น้อยกว่า ๕ เรื่องแล้ว บันทึกลงในแบบบันทึกการอ่าน ที่กำหนด</p> <p>๒. จัดนักเรียนกลุ่มสนใจที่ชอบ อ่านหนังสือหลากหลายประเภท รวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แนะนำ</p> <p>วิพากษ์วิจารณ์หนังสือที่อ่าน ร่วมกันในกลุ่ม แล้วเก็บรวบรวม เนื้อหาที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นรูปเล่ม</p>
	๕	“เพลงพา เพลิน”	<p>๑. สร้างนิสัยรักการอ่าน ในห้องสมุด</p> <p>๒. ให้มีรูปแบบที่แปลก ใหม่น่าสนใจ</p> <p>๓. การปลูกฝังให้เด็ก อยากเข้าห้องสมุดโดย ไม่มีความจำเป็นเข้ามา บังคับ</p>	<p>จัดบอร์ดเพลงฮิตมีภาพนักร้องที่ เด็กๆ ชื่นชอบ มีหนังสือเพลงที่ ทันสมัยทั้งแนวลูกทุ่ง ลูกกรุง สตริง เพลงประกอบการเรียน การสอนวิชาภาษาไทย สร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต และ เพลงจริยศึกษา</p>

	๖	“ย่อแล้ว จ๊ะ”	<p>๑. เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน รู้คุณค่าของการอ่านและมีนิสัยรักการค้นคว้างานเป็นนิสัย</p> <p>๒. เพื่อฝึกให้นักเรียนจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่าน แล้วนำมาสรุปใจความสำคัญ</p>	<p>ให้นักเรียนอ่านนิทานคนละ ๑ เล่ม แล้วย่อให้เหลือ ๗ - ๑๐ บรรทัด โดยให้ได้ใจความครบถ้วน พร้อมทั้งข้อคิดที่ได้ คัดลงในกระดาษวาดเขียนเล่มเล็ก โดยวาดภาพประกอบนิทาน ๑ ภาพระบายสีให้สวยงาม ด้านหลังให้นักเรียนตั้งคำถามจากนิทานด้านหน้า ๓ - ๕ ข้อ วาดภาพประกอบคำถามให้สวยงาม ผนึกใส่ถุงพลาสติกวางไว้ให้แลกเปลี่ยนกันอ่าน</p>
	๗	กิจกรรม เล่านิทาน สัปดาห์ละ ครั้ง	<p>๑. เพื่อพัฒนานักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า เกิดการใฝ่รู้</p> <p>๒. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ รักการเรียนรู้</p> <p>๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกหน้าห้องเรียน</p>	<p>๑. ให้นักเรียน เลือกหนังสือที่อ่าน มีความสนใจในด้านที่ตัวเองชอบ</p> <p>๒. สรุปใจความสำคัญนักเรียน และได้ข้อคิดอะไรจากหนังสือที่อ่าน</p> <p>๓. ให้นักเรียนสลับกันออกมาเล่านิทาน หน้าชั้นเรียน แล้วบอกสิ่งที่ได้จากหนังสือที่อ่านให้แก่เพื่อนๆ ในชั้นเรียน</p>

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - นามสกุล : นางสาวณัฐพร พึ่งธรรม
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๑๒ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
- สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๒๕๙ ถนนสุธรรมมา
ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
- การศึกษา : จบชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนจัตุรัสวิทยานุกูล
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสตรีชัยภูมิ
จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสตรีชัยภูมิ
จบปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต (นิเทศศาสตร์)
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- การทำงาน : ตำแหน่ง เสมียน หมอวดดุริยางค์ มณฑลทหารบกที่ ๓๓
ถนน เชียงใหม่ - ลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๒๒๙/๗๐ ซอย ๓ ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร (มทบ.๓๓)
ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

